

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

Dispvatio I. De substantia animæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

Sed respondeo breuiter, quod si consideretur anima ut anima, quatenus est principium cuiuscunque operationis, semper debet pertinere ad Physicam, quia ut sic semper dicit ordinem ad corpus, ac materiam, quod sufficit; nec refert quod operationes ipsius sint independentes à corpore, quia ut spectent ad Physicam, sufficit quod sint operationes rei pertinentes ad corpus. Quod si consideretur anima non ut anima & actus corporis, sed sub conceptu entis, & præterea consideretur ut sic esse principium intellectus, abstrahendo à modo particularis intellectus quam habet, an scilicet sit intellectus dependens à corpore tanquam à subiecto, nec ne tum dico quod consideratio eius spectat ad Metaphysicam, quia est consideratio rei sub ratione independenti à corpore aut materia omni. Nec est inconueniens, aut difficile, quod una res spectet ad diuersas scientias sub diuersis considerationibus. Nec in hac re est vlla difficultas vllius momenti, quamuis fuscè tractetur à multis. Iam ergo disputationes ipsas aggrediamur.

Quomodo
disponatur
ad Metaphysicam.

DISPUT. I.

De Substantia Anima.

QUANDOQV IDEM horum librorum ut paulo ante dixi, obiectum adequatum sit anima ut sic, & hæc non habeat partes aliquas, aut principia Physica, ex quibus componatur, quæque prius cognosci deberent quam ipsa anima; non ab alio incipiendus erat hic tractatus, quam à consideratione ipsiusmet substantiæ animæ.

QVÆSTIO I.

Quid sit viuens.

QUANDOQV IDEM in vtraque definitione animæ à Philosopho tradita, & inferius explicanda fit mentio viuents & vitæ, nec possunt propterea intelligi, nisi intelligatur quid sit viuens, & vita, quod non adeo facile est, ut patebit ex dicendis; operæ precium duxi explanationem illarum definitionum hanc quæstionem præponere, quæ ut intelligatur;

Aduertendum est viuens dupliciter capi solere.

Dupliciter
capi
tur viuens.

Primo participialiter, quatenus scilicet est participium præsentis temporis, & significans aliquid habens vitam, actu existere, & sic dicitur Petrus viuere dum actu existit, & quando non existit, aut desinit existere, non viuere.

Secundo nominaliter, quatenus scilicet est nomen, & significat illud quod habet vitam in se intrinsecam, siue actu existat, siue non; & sic de omnibus hominibus etiam possibilibus dicitur quod sint substantiæ corporeæ viuentes. Et in hoc sensu hic agimus de viuento.

Cum ergo viuens in hoc sensu sit habens vitam, ut sciatur quid sit viuens, debet sciri quid sit vita. Duplex autem communiter assignari solet vita, in actu primo, & in actu secundo. *Vita in actu secundo* sunt operationes illæ, quæ solis viuentibus competunt, ut intelligere, sentire, mouere se progressuè, nutrire, & similia, quæ operationes propterea vocantur vitales. *Vita in actu primo* est principium operationum huiusmodi. Vnde illa viuunt vita in actu secundo, quæ habent huiusmodi operationes siue omnes, siue aliquas; illa vero viuunt vita in actu primo, quæ habent principia huiusmodi operationum, siue habeant vitam in actu secundo, siue non habeant. Alio modo posset intelligi per vitam in actu primo illud principium substantiale solis viuentibus conueniens, ratione cuius, & conueniunt inter se, & disconueniunt ab omnibus non viuentibus. Ut autem præterea sciatur quid sit hoc principium,

Quamam

Aduertendum vltius ex communi omnium usu di-

ci viuentia, primò Deum optimum maximum; deinde Angelos omnes, tum homines, ac omnia animalia; præterea arbores, plantas, flores, & fruges. Vnde ut sciatur quid sit vita in actu primo, oportet examinare quid sit illud quod omnibus his, & solis conuenit per se primo: illud enim est quod vocatur nomine vitæ in actu primo, ut patet ex secunda descriptione vitæ in actu primo: & si quis hoc negaret, excitaret quæstionem de nomine contra acceptionem communem nominis vitæ, quod nec ingenium arguit, nec iudicium.

CONCLUSIO I.

Malè describitur vita ut sic communis omnibus viuentibus esse principium mouendi se ab intrinseco.

Vita non
est prin-
cipium
mouendi
se ab in-
trinseco.

*Probat*ur: quia vel hoc intelligitur de motu intentionali, vel de motu reali, vel de motu abstrahente ab intentionali, & reali: sed neutrum dici potest: ergo.

*Probat*ur minor quoad primam partem de motu intentionali; quia plantæ non mouentur sic.

*Probat*ur quoad secundam partem de motu reali, tam quia Deus non mouetur tali motu, tum quia non viuentia sic se mouent, ut patet de grauibus & leuibus, & de aqua quæ calefacta mouet se ad frigus.

*Probat*ur quoad tertiam partem de motu abstracto eadem ratione; quia scilicet Deo non conuenit, & conuenit non viuentibus, quibus conuenit motus realis ab intrinseco.

Quod si dicatur Deus mouere se ab intrinseco motu improprie dicto, ad intellectum & volitionem, quatenus hæc ab ipsius essentia mediante intellectu & voluntate emanant;

Contra, quia huiusmodi productio ab intrinseco conuenit non viuentibus; nulla enim est substantia non viuens, quæ huiusmodi motu non moueat se ad proprias passiones, ac proprietates metaphysicas, quia in *Scorifica* & meliori sententia, hæc proprietates identificantur essentiis.

CONCLUSIO II.

3. Malè etiam describitur esse principium mouendi se ab intrinseco vitaliter, aut mouendi se ad terminum, qui ab extrinseco nequeat in ipso produci, aut ad terminum, quem non potest in aliquo extrinseco producere.

Non est
principium
mouendi
se ab in-
trinseco
vitaliter.

*Probat*ur hæc conclusio quoad duas primas partes: quia Deus habet vitam, & tamen nequit mouere se ab intrinseco vlllo modo propriè loquendo; motus autem improprie mouendi se per emanationem metaphysicam, non sufficit, quia conuenit non viuentibus, ut paulò ante dixi.

*Probat*ur secundo conclusio, quoad primam partem, secundum illud exemplum de Deo, quia non potest intelligi quid sit mouere se vitaliter, nisi intelligendo prius quid sit vita; motus enim vitalis, aut vitaliter habitus non potest declarari nisi dicendo quod sit motus, cuius principium est vita, aut qui determinatur ad vitam: ergo male explicatur vita per ordinem ad motum vitalem, aut vitaliter factum.

*Probat*ur tertio quoad secundam partem: quia Angeli & homines & plantæ non habent principium mouendi se ad vllum terminum, qui nequeat ab alio produci, nisi principium, quo possunt mouere se ad intellectiones & partes acquisitas per nutritionem: sed Deus potest producere in illis illos terminos se solo, id quod de termino nutritionis fatentur omnes, nostroque sufficit proposito, & de intellectu tenent *Scorifica* cum multis aliis, posteaque probabitur.

Non est
principium
mouendi
se ad ter-
minum qui
ab extrin-
seco ne-
queat in
ipso pro-
duci.

4. Quod si dicatur non intelligi in prædicta descriptione, quod non possit terminus, cuius principium est vita, produci ab extrinseco supernaturaliter, sed quod possit produci ab extrinseco naturaliter.

Contra, quia quamuis possint isti termini produci naturaliter, adhuc certe non sequeretur inde quin homines & Angeli & plantæ viuerent tam bene quam de facto viuunt: ergo non habent viuere ex hoc quod possunt producere terminum aliunde in ipsis non producibilem.

Deinde substantia materialis, quæ immediate subiectat quantitatem

quantitatem, habet virtutem in se producendi illam quantitatem, & illa quantitas nequit naturaliter per aliam causam extrinsecam in illa produci, sed tamen non vivit; ergo conceptus vitæ non consistit in principio producendi terminum, qui ab extrinseco naturaliter nequit produci.

Probatur tertia pars, quia substantia quantitativa, quæ potest in se producere quantitatem, non potest illam producere in extrinseco, & tamen non vivit; & quia licet homo per oculum, aut intellectum posset etiam producere visionem in alio oculo, & intellectionem in alio intellectu, hoc non tolleret quin viveret. Et denique quia Deus non habet principium producendi perfectionem in se vlla ratione sufficiente ad vitam, ut patet ex dictis supra.

CONCLUSIO III.

5. *Nec etiam bene describitur esse principium movendi se ad perfectionem maiorem, quam illa, quæ debetur sibi in instanti generationis.*

Probatur primo, quia Deus non habet tale principium, ut patet.

Probatur secundo, quia quamvis Angeli non possent producere in se intellectiones, aut volitiones, nec vllam aliam perfectionem, modo tamen possent recipere intellectiones, & volitiones, & per eas intelligere & velle, viverent sine dubio: & qui auctores dubitant vtrum intellectiones aliique actus vitales potentiarum sensitiuarum proueniant auctiue ab illis potentiis, non dubitant, quin habentes tales potentias vivant; nec solent impugnari per hoc principium, quod alias homines & animalia non viverent.

CONCLUSIO IV.

6. *Non datur vllus conceptus vnus vniuocæ communis omnibus & solis viventibus, & speciatim Deo, Angelis, Animalibus, & Arboribus.* Hanc cum docuissem multis ab hinc annis, reperio iam tamen apud *Arriagam* disp. 2. de anima num. 60. & est contra *Hurtadum* hic disp. 3. §. 5. & 6.

Probatur: quia si esset assignabilis, maxime esset aliquis ex prædictis iam refutatis.

Dices cum Hurtado, conceptum illis omnibus communem esse ita habere perfectionem ab intrinseco, ut non possint naturaliter illam habere ab extrinseco; hoc enim competit in primis Deo, neque enim vllam perfectionem intrinsecam suam potest naturaliter habere ab extrinseco: competit etiam plantis, & animalibus quantum ad intellectiones, & sensationes, & terminum nutritionis: naturaliter enim habent hæc ita ab intrinseco, ut non possint illa habere naturaliter ab extrinseco.

Hanc doctrinam impugnat *Arriaga*: quia Deum habere perfectionem ab extrinseco non est Deum habere perfectionem a se productam in se, sed eum habere perfectionem suam improductam ab extrinseco: sed hic conceptus non potest esse conceptus vitæ, communis Deo & cæteris viventibus, quia inde sequeretur duo absurda: Primum quod Deum esse viuentem non esset aliud quam Deum esse improductum; unde si per impossibile nec intelligeret, nec amaret, nec aliquid produceret, esset viuens, quod est contra communissimam acceptionem vitæ: & præterea si per impossibile lapis esset improductus ab vlllo alio, esset viuens, quod est absurdum. Secundum absurdum esset, quod planta non esset viuens, contra hunc auctorem, quia non haberet perfectionem improductam.

Contra hanc impugnationem facit primo, quod nullo modo sequatur secundum absurdum, quod prædicit *Arriaga*: nam planta licet non haberet perfectionem suam improductam, haberet tamen illam improductam ab extrinseco, & ratio vitæ ut sic, non consistit, secundum *Hurtadum* in habendo perfectionem improductam, sed in habendo perfectionem improductam ab alio, & in hoc sine dubio conuenit Deus, ut habet suas perfectiones, cum plantis, & aliis viventibus, quidquid dicat *Arriaga*, qui non videtur bene intellexisse doctrinam *Hurtadi*.

Secundo, facit contra illam, quod nec primum etiam

absurdum sequatur: nam Deum esse viuentem non est Deum non esse improductum ab alio, sed Deum habere perfectionem aliquam a se aliquo modo distinctam, ab alio improductam; nec consequenter lapis eo ipso quod esset improductus ab alio, esset viuens, sed ad hoc deberet habere aliquam perfectionem a se improductam ab alio.

7. *Melius ergo impugnatur doctrina Hurtadi*, primo: quia inde sequeretur quod Deus ut habens immensitatem, & æternitatem esset viuens, quia ut sic habet perfectionem, quam ab extrinseco nequit habere: sed hoc est falsum; quia alias substantiæ omnes ut habent suas proprietates essent viuentes, quia ut sic habent perfectiones, quas ab extrinseco nequeunt habere.

Per quod directè impugnatur Hurtadus secundo: habere perfectionem, quam non potest habere ab extrinseco, conuenit non viuentibus, conuenit enim omnibus substantiis respectu suarum propriarum passionum: ergo non est conceptus vitæ.

Impugnatur tertio: quia si intellectio connaturaliter loquendo produceretur in Angelo effectiue ab extrinseco, & ipsemer nullo modo haberet vim effectiue producendi ipsam, adhuc viveret, modo per eam posset intelligere formaliter: ergo conceptus vitæ, ut sic, communis omnibus viuentibus secundum omnem rationem, secundum quam viuunt, non dicit negationem productionis ab extrinseco, & consequenter malè dicitur, quod conceptus vitæ ut sic, sit habere perfectionem, quæ non possit naturaliter haberi ab extrinseco.

Confirmatur: quia omnes substantiæ corporeæ, in quibus subiectatur quantitas, habent perfectionem quantitatis ab intrinseco in hoc sensu, & tamen non omnes viuunt: ergo habere perfectionem ab intrinseco in hoc sensu non est conceptus vitæ.

8. *Obiicit cum Hurtado*: Deus magis conuenit cum plantis in ratione aliqua, quam cum aliis vllis rebus inanimatis, & hinc tam de Deo, quam de plantis dicitur quod viuunt, cum id tamen non dicatur de vllis inanimatis: sed illa ratio, in qua sic conuenit cum plantis, est ratio aliqua vna communis vitæ ut sic; ergo datur aliqua talis ratio.

Rpondeo negando maiorem, nec inde dicitur de Deo, & illis, quod viuunt, nam viuere conuenit illi merè æquiuocè, aut analogicè, sicut Gallus conuenit homini nato in Gallia, & Gallo gallinaceo, aut sicut risus conuenit homini & prato virenti.

CONCLUSIO V.

9. *Datur conceptus communis vniuocè Deo, & omnibus, ac solis animantibus, qui conceptus potest vocari vita.* Hæc est communissima.

Probatur: quia posse percipere aliquid est ipsis omnibus, & solis commune; Deus enim percipit, dum cognoscit & vult; & nullum est animal, quod etiam non percipiat dum sentit, nec aliquid aliud potest assignari, quod percipiat, ergo omnia illa sunt perceptiua, & nulla alia, & consequenter esse perceptiuum est commune ipsis omnibus, & solis.

CONCLUSIO VI.

10. *Datur conceptus vitæ, ut sic, communis omnibus viventibus creatis, & solis.* Hæc est communior contra *Arriagam* num. 73.

Probatur: quia nullum est viuens creatum, quod non habeat in se virtutem acquirendi sibi aliquam perfectionem absolutam sibi intrinsecam de nouo ultra illam, quam connaturaliter debet, aut exigit habere pro instanti generationis, & nullum aliud, quod non est viuens habet talem virtutem, & præterea illa virtus potest commodissime vocari vita, & solet etiam; ergo datur conceptus vitæ ut sic, communis omnibus, & solis viventibus creatis. Tertia pars antecedentis non habet difficultatem, nisi de nomine, nec credo vllum contrauenturum in ipso nomine, si concedat duas illas partes.

Probatur ergo antecedens, quoad primam partem, nempe

Non est principium producendi perfectionem maiorem quam debetur in instanti generationis.

Non datur vllus conceptus communis vniuocæ omnibus & solis viventibus, & speciatim Deo, Angelis, Animalibus, & Arboribus.

Datur conceptus vitæ vniuocæ Deo, & animalibus.

Datur conceptus vitæ vniuocæ omnibus viventibus creatis.

nempe quod nullum sit viuens creatum, quod non habeat talem virtutem: quia imprimis Angelus potest in se producere nouas, & nouas intellectiones, quæ non debentur ipsi in instanti generationis connaturaliter, & idem est de hominibus quantum ad intellectiones, & de hominibus, ac animalibus quantum ad præceptiones, seu sensationes.

Deinde plantæ & cætera etiam viuentia corporea possunt in se de nouo producere per nutritionem, & augmentationem nouas partes substantiales, quas non exigunt habere pro instanti generationis, vt patet.

Probatur minor quoad secundam partem, nempe quod nihil aliud præter viuens habeat talem virtutem: quia si aliquid aliud illam haberet, maxime aqua, quæ si calefiat potest producere in se frigus de nouo; aut grauius & leuius, quæ de nouo post instans generationis possunt se mouere localiter, illa deorsum, hæc sursum; aut ignis qui potest augere se substantialiter producendo nouum ignem, eumque sibi adiungendo: sed hæc non habent talem virtutem: ergo nihil aliud non viuens habet illam virtutem.

11. Probatur hæc vltima minor primo, quoad aquam, quatenus frigefactiua est sui; quia licet posset de nouo frigefacere se, non potest tamen producere in se perfectionem vltra illam, quam potest habere in instanti generationis, quia in illo instanti debetur ipsis frigus connaturaliter, vnde ipsummet in se produceret frigus pro illo instanti, nisi poneretur impedimentum, & si derelingeretur in illo statu, nunquam postea posset producere in se frigus: ergo non habet virtutem producendi in se perfectionem vltra illam, quæ debetur ipsi in instanti generationis, ex hoc quod possit reducere se ad frigus quando calefacit.

Hinc probatur eadem minor, quoad secundam partem de grauib, & leuib: quia si hæc producerentur in loco connaturali suo, in quo petunt connaturaliter produci, non possent vltius se mouere; vnde non possunt producere in se perfectionem vltra illam, quam exigunt habere pro instanti generationis.

Probatur denique minor quoad tertiam partem de igne: quia ignis non habet virtutem producendi in se alium ignem, sed extra se; & licet ignis ille alius vnatur sibi, non tamen intra ipsum, aut in ipso recipitur; ergo non habet virtutem producendi in se perfectionem vltra illam, quæ debetur ipsi in instanti generationis, seu quod idem est, vltra illam, quam ipsemet necessario produceret in se in instanti generationis, si non impediretur, & poneretur in loco suo naturali.

12. Dices: habet virtutem producendi in se vnionem cum altero igne, quam vnionem non deberet in se producere, aut habere in instanti generationis: ergo adhuc manet difficultas de igne.

Contra: quia vnio non est perfectio absoluta, quandoquidem sit respectus in nostra sententia. Quod si teneretur cum aduersariis, quod esset modus absolutus, magis virgeret replica. Sed responderi tamen posset non esse perfectionem absolutam simpliciter, quia talis non est, nisi perfectio, quæ non est modus.

Replicabis adhuc ex *Avriaga*, contra doctrinam datam de aqua & grauib, ac leuib. Hominibus, ac plantis est debita augmentatio pro complemento naturali suo, & tamen hoc non obstante dicuntur viuentia per hoc, quod quando non datur ipsis in instanti generationis, possint illam acquirere: ergo quamuis aquæ debetur connaturaliter frigus, & grauib vbi deorsum, adhuc debent dici viuere per hoc, quod possint ea acquirere, quando non habent illa.

Respondeo falsum esse, quod hominibus, & plantis debeatur pro instanti generationis connaturaliter illa magnitudo, quam postea acquirunt, alias aliquando illam haberent in instanti generationis, & alia media generandi homines, & plantas darentur à natura, quam de facto data sunt.

13. Melius replicari posset: quod si homines, & plantæ deberent ab initio produci iuxta magnitudinem, quam maiorem postea acquirere non possent, adhuc diceretur viuere, per hoc quod per nutritionem restaurare possint

partes deperditas actione caloris naturalis, sed tamen tunc non haberent virtutem producendi perfectionem vllam vltra illam, quam peterent habere pro instanti generationis, nam licet alias partes producant, non tamen nisi similes illis partibus, quas haberent ab initio productas, nec illas ipsas possent producere de nouo, nisi deperditis aliis; quod si hoc sufficeret, vt diceretur posse producere perfectionem vltra illam, quam peteret habere in instanti generationis, aqua posset dici habere virtutem producendi perfectionem vltra illam, quam peteret habere in instanti generationis, quia potest producere in se aliud frigus ab illo, quod habet in instanti generationis quando priuatur illo frigore.

Hæc replica mihi confirmat maxime probabilitatem sententia tenentis, quod non detur conceptus communis vitæ viuentibus creatis, quatenus viuunt vita vegetatiua, & sensitua.

Responderi tamen posset distinguendo maiorem: adhuc viueret conceptu communi vitæ, vt sic communi omnibus viuentibus creatis, nego: alio conceptu, qui non est communis omnibus viuentibus creatis, transeat. Et concessa minori nego consequentiam.

Si vero queratur, quis sit conceptus ille particularis, à quo haberent viuere in hypothesi hac, qui conceptus non esset communis omnibus viuentibus;

Respondeo, quod esset virtus illa producendi in se perfectionem substantialem modo illo particulari, quo videmus homines, & plantas producere in se talem perfectionem, scilicet per intra susceptionem pabuli, & conuersionem illius in substantiam tali modo admirabili, quem cernimus fieri in illis corporibus, quæ vocamus viuentia.

14. Pro complemento autem huius rei aduertendum, licet aliqui requirant ad conceptum vitæ creatæ communis omnibus viuentibus, quod sit principium producendi perfectionem in se, quæ non potest in alio producere, vt hac ratione excludant ignem à ratione viuentis, quæ, licet in se producat aliquando ignem eum sibi aggenerando, non potest tamen in alio etiam ignem producere, hoc tamen nec verum est, nec necessarium, quia quamuis intellectus posset producere naturaliter intellectiōem talem in alio, qualem potest in se producere (vt tenent multi *Scotista*, quibus multum fauet ipse *Scotus* de intellectu Angelico, putant enim vnum Angelum loqui alteri Angelo producendo per suum intellectum intellectiōem in intellectu ipsius) tamen sine dubio esset viuens per hoc, quod produceret intellectiōem in se: & eodem modo licet posset vnus homo nutrire alium hominem, non propterea deberet dici non viuere per hoc quod posset se ipsum nutrire; neque sane ad hoc quod intelligimus aut homines viuere, aut arbores, examinamus vtrum possint producere talem perfectionem in aliis, qualem videmus quod producant in se: vnde ille conceptus est omnino impertinens ad rationem vitæ.

Deinde aqua ex sua substantia habet virtutem producendi in se frigus, & non habet virtutem producendi frigus in alio per eandem suam substantiam, vt communiter tenetur, nec tamen dicitur viuere: & substantia quantitatiua habet virtutem productiuam quantitatis in se, qualem non potest producere in extrinseco. Et quamuis calor non esset actiuus, & ignis haberet virtutem productiuam illius in se, non diceretur viuere: ergo ille conceptus est omnino impertinens ad conceptum vitæ.

15. Alij existimant ad conceptum vitæ communis omnibus viuentibus creatis requiri, quod sit virtus producenda perfectionis talis in se, qualis in ipso non possit produci ab extrinseco.

Sed nec hoc etiam verum est propter easdem rationes: nam substantia quantitatiua potest producere in se quantitatem, quæ non potest ab extrinseco in illa produci, & si per impossibile aut possibile posset arbor ab extrinseco nutrirī, & homo ab extrinseco habere intellectiōem: non tamē propterea negari deberent viuere, modo haberent ex se ipsis virtutem se nutriendi, & intelligendi: neque etiā vt cognoscamus an viuāt nec ne, examinamus

Non requiritur ad viuens quod non possit producere in actu perfectionem vitalem.

Nec requiritur ad viuens quod per se talis nequeat produci ab extrinseco.

an possint per virtutem extrinsecam nutrir, sed indagamus an ipsamet seipsa possint nutrire, & hoc reposito, iudicamus ea viuere. Deinde etiam si aqua non possit ab extrinseco frigeri, neque graue ab extrinseco moueri deorsum, non propterea dicerentur viuere: ergo ille conceptus non est conceptus vitæ, sed omnino ad illam impertinens: & hoc valde notandum est.

16. *Ex his habetur primo*, viuentia vocari, & esse omnes illas substantias, quæ possint aliquo modo percipere, eo ipso quo possint percipere, easque viuere in actu primo per hoc quod habeant virtutem, per quam percipere possint; in actu vero secundo per hoc, quod actu percipiunt, habeantque actualem perceptionem; & in hoc conceptu conuenire vniuoco Deum, Angelos, animalia, & animam rationalem separatam. Ad hunc autem conceptum impertinens est, quod quæ percipere possint habeant virtutem actiuam producendi illum actum, quo mediante percipiunt: tum quia Deus ipse habet talem conceptum absque tali virtute, tum quia, modò haberent actum in se subiectatū, ab eoque determinarentur formaliter ad percipiendum, siue ille actus produceretur ab ipsis, siue non, adhuc per hoc ipsum deberent dici viuere, quod per illū perciperent, & sane eo ipso iudicamus homines, & animalia viuere, quo videmus eos videre sine cōsideratione vltiori de productione istius visionis. Ad eundem etiam æquè impertinens est, quod illa perceptio aut non possit produci ab extrinseco in illis, quæ per ipsam percipiunt, & propterea dicuntur viuere; aut non possit produci ab illis in extrinseco alio, nec illa perceptio dicitur propterea vitalis, sed ex eo quod sit actus secundus cōstituens illud, quod viuit in actu primo, viuens in actu secundo, vnde non rectè Thomistæ negat intellectionem aut posse produci à solo Deo absq; concursu effectiuo intellectus; aut posse produci ab vno intellectu in alio, ex eo, quod sit vitalis. Deniq; impertinens est ad hunc conceptum, quod perceptio illa, in ordine ad quā describitur vita sic accepta, sit debita in instanti generationis, aut non sit debita.

17. *Habetur secundo*, quod viuentia vocentur omnia illa, quæ possunt nutrire se & augmentare per intus susceptionem eo modo quo arbores, & animalia nutriunt & augmentant se, non respiciendo vtrum per illam nutritionem recipiant partem indebitam in instanti generationis, aut debitam, & in hoc sensu non conuenit Angelis viuere nec animalibus, quatenus sunt perceptiua, aut etiam loco motiua.

Habetur tertio probabiliter, sed non tam certo, quod omnia illa dicantur viuentia, quæ possunt acquirere perfectionem aliquam in se vltra illam, quam petunt habere in instanti generationis, & quod in hoc sensu de facto conueniant vniuoco Angeli, homines, animalia, plantæ. Vnde homo habet ex triplici capite viuere. *Primo* quatenus percipit; *Deinde* quatenus potest acquirere perfectionem vltra illā, quam petit habere pro instanti generationis; & *Tertio*, quatenus potest nutrire se, & augmentare per intra susceptionem. Angelus vero non habet viuere nisi ex duplici capite, quatenus scilicet est perceptiuus, & quatenus acquisitiuus perfectionis vltioris, quam debet habere pro instanti generationis: & similiter Plāta non habet viuere nisi ex duplici capite, nempe quatenus possunt nutrire se per intra susceptionem, seu acquirere nouas partes substantiales per intra susceptionem, & quatenus possunt acquirere perfectionem vltra illam quam nata sunt habere in instanti generationis.

18. Deus denique ipse, licet perfectissimus viuens, non habet viuere nisi ex vno capite, quatenus scilicet perceptiuus; vnde vltimius sequitur quod hic conceptus viuendi sit perfectissimus, & solus ille qui ex ratione formali sua non inuoluit imperfectionem; & præterea quod ex duobus aliis conceptibus ille, qui est acquirendi perfectionem vltra illam, quæ debetur in instanti generationis, licet inuoluit illam imperfectionem, quod supponat carentiam istius perfectionis pro instanti generationis, sit tamen perfectior conceptu illo vitæ, qui consistit in acquirendo perfectionem per nutritionem & augmentationem; quod colligitur tum quia ille conuenit Angelis,

quibus alter ille conceptus non conuenit: tum quia ille alter supponit carentiam aliquarū perfectionū substantialium, aut defectibilitatem illarū in iis, quæ sic viuunt; conceptus vero ille acquirendi perfectionem vltra illam, quæ debetur in instanti generationis, non inuoluit talem carentiam seu defectibilitatem, sed potest stare cum carentia perfectionis accidentalis.

19. *Quæres*, an intellectus sit potentia vitalis?

Respondeo, si consideremus intellectum, vt est productiuus cognitionis, esse sine dubio vitale, si vitalis potentia dicatur, quæ in seipsa producit intellectionem; sed multo melius dicitur vitalis ex eo, quod mediante actu possit percipere; nam si per impossibile posset in se producere intellectionem absque eo quod per ipsam posset percipere, non esset vitalis, hoc est, arguens vitam: si vero perciperet, quamuis non produceret, nec posset producere, esset vitalis secundum conceptum magis perfectum vitæ, Deo, Angelis & hominibus commune: posset tamē esse vitalis, vt productiuus præcise, secundum conceptum vitæ commune omnibus creatis viuētibz. Si vero loquamur de intellectu agente, hoc est illo, qui potest in intellectu possibili producere species intelligibiles: *Respondeo* nō esse vitalem secundum conceptum illum vitæ commune Deo, Angelis & animalibus; posset tamen dici vitalis secundum conceptum illum acquirendæ perfectionis vltra illam quæ debetur in instanti generationis.

20. *Quæres secundo*, An habitus intellectualis sit vitalis.

Respondeo, sine dubio esse vitalem, quatenus talis diceretur ille qui spectaret ad potentiam vitalem, & posset concurrere ad actum vitalem: & hoc siue loquendo de habitu naturali, siue de supernaturali, de quibus quoad hoc eadem est ratio; & in hoc etiam sensu species intelligibiles sunt vitales, & idem est de aliis speciebus externis, & internis. Non est autem nec habitus, nec species vitalis aut viuens, quatenus vitale, aut viuens dicitur quod potest percipere, aut quod est perceptio; nec quatenus viuens dicitur illud quod potest in se producere perfectionem vltra illam quam debet habere pro instanti generationis.

21. *Quæres tertio*, quid significatur per viuens positum in prædicamento substantiæ sub corpore.

Respondeo, per illud viuens posse intelligi substantiam corpoream constantē corpore, & anima vt sic, communem animæ vegetatiuæ, sensitiuæ, & rationali: vel etiam substantiam completam potentem acquirere sibi partes substantiales, eas intra se producendo. Vel denique substantiam corpoream completam potentem acquirere sibi perfectiones vltra illam, quam petit habere, pro instanti generationis, si tamen omnis substantia talis sit viuens. Ex his autem explicationibus prima est magis physica, alia duæ magis metaphysica.

Quæres quarto, An potentia loca motiua sit vitalis, seu an eo ipso, quo aliqua substantia habet virtutem loco motiuam, debeat dici quod sit viuens. Per potentiam autem loco motiuam intelligo potentiam, non quamcūque, qua possit produci motus localis, quia alias grauiā, & leuiā possent dici viuentia, vt patet; sed illā, qua possit produci motus localis progressiuus, quæque non determinatur ad certum motum, sed potest habere varios.

Respondeo primo, illam potentiam per se formaliter non esse vitalem, quatenus vitalis diceretur illa, quæ esset perceptiua, quia reuera illa non est perceptiua, quamuis, quia illa subordinatur potentiæ perceptiua, & nūquam reperitur in aliquo, in quo non est potentia perceptiua, possit ex ea colligi quod habens illam sit viuens vita perceptiua, & in hoc sensu possit dici vitalis, id est dependens à vita, & arguens vitam.

Respondeo secundo, illam non esse potentiam vitalem formaliter, quatenus talis appellatur illa, per quam aliquid potest acquirere perfectionem absolutam vltra illam, quam natum est habere pro instanti generationis, quia habens illam per eam non potest acquirere nisi diuersa vbi, quæ non debebantur ipsi in instanti generationis: sed illa diuersa vbi non sunt perfectiones absolutæ, sed respectus: ergo.

Respondeo

Ad vitam in actu secundo impertinens est quod producat a viuentē, & quod non possit produci ab ipso in alio.

Homo habet viuere ex triplici capite.

Quis conceptus viuendi perfectissimus.

An intellectus sit potentia vitalis.

An habitus intellectualis sit vitalis.

Quid est viuens positum in prædicamento substantiæ sub corpore.

An potentia loca motiua sit vitalis.

Respondeo tertio, eam esse vitalem, vt talis dicitur illa, per quam aliquid potest se mouere modo tali, quo videmus animalia posse se mouere; qui motus vocari solet motus organicus, nam certe communiter homines non minus vocant viuientia illa, quæ se nutriunt; sicut nutrire se solent animalia, quàm quæ hoc modo se mouent, & omnino videtur quod motus ille & motus nutritionis habent aliquam similitudinem inter se, qualem non habent cum motibus aliis siue prouenientibus ab animalibus, siue ab inanimatis.

QVÆSTIO II.

Quid sit corpus, & quid spiritus.

23. **Q**uandoquidem ponatur in prima definitione animæ, quod sit actus corporis organici; & postea etiam resoluitur de anima rationali quod sit spiritalis forma, hic examinandum censui, quid sit esse corpus, & quid esse spiritum; vbi aduertendum est quæstionem hanc esse de corpore, & spiritu, prout opponuntur sic, vt illud quod est corpus, non sit, nec possit esse spiritus, nec e contra; vnde patet agi hic de spiritu prout capitur, non pro vento, & aëre, sicut accipitur Genes. 8. *Adduxit spiritum super terram, & imminuit aqua*, id est, aëre, & vëto siccauit Deus terram; nec pro humore animalis, vt Prouerb. 17. *Spiritus tristis exsecat ossa*, id est humor melancholicus; nec pro spiritibus vitalibus aut animalibus, vt satis communiter accipi solet; nec pro anima sensitua, vt Eccles. 3. *Quis nouit, si spiritus filiorum Adam ascendat sursum, & spiritus iumentorum descendat deorsum?* In quo etiam sensu, quæ animalia moriuntur, dicuntur emitte spiritum; non inquam agitur de spiritu hic in vlla ex his acceptionibus, quia quæ sic sunt spiritus, sunt etiam corpora; sed agitur, vt dixi, de eo, vt opponitur corpori sic, vt illud, quod est spiritus, non sit corpus, in quo sensu sumitur spiritus in eo loco Lucæ 24. *Palpate, & videte, quia spiritus carnis, & ossa non habet.*

CONCLUSIO I.

24. *Corpus vt sic non bene describitur esse substantia naturaliter petens habere triam dimensionem.* Hæc est contra Huradum disp. 2. sect. 3.

*Probat*ur: quia superficies est corpus, prout corpus opponitur spiritui, secundum omnes, & tamen non habet nec petit habere triam dimensionem. Et idem dicendum est de linea, ac puncto substantiali, ergo corpus vt sic non bene sic describitur.

Confirmatur: si daretur aliqua substantia indiuisibilis potens occupare locum diuisibilem impenetrabiliter, vt secundum multos est possibile, esset corpus, & tamen non esset triam dimensionis.

Deinde si daretur substantia triam dimensionis, quæ esset nata occupare locum diuisibilem, ita vt esset tota in toto, & tota in qualibet parte, vt aliqui philosophantur de facto Angelos esse, non esset corpus.

*Obicit*ur, secundum Augustinum de quantitate animæ non potest concipi corpus, quod non habeat longitudinem, latitudinem, & profunditatem: ergo ratio corporis consistit in habendo illam triam dimensionem.

Respondeo, distinguendo antecedens: prout corpus opponitur spiritui, nego antecedens; prout opponitur superficiei, lineæ, & puncto, transeat antecedens. Et similiter distinguo consequens: ratione corporis vt sic, prout corpus opponitur spiritui, nego consequentiam; prout opponitur superficiei & lineæ, transeat consequentia.

CONCLUSIO II.

25. *Non bene describitur corpus vt sic, esse illud quod exigit connaturaliter quantitatem; neque quod est impenetrabile cum alio eiusdem speciei; neque quod dicit ordinem ad materiam; neque quod habet partes integrantes.*

*Probat*ur quoad primam partem; quia anima rationalis exigit connaturaliter quantitatem, & tamen non est corpus.

Et si dicas quod non exigit ita, quin naturaliter possit esse absque quantitate.

Contra, hinc non sequitur quin mala sit prædicta descriptio, quæ solum ponit exigentiam connaturalem, & non specificat illam particularem exigentiam, quæ ponitur in responsione.

*Probat*ur secundo, eadem pars: quia si daretur aliqua substantia diuisibilis, quæ non exigeret quantitatem, vt multi ex Antiquis Patribus philosophati sunt de Angelis, & exigeret tamen esse in loco diuisibili cum proportionem partis ad partem, illa substantia esset corpus; & ideo illi Patres dixerunt consequenter Angelos esse corporeos; ergo ratio corporis, vt sic non infert exigentiam quantitatis.

Confirmatur, quia cæli absque dubio sunt corpora, & tamen non adeo certum est, quod habeant aut exigant quantitatem: ergo conceptus corporis potest haberi absque exigentia quantitatis.

*Probat*ur secunda pars conclusionis, quæ est contra Ariagam: quia si Deus crearet substantias habentes partes extensas, quæ pererent ex natura sua esse penetrabiles, non minus quam corpora gloriosa exigunt, beneficio dotis gloriosæ penetrabilitatis, in quo difficulter potest dari implicancia, illæ essent corpora non minus quàm corpora gloriosa de facto sunt, etiam vt gloriosæ ergo ratio corporis vt sic non includit illam impenetrabilitatem.

Confirmatur, per illam sententiam Patrum de Angelis corporeis, quos tamen non putabant impenetrabiles.

Confirmatur secundo, quia Ariaga non habet vllam rationem pro sua sententia, nisi quod non possit explicari ratio corporis melius: sed hoc est falsum, vt postea patebit: ergo.

26. *Probat*ur tertia pars: quia si non detur de facto corpus simplex completum, vt multi asserunt dari, certe potest de potentia absoluta dari tale corpus, vt ostensum est in libris de Cælo.

*Probat*ur denique quarta pars: quia punctum substantiale quale datur de facto secundum multos, & possibile est dari, saltem de potentia absoluta, est corpus, & tamen non habet partes integrantes, & idem est de substantia indiuisibili potenti occupare locum diuisibilem cum impenetrabilitate.

Deinde substantia spiritalis diuisibilis posset dari, vt postea.

Aduerte autem hic pro solutione obiectionum, quæ opponi possunt contra quæcumque partem huius Conclusionis, non velle me quin substantia exigens quantitatem aut impenetrabilitatem sic, vt non possit esse naturaliter absque quantitate & impenetrabilitate, sit corpus; imo existimo quod omnis talis sit corpus, & in hoc fundatur illud Christi argumentum: *Palpate, & videte, quia spiritus carnis, & ossa non habet*, quia scilicet ex palpatione, quæ absque quantitate & impenetrabilitate fieri non poterat, optime sequebatur quod Christus, qui palpari poterat, non esset spiritus, cum hic propter defectum quantitatis, & impenetrabilitatis palpari nequeat. Sed contendo hic rationem corporis vt sic, in hoc non consistere, quamuis ratio corporis particularis posset hoc habere vnâ cum ratione corporis vt sic.

CONCLUSIO III.

27. *Corpus, seu substantia corporea vt sic, prout opponitur substantiæ spiritali, bene describitur esse substantia connaturaliter impotens occupare locum diuisibilem indiuisibiliter, ita vt possit esse tota in toto, & tota in qualibet parte illius loci; saltem sic, vt possit aliquando plus, aliquando minus loci occupare, nec determinetur ad determinatum locum.* Hæc est nullius, quod sciam.

*Probat*ur tamen: tum quia alia melior explicatio nequit dari; tum quia omnis substantia, quæ de facto est corporea, etiam punctum substantiale, habet hanc rationem, & nulla ex iis, quæ de facto dicuntur spirituales habent illam; nec potest assignari vllus cõceptus substantiæ corporeæ possibilis, cui nõ possit hæc ratio cõpetere, aut vllus conceptus substantiæ spiritalis possibilis, cui competat. Addidi autem illam vltimam particulam: *Saltem sic, vt non determinetur naturaliter ad determinatum locum*, propter

Descriptio corporis, vt hic

Alie descriptiones corporis reii-

Ppp

propter

propter sententiam eorum, qui putant possibile esse aliquod materiale indiuisibile, quod possit occupare spatium diuisibile, sed ita ut semper determinetur ad tantum spatium; quæ sententia si vera est, necessario adiungenda erat illa particula, alias descriptio competere ista rei materiali indiuisibili. Quod si non sit vera illa sententia, non erit illa particula necessaria, sed reliquæ sufficient.

Obiicit: Anima brutorum perfectiorum, ut equi, bovis, leonis, est indiuisibilis, & occupans locum diuisibilem indiuisibiliter, secundum Thomistas, & tamen non est corporea: ergo non est bona illa descriptio.

Respondet: quamuis ita teneant Thomistæ, negandam tamen esse maiorem: de quo postea suo loco.

CONCLUSIO IV.

28. De facto omnis forma, tam substantialis, quam accidentalis corporea, ita dependet a substantia corporea, tanquam a subiecto, siue immediato, siue mediato: ut non possit connaturaliter esse absque illo; nec tamen illa dependentia inuoluitur necessario in conceptu formæ corporeæ ut sic, quæ opponitur formæ spirituali ut sic. Hæc quoad primam partem est communissima.

Probat: quia omnis forma substantialis præter animam rationalem, educitur à potentia materiæ, aut corporis, ut probatum est primo Physicorum; ergo omnis forma substantialis corporea habet talem connaturalem dependentiam à substantia corporea.

Deinde nulla forma accidentalis potest reperiri naturaliter absque subiecto substantiali: sed nullum est subiectum substantiale, nisi quod sit, vel spirituale, vel corporale, sed omnis forma, quæ solum habet dependentiam à spirituali subiecto est spiritualis; ergo omnis forma corporea, quæ non est spiritualis, debet habere dependentiam de facto à corpore.

Confirmatur: quia nulla potest assignari forma corporea, siue accidentalis, siue substantialis, quæ non dependet sic à corpore: ergo dicendum est, quod omnis talis sic dependeat.

Probat: secundam partem, quam apud nullum authorem reperio, & videtur esse contra communem modum loquendi, est tamen conformis ad principia communia *Scotistarum*, & aliorum, qui arguunt ex indiuisibili modo existendi, quem tribuunt Thomistæ animabus brutorum perfectiorum, quod esset spiritualis, quamvis non dependeret in esse & fieri à corpore.

Probat: inquam, quoad hanc partem: quia quamuis per impossibile anima rationalis esset dependens in esse, & fieri à corpore, sanè non propterea sequeretur, quod non esset spiritualis, modo esset tota in toto, & tota in qualibet parte, & hinc non obstante, quod animæ brutorum haberent talem dependentiam, bene adhuc inferunt *Scotistæ*, & alij quod essent spirituales, si essent indiuisibiles, & totæ in toto, ac totæ in qualibet parte corporis: ergo illa dependentia non inuoluitur in conceptu formæ corporeæ.

29. *Probat:* secundam: quia quamuis albedo non haberet dependentiam à corpore, aut subiecto villo magis, quam anima rationalis habet à corpore, non propterea perderet rationem formæ corporeæ, & gratis omnino ac absque villo fundamento diceretur, quod non esset corporea, si sic non dependeret; ergo illa dependentia non inuoluitur in conceptu formæ corporeæ ut sic.

Confirmatur: quia, vel inuolueretur tanquam prædicatum essentiale, vel tanquam proprietas, (loquor de dependentia aptitudinali aut radicali, nam certum est dependentiam actualem posse separari à forma corporea tam substantiali, quam accidentali absoluta, ut patet in accidentibus separatis. Sed neutro modo inuoluitur: ergo.

Probat: minor quoad primam partem: quia si tanquam prædicatum essentiale, vel tanquam prædicatum essentiale commune ipsi, & aliis formis, sicut animal includitur, tanquam prædicatum essentiale in homine; vel tanquam prædicatum essentiale proprium, & constitues ipsam formaliter in esse corporeæ; non tanquam prædicatum commune, quia deberet competere aliis formis

spiritualibus, quod manifestè falsum est; non etiam tanquam proprium, & formaliter constitutum in esse talium quia hoc gratis diceretur, tum quia sic non possemus concipere ullam formam spirituales per modum sic dependentis, quod manifestè patet falsum; tum denique, quia ideo haberet una forma dependentiam ad corpus potius quam alia, quia haberet aliquam formalitatem distinctam rationis à formalitatibus inclusis in altera forma: ergo ante dependentiam illam quomodo, cumque consideratam debet assignari aliqua alia formalitas, ad quam sequitur dependentia, & sic dependentia illa non erit formalitas essentialiter constitutiva.

Probat: eadem minor, quoad secundam partem, nempe quod non inuolueretur illa dependentia tanquam proprietas: quia si sic inuolueretur, posset in forma corporea assignari aliquod prædicatum essentiale, per quod tanquam per medium posset inferri illam proprietatem competere formæ corporeæ, ut corporea est. Sed hoc est falsum: ergo.

CONCLUSIO V.

30. Forma corporea absoluta bene describitur esse, quæ non potest connaturaliter esse in pluribus locis simul secundum se totam aut easdem partes. Forma vero corporea respectiva bene describitur esse, quæ habet determinare substantiam aut formam absolutam corpoream, tanquam subiectum cui inhereat.

Hæc probatur quoad primam partem: tum quia omnis & sola forma, quæ solet aut potest vocari corporea, habet hanc rationem; tum quia in hac explicatione habet proportionem cum substantia corporea, prout ante ipsam explicauimus denique, quia non potest assignari melior explicatio.

Dices: posse explicari formam corpoream per hoc quod dicatur esse illa, quæ connaturaliter exigit esse impenetrabilis cum aliis formis eiusdem rationis.

Contra primo, quia illæ ipsæ rationes propter quas supra reieci similem explicationem substantiæ corporeæ ut sic, deseruiunt etiam ad impugnandam hanc explicationem.

Contra secundo, quia duo gradus intensiōis caloris, verbi gratia, sunt eiusdem speciei & corporei, nec tamen expellunt se inuicem ab eodem loco, sicut nec expellunt se ab eodem subiecto.

Probat: eadem Conclusio, quoad secundam partem: quia omnis forma, quæ habet talem vim determinandi rem corpoream, qualem habet accedens respectuum in ordine ad suum subiectum, habet essentialiter connexionem cum ipso, ratione cuius nec de potentia absoluta posset esse absque ipso; sed hoc abunde sufficit, ut dicatur corporeum, & differat ab omnibus illis formis respectivis, quæ non dicunt talem ordinem ad corporeum: ergo bene describitur per hoc forma respectiva corporea ut sic.

Si autem quæras, cur illi non sufficiebat descriptio assignata pro forma corporea absoluta.

Respondet: quia secundum multos *Scotistas* aliqua forma spiritualis respectiva habet non posse esse naturaliter in pluribus locis, quamuis sit in subiecto existente in pluribus locis, verbi gratia Vbi, quod habet anima ad locum, in quo est caput, & quam habet ad caput, non est, nec potest naturaliter esse in loco pedis, aut simul cum vnione quam habet anima in pede propter essentialiter dependentiam ad terminum: quæ doctrina si sit vera, descriptio illa formæ absolutæ corporeæ non posset esse bona descriptio formæ respectivæ corporeæ, quandoquidem conueniret vnioni spirituali subiectatæ in anima. Ut ergo vel conformarem me huic doctrinæ *Scotistarum*, vel certe abstraherem ab illa, consultius videbatur aliam assignare descriptionem formæ corporeæ respectivæ.

CONCLUSIO VI.

31. Spiritus seu substantia spiritualis non corporea, ut sic, optime describitur esse substantia, potens connaturaliter occupare

Omnia
forma
corporea
dependet
à corpore
subiecto,
sed
illa de-
pendentia
non
est ipsi
essentialis.

Descri-
ptio for-
mæ cor-
poreæ ab-
solutæ &
respecti-
uæ.

*Quid sub
stantia spi-
ritualis
sic.* occupare locum diuisibilem indiuisibiliter, saltem sine neces-
saria exigentia loci determinati sic, quin possit esse in maiori
vel minori, & similiter potest describi forma spiritalis abso-
luta; forma vero spiritalis respectiva potest describi esse
forma petens subiectum spirituale ex natura sua extrinseca
essentialiter. Hæc debet esse omnium eorum, qui tenent
præcedentes conclusiones.

Probatur ex dictis; quia ad explicandas substantias &
formas spirituales tam absolutas quam respectivas, suffi-
cit conceptus, quo distinguantur à substantiis & formis
corporeis quibuscumque, habeantque oppositionem
cum ipsis. Sed hoc fit per hæc descriptiones, ut patet, ergo
hæc descriptiones sunt bonæ: nec in hoc potest esse
vlla difficultas præter illas, quæ militant contra præce-
dentes conclusiones, quarum probationes maxime con-
firmant hanc conclusionem.

CONCLUSIO VII.

*Indiuisi-
bilitas
partium
integralium
non est de ratione
accidentis
spiritualis.* 32. *Indiuisibilitas partium integralium non est de ratione
accidentis spiritualis, nec vlla ratione necessario connexa
cum illò. Hæc est iam communior Scotistarum & recentio-
rum, & nominatim Suarez 5. Met. par. 1. Arriaga hic
disput. 1. num. 61. contra Hurtadum disput. 2. sect. 3. Vasq.
& alios.*

Probatur manifeste: quia Fides, Spes, & Charitas tam
supernaturales quam naturales, sunt accidentia spiri-
tualia secundum omnes: sed sunt diuisibiles in plures
gradus; quandoquidem intendi possint; intensio enim
non fit, quidquid dicant Thomistæ in libris de Generatione
impugnati, absque additione gradus ad gradum.

Hæc probatio efficaciter facit contra Thomistæ, qui ne-
queunt respondere nisi iuxta sua principia de intensio-
ne, quorum impugnatio ad supradictum locum remit-
tenda est.

Hurtadus vero non conueniens cum Thomistæ in illis
principiis,

Respondet diuisibilitatem partium integralium inten-
sionis non repugnare accidenti spirituali, sed diuisibili-
tatem partium extensionis, qualem secundum ipsum ha-
beret vnio animæ ad corpus si esset diuisibilis, ac vna
pars ipsius corresponderet vni parti corporis, altera al-
teri, & idem tenet de vbi Angelico, quo est præfens lo-
co diuisibili, unde putat tam vnionem animæ ad corpus
diuisibile, quam vbi Angelicum terminatum ad locum
diuisibilem, necessario esse indiuisibilia, & aliàs illa
non fore spiritualia.

Contra primo, quia quoties diuisibilitas extensua non
exigit diuisibilitatem subiecti, non magis repugnat acci-
denti spirituali, quam diuisibilitas intensua; nulla enim
ratio adferri potest, cur magis repugnaret: sed diuisibili-
tas, quæ esset in vnionibus & vbi prædictis, non exige-
ret diuisibilitatem subiecti, imo potius exigeret indiuisi-
bilitatem eius, quandoquidem idem ipsum subiectum
secundum se totum, quod deberet vniri vni parti corpo-
ris & poni in vna parte loci, deberet vniri aliis parti-
bus corporis & poni in aliis partibus loci.

33. *Contra secundo, & sit etiam secunda probatio
Conclusionis; vnio animæ ad corpus est diuisibilis in
plures partes integrantes non intensiois, sed extensio-
is: sed illa vnio est spiritalis, ut fatentur aduersarij, &
patet ex Conclusionem sextam: ergo diuisibilitas in partes
integrantes etiam extensuas, non repugnat accidenti
spiritali.*

Probatur maior quoad illam partem, quia dicit quod
illa vnio sit diuisibilis, in qua sola esse potest difficultas:
nā quoad alteram partem, in qua dicit, quod sit diuisibilis
in partes extensionis, concederetur ab aduersariis si conce-
derent vllam diuisibilitatem in vnione; & patet quia per
illas plures partes non magis intense vnitur anima cor-
pori, quam per vnam partem ex illis.

Probatur inquam, maior quoad illam primam partem:
quia alias, quoties acquireret homo aliquam partem cor-
poris nouam per quancumque nutritionem, etiam si illam
solum acquireret ad manum, vnio animæ præcedens,
etiam illa qua vniebatur pedi, deberet destrui, & deberet
de nouo vniri pedi, ac reliquis corporis partibus: sed hoc

est falsum, tum quia id gratis diceretur accidere, tum
quia apparet tam incredibile ex terminis, ut absque ma-
gno fundamento non debeat asseri, quale non habent
aduersarij; tum denique, & præcipue quia pro instanti,
quo homo nutrit se mediante anima, manet vnio præce-
dens: ergo non destruitur, nec aduenit alia vnio totalis.
Consequentia quoad primam partem est euidens: pro-
batur quoad secundam: quia sic duplici vnione vniretur
simul & semel eidem parti corporis, quod omnes faten-
tur absurdum propter superfluitatem.

Probatur ergo antecedes: quia in quocumque instan-
ti producit effectus realis, debet existere causa realis
istius effectus, nec sufficit quod extiterit ante, alias quod
non esset, posset aliquid producere: sed homo est causa
istius vnionis, quæ producit in instanti nutritionis, non
vero homo constitutus per illam ipsam vnionem: ergo
homo constitutus per vnionem præcedentem, & conse-
quenter in illo instanti debet esse vnio præcedens.

Confirmatur: quia causa debet esse prius natura, quam
effectus: ergo homo causans illam vnionem acquisitam
per nutritionem debet esse prius natura, quam illa vnio:
sed non potest esse homo absque aliqua vnione: ergo de-
bet habere pro priori illo naturæ in eodem instanti
temporis alteram vnionem.

Confirmatur secundo: quia non est ipsa anima sola, & ut
non vnita corpori, quæ potest causare illam vnionem: ergo
causat illam ut vnita, & consequenter vnio ad corpus al-
qua antecedit in anima anterioritate naturæ pro eodem
instanti temporis illam aliam vnionem, quod est intentum.

34. *Alij probant maiorem, quia inde sequeretur quod ad
singulas nutritiones, seu ad singulas partes corporis,
quas perderet, homo moreretur, quia ad singulas illas
tolleretur tota vnio animæ ad corpus: mors autem con-
sistit in tali separatione, seu ablatione vnionis.*

Verum hæc probatio mihi non satis placet, quia aduer-
sarij dicunt, mortem non consistere in ablatione quacū-
que vnionis; sed in ablatione tali, à qua fieret ut pro ali-
quo tempore, vel instanti temporis non haberet vnionem
vllam, nec illam quæ auferretur, nec aliam succedentem,
talis autem ablatio vnionis non fieret secundum aduer-
sarios; unde secundum ipsos non sequeretur mors ho-
minis ad singulas nutritiones, quamuis ad singulas illas
tolleretur tota vnio præcedens, quia etiam ad singulas
illas produceretur noua vnio.

35. *Alij probant eandem maiorem: quia quandoquidem
nutritio fieri debeat continue & in tempore, in quo sunt
infinita instantia, deberent produci infinitæ vniones to-
tales sibi inuicem succedentes.*

Hæc etiam probatio nihil prorsus urget, tum quia sicut
in tempore illo non dantur infinita instantia simpliciter,
sed syncategorematice; ita etiam nec in vnionibus ipsi
correspondentibus debet dari infinitus numerus simpli-
citer, sed tantum syncategorematice. Tum quia æque mi-
litat contra admittentes diuisibilitatem vnionis, nam tam
sequeretur in ipsorum sententia, quod acquireretur in-
finitæ partes vnionis, quam infinitæ vniones totales in
aliorum; & ex alio capite tam repugnant infinitæ partes
vnionis quam infinitæ vniones, quantum ad infinita-
tem, ut manifestum est.

35. *Probatur tertio conclusio: quia si requireretur indi-
uisibilitas in forma accidentali spiritali, nec posset ipsi
competere diuisibilitas, maxime quia alias non posset
distingui à forma corporea accidentali: sed hoc est fal-
sum: ergo. Probatur minor: quia posset distingui per con-
ceptum illum, per quem descripta est conclusio sexta:
in illo autem non ponitur indiuisibilitas, aut aliquid, ex
quo necessario sequatur.*

Probatur secundo: quia indiuisibilia materialia acci-
dentalia, quæ admittuntur in quantitate, & qualitatibus,
sunt formæ accidentales corporeæ: ergo formæ acciden-
tales corporeæ non habet distingui à spiritali per diui-
sibilitatem præcisè.

Confirmatur in sententia Thomistarum ad hominem,
quia ipsi dicunt animas perfectorum brutorum esse cor-
poreas, & indiuisibiles.

Confirmatur secundo: quia dantur aliquæ formæ corporeæ diuisibiles, aliquæ indiuisibiles; ergo possunt dari aliquæ formæ spirituales diuisibiles, & indiuisibiles absque præiudicio spiritualitatis.

Ex his patet spiritum, seu substantiam spirituales, ut sic, quæ ponitur directè in prædicamento substantiæ finitæ, esse substantiam completam potentem naturaliter occupare locum diuisibilem indiuisibiliter. Et corpus ut sic, seu substantiam corpoream, quæ ponitur directè in eodem prædicamento, esse substantiam completam, non potentem sic occupare locum. Hæc autem substantia completa potest diuidi in eam, quæ petit quantitatem connaturaliter; & eam quæ non petit, modo tamen possibilis sit talis substantia; & conceptus substantiæ corporeæ petentis quantitatem est magis notus & vulgaris, ut potè qui competit omnibus substantiis, quas de facto cognoscimus esse corporeas.

In hac autem ita vulgari acceptione potest diuidi corpus in organicum, & non organicum. *Organicum* est, quod habet partes diuersæ rationis ordinatas ad operationes diuersas sibi mutuo subordinatas, & talia sunt corpora omnium substantiarum corporearum viuentium, quæ viuunt vita, siue vegetatiua, siue sensitiua, siue rationali.

Non organicum est quod non habet partes huiusmodi, sed vel eiusdem rationis, ut est corpus aquæ, ignis, aeris, vel si habeat partes diuersæ rationis, illæ tamen non sibi inuicem subordinantur in suis operationibus, & talia corpora sunt corpora cælestia, si habeat partes subtiliores & densiores, & lapides etiam aliqui, in quibus reperitur quædam diuersitas in suis partibus.

Q V Æ S T I O III.

Verum in viuentibus corporeis detur alia forma substantialis præter animam.

37. *S*uppono iam ex dicendis dari animam in quolibet viuento corporeo, quod de facto datur, quidquid sit an possit dari de potentia absoluta aliquid viuens corporeum, quod esset substantia simplex atque adeo quod non constaret anima.

Quæritur ergo, an præter animam detur in illis alia forma substantialis, cum qua quæstione in re coineidit alia quæ solet examinari lib. 1. *Physicorum*, an possint dari naturaliter duæ formæ substantiales subordinate in eodem composito substantiali; nam si præter animam in viuentibus detur alia forma substantialis, sine dubio poterunt dari duæ tales formæ; & si non detur, non poterunt dari, quia nullibi possunt potius quam in viuentibus dari.

Communior sententia Thomistarum & recentiorum cum D. Thoma 1. qu. 76. art. 3. Suarez disput. 15. Met. Hurt. disp. 4. Phys. Aueris q. 20. sect. 3. est negatiua, quam sententiam tanta acrimonia defendendam suscepit *Arriaga disp. 3. Phys. num. 50.* & deinceps, ut non contentus oppositæ sententiæ impugnatione, ulterius etiam ei inuidiam cõeziare nitatur, asserens non solum nullum in Hispania eam docere, paucos in Italia, & Germania rarissimos, sed præterea in Hispania nullum eam ex professo impugnare dignari, tanquam rem sine solido fundamento.

Sed, ut ab hoc ipso incipiam, certum est quotidiana experientia omnium fere professorum, eos non dedignari sententias solido fundamento carentes impugnare, imo eas potius impugnare deberent; & sane aliàs maxima pars opinionum particularium ipsiusmet *Arriaga*, & inter ceteras hæc ipsa, quam in hac controuersia tenet, ab omni esset impugnatione secuta, utpote quæ sine dubio minus solido caret fundamento quam sententia opposita.

Deinde cum in Hispania, Gallia, Germania, Italia præter quamplurimos Professores nullius se authoris sententiæ alligantes, tantus numerus Scoticæ doctrinæ Professorum sit, hanc sententiam affirmatiuam tenentium, ut vix dubitem quin & Thomistarum & Iesuitarum

numerum adæquent, nisi eos hic Author tam paruifaciat, ut pro nihilo reputandos existimet, non video quomodo ex veritate stare possit, quod de paucitate eorum, qui eam sententiam profitentur, tam libere pronuntiat. Quod si de iis ipse tam humiliter sentiat, dabit nobis, si modestia aliam veterem comparisonem, ipsius ea de re censuram, ut & de hac ipsa controuersia opinionem, contemnere.

Secunda sententia est affirmatiua, quam tenet Scotus in 4. dist. 12. qu. 3. cum omnibus suis, nominatim Fabro theorema. 37. Canello hic disp. 1. sect. 4. Mastro disp. 2. Phys. qu. 4. art. 2. & disp. 5. art. 1. quos sequuntur Zabarellus, Murcia, Dandinus, Piccolominus, Coninch. de Sacram. qu. 76. art. 2. Camerarius 2. par. q. 27.

C O N C L U S I O.

18. *Dantur in substantiis corporeis viuentibus alie formæ substantiales præter animam quæcumque.* Hæc est iuxta secundam sententiam contra primam.

Probat Camerarius hanc conclusionem fuisse ex variis autoritatibus *Philosophi*, quas apud ipsum videndas relinquo, quia non tam authoritati quam rationi in hac re fidendum censeo: sufficit vnus locus ipseus ex 1. de anima rex. 72. ubi probat animam non esse corpus, quia alias duo corpora essent naturaliter in eodem loco: Si enim non daretur aliud corpus in viuētibus præter ipsam animam, hæc sequela non valeret; ergo secundum *Philosophum* datur corpus in homine distinctum ab anima, cum quo est simul in eodẽ loco anima: sed illud aliud corpus debet esse quid constitutum substantialiter per aliquam formam substantialem: ergo præter animam in viuētibus datur talis forma: & illa ipsa est, quam vocant *Scotiste* formam corporeitatis, quia scilicet constituit illud corpus, ex quo & ex anima constituitur viuens.

Respondere possunt aduersarij, illud corpus, cum quo simul in eodem loco est anima, esse materiam primam, siue secundum se sumptam, ut volunt aliqui, siue ut afficitur diuersis accidentibus organizantibus illam, ut volunt alij.

Sed contra: quia qua ratione materia prima potest vocari corpus, ex eo scilicet, quod sit substantia non spiritualis, eadem ratione anima quælibet præter rationalem esset etiam corpus; neque in hoc sensu accipiendo corpus, est incoueniens quod duo corpora sint in eodem loco, imo de facto debent esse: ergo nõ intellexit *Philosophus* corpus in hoc sensu, sed in alio. Quod si materia prima per se nõ est corpus in sensu *Philosophi*, profecto nec ab accidentibus vllis potest accipere esse corpus: ergo *Philosophus* non intellexit in prædicto loco per corpus, aut materiam primam secundum se, aut materiam primam cum accidentibus.

Probat secundò argumento Theologico desumpto ex *Scoto* supra: quia si in triduo mortis Christi Domini aliquis Apostolorum consecrasset Panem, posuisset sub speciebus Panis corpus Christi Domini, qui est terminus per se istius conuersionis; sed hoc esset falsum, si corpus Christi Domini non diceret formam substantialem distinctam ab anima; ergo dicit talem formam.

Probat minor: quia non poneretur tum corpus Christi Domini, quatenus est constitutum per animam, alias reduceret Christum ad vitam: ergo quatenus constituitur per aliquam aliam formam substantialem, non per formam cadaueris, quod de nouo fingunt aduersarij produci post separationem animæ, quia corpus constitutum per illam formam, non est corpus Christi magis, quam ignis generatus ex ligno est corpus ignis, ut patet.

Dicitur corpus, quod est terminus conuersionis, esse vel materiam primam solam, vel materiam primam cum accidentibus disponentibus ad esse carnis, ossis, & reliquarum partium corporearum Christi; unde quia in triduo mortis existerat materia Christi cum illis accidentibus, propterea poterat panis conuerti in corpus Christi.

41. *Contra primò*, quia nemo dicit corpus ligni esse sub forma ignis, quauis materia prima ligni maneat sub illa forma: ergo quauis materia prima Christi poneretur sub speciebus

quid substantia spirituales posita in prædicamento substantiæ.

Dantur in viuētibz præter animam formæ corporeitatis.

Probatio ex authoritate philosophi.

speciebus panis, non recte diceretur corpus Christi esse sub illis speciebus. Deinde si idem esset corpus Christi, ac materia Christi, posset quis aquæ consecrare cum hac forma, hæc est materia mea, ac cum hac alia, hoc est corpus meum, quod est falsum secundum omnes.

Contra secundo: quia secundum *Thomistam*, qui dicunt accidentia subiectari in toto composito, non possunt in triduo mortis accidentia eadem numero, quæ erant in Christo, esse in materia Christi, neque in cadavere eius: ergo non poterat tum poni sub speciebus panis corpus Christi, ut dicit materiam Christi, & accidentia Christi. Nec refert quod essent accidentia similia: nam illud quod vi consecrationis debet poni sub speciebus panis, non est corpus simile corpori Christi, sed verum, & proprium corpus Christi, ut puto esse de fide.

Contra tertio, contra recentiores putantes accidentia subiectari in materia prima, & consequenter eadem numero accidentia Christi manere in cadavere eius, quamvis cadaver illud constituatur per aliam formam substantialem. Contra, inquam, hos est non solum, quod illa sententia sit falsa: sed quod terminus per se transubstantiationis sit substantia, & quod accidentia Christi ponantur sub speciebus panis per concomitantiam solummodo: ergo corpus, quod per se ponitur sub illis, non debet per se dicere illa accidentia, & consequenter corpus Christi, quod poni debet sub illis speciebus, non est materia prima cum accidentibus Christi.

Confirmatur, specialiter contra *Suarium*: corpus, quod est per se terminus transubstantiationis secundum ipsum, est materia prima, ut accipit esse corporeum ab anima: sed in triduo non posset materia Christi accipere esse vltimum ab anima, quia supponitur separata tum ab illa materia: ergo falsum est, quod terminus transubstantiationis sit corpus illo modo acceptum.

41. *Possent alio modo respondere adversarij*, in triduo illo, vel Apostolos non potuisse consecrare, quia non existeret corpus Christi proprium & verum; vel si non existeret corpore Christi posset fieri consecratio, per consecrationem illam produci corpus Christi, ipsumque consequenter Christum, quatenus homo esset, reduci posse ad vitam, nec esse inconueniens, quod esset mortuus extra Sacramentum, & viuus in Sacramento.

Sed contra primum est, quod falsum sit, tum non extitisse verum corpus Christi, ut statim dicitur: & præterea adversarij communius concedunt potuisse tum fieri consecrationem.

Contra secundum est, quod in illo triduo supponatur Christus simpliciter mortuus, quod non esset verum si viveret vllibi.

Fateor tamen hanc responsionem quantum ad præsentem difficultatē vix posse bene impugnari, supposita alia doctrina non improbabili, nepe quod materia prima replicata posset habere formam substantialem in vno loco, & ea carere in altero. Sed tamen potest saluari, quomodo posset consecratio fieri alio modo, & si potest per corpus Christi aliud intelligi, quam materia constituta per animam, non est sine dubio recurrendum ad illam doctrinā ad saluandam consecrationem, ut ipsimet adversarij fatebantur; sed potest id fieri, ut parebit ex dicendis.

Confirmatur: quia non potest corpus, quod ponitur per se sub speciebus panis, esse aliquid constitutum ex anima, & materia prima: ergo, & habetur intentum principale, & præterea non deberet in triduo mortis, facta consecratione, anima Christi vniri materiæ eius.

Probatur antecedens: quia secundum *Trid. sess. 13.* anima Christi ponitur vi naturalis connexionis, quā habet cum corpore, & sanguine, quæ per se ponuntur vi verborum, & non ponitur directe sub illis: sed hoc esset falsum, si corpus constitueretur per animam: ergo non constituitur.

Probatur minor: quia quidquid per se producit aliquid, verbi gratia hominem, per se producit omnia constitutiva eius, quæ tum produciuntur, animam, verbi gratia & corpus ipsius: ergo si corpus constituitur in esse tali per animam, quidquid per se ponit corpus, ponit etiam per se animam sub speciebus.

Dices: animam poni per concomitantiam, quatenus est constitutiva in esse viuientis sensitui, & rationali; ut sic vero non esse constitutivam corporis, sed sub alia re-tione v.g. quatenus est forma substantialis.

Contra: quia concomitantia, quam habent formaliter omnes animæ inter se, est concomitantia realis identitatis secundum omnes: sed concomitantia, de qua loquitur *Concilium*, non est talis; sed concomitantia naturalis fundata in connexionione naturali, qua partes Christi, qui iam ex mortuis resurrexit, non amplius moriturus, inter se copulantur, ut ait *Concilium*; unde supponit, quod si esset moriturus, non deberet esse talis concomitantia; ergo loquimur de concomitantia, quam habent res realiter separabiles: sed concomitantia quam habent illæ formalitates, est concomitantia necessaria, & inseparabilis de potentia absoluta: ergo de ea non agit *Concilium*.

Contra secundo: quia anima intrinsecè, & essentialiter includit formalitates illas, à qua habet esse forma substantialis, & constituere corpus, non minus, quam homo includit per se animalitatem: ergo nisi ponantur illæ formalitates per concomitantiam, anima non potest poni per concomitantiam, sicut nisi poneretur animalitas, non poneretur homo, in quo per se essentialiter includitur.

43. *Probatur tertio* etiam theologicè conclusio, & simul confirmatur utraque præcedēs probatio. Idem corpus Christi Domini, quod fuit natum de Virgine, fuit passum, & sepultum secundum *S. Ambrosium*, ut refertur *dist. 2. de consecratione*, quod etiam sequitur ex articulo fidei, quo tenemur credere quod Christus sit sepultus, neque enim totus Christus quoad corpus & animam fuit sepultus: neque quoad animam; ergo quoad corpus: sed non fuisset sepultus quoad corpus, si aliud corpus fuisset sepultum, quam quod erat aliquando suum, & quod ipse accepit à B. Virgine: ergo idem corpus, quod natum est de Virgine fuit sepultum; sed hoc esset falsum, nisi daretur in Christo præter animam alia forma substantialis, quæ cum materia constitueret corpus illud: ergo datur talis forma.

Probatur minor: quia corpus sepultum nō est aliquid constitutum per animam vlla ratione, quandoquidem anima ab ipso fuerit separata, & ut sic non potuerit constituere illud corpus sub vlla ratione, ut est evidens: nec est materia prima secundum se, alias posset dici, quod corpus ligni esset in igne, qui ex ipso generatur, & quod ignis constaret corpore & forma substantiali, quod nemo dixerit: nec etiam materia prima cum accidentibus iisdem numero: tum quia secundum *Thomistam* non manent eadē numero accidentia in cadavere Christi, quæ fuerunt in ipsomet: tum quia corpus, quo constare dicitur Christus simul cum anima, quatenus homo, non involuit accidentia, alias hæc essent de substantia Christitum quia si materia prima cum accidentibus diuersæ rationis esset corpus organicum, eadem materia cum accidentibus eiusdem rationis esset corpus non organicum, & sic ignis posset dici constare corpore & forma ignis contra communem modum loquendi: sed aliud, quod sit corpus Christi assignari non potest, nisi dicatur corpus Christi esse aliquid constitutum ex materia & forma substantiali distincta ab anima: ergo nisi id dicatur, & asseratur consequenter talis forma, non potest esse verum quod idem corpus Christi, quod fuit natum de Virgine, sit sepultum.

44. *Respondet Caietanus*, quem sequitur *Suares* & alij, quod quando dicitur idem corpus Christi sepultum fuisset, quod fuit natum de Virgine, & quod fuit vivum, hoc debere intelligi non de eodem corpore formaliter, sed de eodem corpore supposititaliter, quatenus scilicet illud corpus, quod fuit sepultum, suppositabatur eadem supposititalitate Verbi æterni, qua suppositabatur corpus vivum Christi, quod erat natum de Virgine.

Addis ad hoc *Suares*, posse dici idem corpus sepultum, quod erat natum de Virgine quatenus erat idem sensibiliter, hoc est, affectum iisdem accidentibus sensibilibus, forma, figura, colore, &c.

Sed contra Caietanum primo, quia quamvis in triduo mortis

Alia præ-batio theologi-ca.

mortis Verbum Diuinum dimitteret animam & corpus, adhuc verum esset dicere, quod corpus Christi natum de Virgine esset sepultum, & tamen in tali casu, non esset idem corpus suppositaliter: ergo inutiliter recurritur ad illam distinctionem de eodem suppositaliter, & formaliter, quæ sine dubio excogitata est ad euadendam difficultatem potius, quam superandam.

Secundo, quia si verbum assumeret aliam naturam humanam non posset dici simpliciter, quod esset idem Christus, qui de facto est, nec posset dici simpliciter quod haberet eandem humanitatem, aut eandem animam, aut idem corpus: & tamen haberet eandem humanitatem suppositaliter, & eandem animam, idemque corpus; ergo non sufficit ad hoc, quod dicatur idem corpus esse sepultum, quod fuit natum, quod sit idem suppositaliter in sensu *Caietani*.

Tertio, quia falsum esset, illud corpus quod fuit sepultum esse assumptum à Verbo; ergo non esset idem suppositaliter cum Corpore Christi nato de Virgine.

Probatur antecedens: quia Verbum non assumpsit de facto nisi humanitatem Christi, & spectantia ad illam, tanquam partes, aut proprietates, aut accidentia: sed illud corpus sepultum, ac constitutum per formam cadaueris prorsus non spectabat ad humanitatem Christi vlla ratione, cum nec de potentia Dei absoluta secundum aduersarios posset esse pars humanitatis Christi, aut proprietatis aut accidens eius; ergo non debebat assumi à Verbo.

45. *Et si dicat*, materiam primam eius spectare ad Christum, & consequenter ratione huius debuisse illud cadauer assumi à Verbo.

Contra, quia materia prima partium Christi, quæ actione caloris naturalis consumebantur, & quarum loco successerunt alie partes per nutritionem acquisitæ, æque spectabat ad Christum, & tamen substantia illa, quæ de nouo ex consumptione partium Christi generabatur, non assumebatur, nec assumi debebat à Verbo, quia illa substantia fuit pars Christi, nec spectans ad ipsum, quæuis componebatur intrinsece ex materia prima, quæ erat pars Christi: ergo nec totum compositum ex materia Christi & forma cadaueris, debebat assumi à Christo; nec etiam materia prima eius, à paritate rationis, quæ mihi videtur esse maxima.

Confirmatur, quia vt optime aduertit *P. Hiquius*, meus Præceptor, qui doctissime hanc questionem tractat in *Commentario ad Scotum citatum*, Patres statuerunt, idem corpus, quod fuit natum de Virgine, fuisse sepultum, vt conuincerent Hæreticorum varios errores de corpore Christi, quorum aliqui putauerunt Christi corpus in morte eius fuisse resolutum in elementa. Sed hic error non redargueretur bene à Patribus, per hoc quod dixerunt idem corpus fuisse sepultum, quod fuit natum de Virgine, intelligendo per idem corpus, idem corpus suppositaliter & non formaliter; nam quamuis resoluatur corpus in elementa, & succederet aliud corpus phantasticum, seu æreum, vt alij hæretici somniabant, adhuc posset dici, quod esset idem corpus Christi suppositaliter, quod fuit sepultum & natum de Virgine.

46. *Dicit cum Ioanne à S. Thoma*: Scotus ipse non potest maiorem identitatem in Corpore Christi seruare, quam suppositi, quia ablata anima tollitur esse specificum corporis, & manet tantum esse genericum, desumptum à forma generica corporeitatis remanente: ergo non manet idem indiuiduum specificum; quod ante fuit, nisi ratione identitatis suppositi.

Respondeo hanc replicam supponere multa principia absurda, nec in se vera, nec à *Scoto* asserta; vt quod forma corporeitatis tribueret esse genericum, & anima esse specificum: & quod esse genericum possit absque esse specifico ac indiuiduali reperiri in rerum natura: & quod ipsum esse indiuiduale proprium, ac formale corporis Christi non manserit in triduo mortis.

Vnde in forma respondeo negando assumptum, & ad probationem dico, quod ablata anima, destruat esse genericum & specificum, ac indiuiduale corporis, quod

poterit dici de Christo in recto, sicut destruebatur ipse Christus, ac humanitas eius; illud enim corpus identificatur realiter Christo ac humanitati eius, nec poterat consequenter manere destructa humanitate ac Christo, nec constituebatur illud corpus per formam corporeitatis solam cum materia, sed ad ipsum constituendum realiter concurrebat etiam anima. Nec illud corpus est, quod dicunt Patres sepultum fuisse ac mansisse in sepulchro, aut quod est subiectum animæ, ac pars physica hominis. Ablata vero anima manet adhuc corpus, quod est altera pars physica Christi secundum esse genericum, specificum, ac indiuiduale suum proprium, & huius corporis multo maiorem identitatem potest saluare *Scotus* in triduo mortis, quam ratione identitatis suppositi, vt cuiusque manifestum est.

Contra additionem Suarij primo facit, quod falsum sit manere eadem accidentia sensibilia, nisi maneat eadem forma. Secundo, quod si sufficeret ad hoc quod diceretur corpus Christi esse in sepulchro, esse in sepulchro accidentia sensibilia eius, posset dici quod substantia panis maneat in Eucharistia, quia manent ibi accidentia sensibilia eius omnia: sed hoc est falsum: ergo & illud.

Confirmatur vtrique impugnatio: quia si potest commode explicari quomodo idem corpus Christi formaliter & proprie sit sepultum, quod fuit natum de Virgine, sic melius & proprius intelligitur iste locus *Ambrosij*, & modus communis loquendi; & non erit consequenter recurrendum ad illas explicationes difficiles & omnino improprias: sed potest, tenendo nostram sententiam, quæ nullam prorsus habet difficultatē huic æquivalentē: ergo.

47. *Probatur quarto conclusio*, ex definitione prima animæ à Philosopho assignata & ab aduersariis admittā, quæ est quod *Animā sit actus corporis organici potentia vitam habentis*, & ex communissimo modo loquendi, quod viuētia corporea omnia constent corpore & anima: illud corpus, per ordinem ad quod describitur hæc anima, & quo dicitur constare viuens, non potest esse aliud nisi compositum ex materia prima & forma substantiali: ergo datur talis forma.

Probatur minor: quia non materia prima nuda; nec materia prima cum accidentibus; nec compositum ex materia prima & ipsa anima secundum vllam considerationem: sed aliud præter hæc assignari non potest, quod sit corpus organicum: ergo.

Probatur maior quoad primam partem de materia sola, quia si materia prima vocaretur corpus, posset dici quod ignis constaret corpore & forma substantiali ignis.

Probatur etiam, quoad secundam partem de materia & accidentibus quibuscumque siue eiusdem, siue diuersæ rationis; quia anima non actuatur materiam cum accidentibus, & viuens constat essentialiter corpore & anima; non constat vero essentialiter accidentibus: & præterea sicut materia cum accidentibus diuersæ rationis esset corpus organicum, ita materia cum accidentibus eiusdem rationis esset corpus non organicum, & sic ignis constaret corpore & forma substantiali.

48. *Respondet Arriaga*, quamuis viuens dicatur constare essentialiter anima & corpore, tamen inde non sequi, quod corpus non sit materia prima cum accidentibus, quia corpus non debet esse de essentia hominis secundum totum illud, quod dicit, sed secundum materiam primam tantum, quam in recto dicit, non vero secundum accidentia, quæ solum dicit in obliquo.

Addit etiam, hoc argumento nos etiam premi, & necessario recurrendum nobis ad similem Responsum. Nam si materia prima cum accidentibus externis diuinitus conservaretur vnita animæ, absque forma corporeitatis, vere esset homo, & tamen non esset forma corporeitatis, quæ constituit corpus, quo constare debet homo: ergo corpus secundum totum, quod dicit, non debet esse, etiam secundum nos, de essentia hominis.

Contra, quia si corpus sit de essentia hominis, impossibile est, quod illud, quo constituitur in esse talis, non sit de essentia eius: ergo si materia constituitur in esse corporis per accidentia, accidentia debet esse de essentia hominis. Deinde

Deinde si sola materia est de essentia hominis: ergo ex materia sola absque accidentibus & anima resisteret homo. Tum sic: vel constaret corpore & anima, vel non. Si constaret, ergo sola materia est corpus, & non dicitur vlla ratione accidentia, contra *Arriagam*. Si non, ergo potest dari homo absque corpore, & sic falsum est dicere quod constet corpore.

Ad illud, quod ait retorquendo argumentum contra nos, *Respondetur* falsum esse, quod in eo casu esset homo, & ut verum fatear, non possum satis mirari quod *Arriaga* putauerit, id à nobis concedendum, aut ab vlllo vllius iudicij. Fortassis quidem tum appareret nobis esse homo, quia deciperemur ex accidentibus externis, sicut decipimur quando Angelus assumit corpus & loquitur nobis instar hominis: sed tamen reuera non esset homo.

49. *Probat*ur denique minor principalis, quoad tertiam partem, quia, si sic caperetur corpus, non bene diceretur quod viuens constaret corpore & anima, si enim ipsum corpus constitueretur intrinsece per animam, eo ipso quo dicitur constare corpore, dicitur etiam constare animam; imo si corpus nihil aliud est quam constitutum per animam, non potest dici quod viuens constet corpore, sed quod sit corpus.

Confirmatur hoc: quia non potest dici quod res alba constet albo & albedine, quia ipsum album constituitur formaliter in esse talis per albedinem; ergo nec potest dici quod viuens corporeum constet corpore & anima, si constitueretur corpus in esse talis formaliter per ipsammet animam.

Et si dicas, quod materia prima constitueretur in esse corporis per animam, non secundum omnem formalitatem animæ, sed secundum aliquam ex omnibus, & quod viuens possit dici constare corpore, hoc est, materia informata ab anima secundum illam formalitatem, & anima quatenus anima dicit alias formalitates.

Contra est primo, quod anima dicit omnes formalitates suas, ergo non debet dici viuens constare corpore & anima, si anima secundum vllam formalitatem constituit formaliter corpus. Probatur consequentia: quia quando dicitur quod viuens constet corpore & anima, sensus est, quod dicat & corpus, & præter corpus animam: sed si anima dicat omnes formalitates suas, & ex illis vlla constituat intrinsece corpus, falsum esset quod præter corpus diceretur animam.

50. *Confirmatur hoc*: quia illæ aliæ formalitates, quas includit anima, non sunt anima sed partes metaphysicæ animæ, sicut rationalitas non est homo, sed pars metaphysica hominis; sed anima est totum conflatum ex omnibus suis formalitatibus, sicut homo est totum conflatum ex animalitate & rationalitate: ergo illud, quod præter corpus dicit viuens, non est anima, si aliqua formalitas animæ constituit formaliter corpus.

Contra secundo, quia non potest dici quod illud, quod est coloratum constet colorato & albedine, quia per aliquam formalitatem inclusam essentialiter in albedine constituitur in esse colorati, licet albedo præter illam formalitatem dicat alias formalitates, verbi gratia, illa, per quam ratio coloris ut sic contrahitur ad esse talis coloris: ergo non potest dici, quod homo constet corpore & anima, si corpus constitueretur per vllam formalitatem animæ quamvis anima includeret alias formalitates præter illam formalitatem.

Contra tertio, quia non solum viuens ut sic, potest dici constare ex anima & corpore ut sic, sed viuens tale potest dici constare & corpore & anima talis; sed illud corpus tale debet constitui per vltimam differentiam animæ talis tam bene, quam viuens ut sic per vllam formalitatem eius: sed non posset sic dici iuxta responsionem prædictam, quia non diceretur vllam formalitatem præter formalitates constituentes tale corpus: omnes autem formalitates eius concurrerent ad illud constituendum: ergo non potest dici habere in se corpus tale, & aliquam formalitatem vltiorem, ratione cuius diceretur etiam constare anima.

*Probat*ur secundo eadem tertia pars: quia licet posset ve-

re dici quod aliqua forma sit actus compositi per ipsam constituti, sicut lux dicitur actus lucidi, & calor calidi, & forma substantialis ignis actus ignis; & consequenter posset dici verè quod anima esset actus corporis, quauis intrinsece constitueretur corpus, nec præter illam daretur alia forma, per quam constitueretur; tamen non potest bene describi forma per ordinem ad illud compositum, quod intrinsece constituit; sicut nec bene describeretur calor, dicendo quod esset actus calidi; aut lux, dicendo quod esset actus, aut forma, aut constitutum lucidi; cuius ratio est, quia ad hoc, ut describeretur aliquid per ordinem ad aliud, illud aliud debet esse notius quam illud quod describitur, siue ex natura rei, siue in ordine ad intellectum illius, cuius sit descriptio: alias per illam descriptionem non magis cognoscetur res, quæ describitur quam ante: sed illud quod constituit intrinsece, & formaliter, per aliquam formam, non potest esse notius illa formæ, & quicumque ignorat formam, ignorat illud constitutum, ut constitutum est: ergo non potest forma per ordinem ad illud describi bene, & consequenter si corpus sit constitutum per animam, non potest anima per ordinem ad illud bene describi.

Confirmatur: quicumque ignorat naturam caloris, profecto ignorare debet naturam calidi, quia hoc nihil aliud est, quam constitutum per calorem, & constitutum per calorem nequit intelligi non intellecto calore: ergo quicumque ignorat naturam animæ, non potest intelligere naturam corporis, si corpus sit constitutum per animam, & nihil aliud sit quam materia prima informata ab anima: ergo per intellectionem corporis non potest aliquis deduci in cognitionem animæ, & consequenter pessimè describitur anima per ordinem ad corpus.

52. *Hec probatio* solet valde urgeri à Scotistis: & sane in sensu iam proposito, quod scilicet constitutum per formam, seu actum non potest intelligi vlla ratione, nisi ut constitutum per formam, seu actum formaliter, est evidens; sed si constitutum per formam posset intelligi aliquo conceptu, in quo non inuolueretur conceptus formæ explicite, quique posset haberi absque conceptu formæ, tum forma optime posset explicari per ordinem ad illud constitutum: unde quandoquidem posset haberi conceptus corporis de viuente corporeo independentem à conceptu animæ, aut formæ substantialis vllius, quamvis à parte rei constitueretur per animam, posset tamen anima describi per ordinem ad illud sub tali conceptu.

Itaque possent respondere aduersarij, quod quando definitur anima per ordinem ad corpus, per corpus intelligatur substantia habens partes integrales diuersas rationis & diuersarum functionum subordinatarum sibi inuicem, ut habens tales partes præcise, non vero ut constituitur per aliquam formam in esse tali; & quod optime declarari possit anima per ordinem ad corpus hoc modo, dicendo quod sit illud, quo intrinsece constituitur res illa, quæ habet illas partes, & à qua tanquam à forma physica habet illas partes.

Quæ mihi responsio satis bona videtur, & tollere prædictam difficultatem, si aliunde non posset probari quod corpus non habeat ab anima illas diuersas partes; vade prædicta probatio nostra dependet ab alijs principiis, ex quibus id constat, de quibus statim.

Confirmatur, bonitas huius responsionis, quia Philosophus explicat animam in secunda descriptione per ordinem ad nos qui componimur intrinsece ex ipsa anima; dicendo quod anima sit illud quo viuimus, &c. ergo forma aliqua potest describi per ordinem ad illud quod constituitur formaliter per ipsammet.

53. *Probat*ur quinto conclusio, quia, quando moritur homo, remanent in corpore eius eadem accidentia numero, quæ erant antecesserunt: ergo remanet aliquod compositum conflatum ex materia prima & forma substantiali, quæ fuit antecesserunt in homine, dum viueret.

Probatur consequentia contra *Thomistas*, quia ipsi cum *Scotistis* tenent, accidentia non subiectioni in materia prima sed in toto aliquo composito ex materia prima &

Forma male describitur per ordinem ad substantiam quod constituit intrinsece.

Corpus quo constituitur non constituitur per animam.

forma substantiali; & præterea tenent cum omnibus Philosophis eadem numero accidentia non transire de subiecto in subiectum; ergo si sint eadem numero accidentia post mortem hominis, quæ fuerunt ante mortem, debet esse aliquod vnum compositum idem numero post & ante mortem, & consequenter debet esse aliqua forma substantialis in cadauere post mortem, quæ fuit ante. Probatur antecedens ad sensum: apparent enim esse eadem figura, longitudo, color pro maiori parte, cicatrices, delineamenta externa cadaveris post mortem, quæ fuerunt ante.

Nec valet dicere, quod sensus decipiatur, & quod reuera non sint eadem accidentia, sed similia de nouo producta, idque colligi non per experientiam sensus, sed per discursum, quo sapienter corrigendi sunt errores sensus. Non valet, inquam, hoc, tum quia non est vllus discursus sufficiens, ex quo possit colligi quod decipiatur sensus: tum quia si essent alia accidentia similia, & non illa ipsa, quæ erant antecedenter, deberet esse aliqua causa, à qua de nouo producerentur: sed non est; ergo non sunt alia accidentia, sed eadem ipsa.

Probatur minor: quia nec causa interficiens hominem habet virtutem producendi omnia illa accidentia; neque enim aqua suffocans, aut gladius perfodiens, aut laqueus suspendens, aut infirmitas habent virtutem illam, vt euidens est; neque est applicata vlla causa particularis, quæ possit illa producere, neque potest recurri ad aliquam causam vniuersalem, quia causæ vniuersales non magis determinatur ad illa accidentia, quam ad alia ex se; vnde nec possunt hæc ex se potius producere, quam alia, nisi determinentur per causas secundas particulares: sed non est vlla causa secunda particularis, quæ determinet ad illa accidentia potius, quam ad alia: ergo.

54. *Dices* determinari causas vniuersales ad hæc accidentia tum producenda, per accidentia similia, quæ antecedenter fuerunt subiectata in materia.

Contra: quia prorsus absurdum est, quod vnum accidens esset dispositio determinans per definitionem sui ad producendum aliud accidens eiusdem rationis: ergo quandoquidem accidentia desinentia non sint in instanti, quo producitur cadauer, non possunt tum determinare causas, quæ producunt cadauer ad ipsa producenda; quod enim fuerint antecedenter, nihil prorsus facit ad rem magis quam si non fuissent.

Præterea, si accidentia præexistentia determinarent ad similia producenda, semper in composito generato ex alio composito deberent esse accidentia similia accidentibus compositi destructi, quod manifeste falsum est.

Dices accidentia similia non semper debere esse in producto, sed solum quando productum ex se non habet petere accidentia dissimilia.

Contra, quia in casu nostro cadauer deberet petere accidentia dissimilia accidentibus hominis, quandoquidem sit substantia distinctissima rationis ab illo: ergo non deberet habere accidentia similia.

Rursus quando aqua generaretur ex vino, deberet habere accidentia illa vini, verbi gratia, acedinem & dulcedinem, quandoquidem aqua non petat ex se accidentia illis dissimilia.

Confirmatur: quia non debent esse accidentia similia, sed eadem, nisi sit forma substantialis de nouo producta. Sed non est: ergo. Probatur minor, quia non datur causa productiua talis formæ, vt statim probabitur.

Probatur consequentia principalis contra Recentiores primo quia accidentia subiectantur in toto composito & non in materia prima, vt suo loco probatum est: ergo si sint eadem numero accidentia, debet esse idem numero compositum in quo sint, & consequenter eadem numero forma substantialis.

Probatur secundo eadem consequentia, dando quod accidentia subiectarentur in prima materia: quia accidentia eadem numero licet subiectentur in materia prima non tamen possunt manere eadem numero cum eadem forma ac figura, nisi forma substantialis maneat eadem numero, aut similis in specie: sed forma cadaueris quam

ipsi fingunt produci in morte hominis, non est eiusdem speciei cum forma præcedenti: ergo accidentia non deberent esse eadem numero & consequenter si sint eadem numero debet esse eadem numero forma, aut saltem debet forma post mortem adueniens esse eiusdem speciei cum forma præcedenti, quod esset falsum nisi ante mortem simul cum anima daretur forma aliqua alia substantialis.

55. *Probatur sexto conclusio*, & simul confirmatur præcedens probatio: datur in cadauere hominis aliqua forma substantialis: sed non alia, quam quæ fuit ante mortem hominis; ergo datur præter animam forma substantialis corporeitatis in homine. Maiorem cōcedunt communiter omnes Philosophi: quia putant impossibile esse naturaliter, quod materia prima existeret absque aliqua forma substantiali. Consequentia est euidens. Probatur ergo minor: quia non potest assignari aliqua causa, quæ in morte hominis produceret illam formam; non quidem particularis, vt patet ex dictis supra de accidentibus: non etiam vniuersalis, quia hæc non producit aliquam formam particularem, nisi quatenus determinatur ad causas vel dispositionibus particularibus: sed non dantur vllæ dispositiones aut causæ particulares, quæ determinent ad formam aliquam nouam cadaueris; si enim essent aliquæ, maxime accidentia illa, quæ sunt in cadauere, & subiectantur in materia prima, vt supponunt aduersarij; sed illa non subiectantur in materia prima, & si subiectarentur, adhuc non deberent determinare ad aliam formam omnino dissimilem formæ præcedenti. Nam formæ dissimiles exigunt dispositiones, & causas determinatiuas dissimiles.

Confirmatur: si accidentia omnia illa eadem numero, quæ reperiuntur in homine, & hominis cadauere, præcedunt natura tanquā dispositiones, formam substantialem cadaueris introducendam, nullus prorsus est vsus formæ cadaueris: ergo non debet dici quod datur. Probatur antecedens: quia si esset aliquis vsus, maxime vt causaret, aut conseruaret illas dispositiones, sed illæ dispositiones possent causari à forma substantiali præcedenti, & conseruari quamdiu manet illa forma, & etiam postea absque influxu vllius formæ substantialis, eodem modo, quo conseruatur calor in aqua, ad quem conseruandum non est verisimile quod cōcurrat forma substantialis aquæ, quæ ab illo abhorret & destruit ipsum producendo frigus.

56. *Dices*, dari formam cadaueris de nouo productam, ne materia prima sit absque vlla forma substantiali.

Contra: quia si non sit incōueniens quod materia prima habeat in se dispositiones tales accidentales, quales sunt in cadauere absque influxu formæ substantialis alicuius, non est incōueniens quod materia prima sit absque vlla forma substantiali, supponendo præferim ex Physica veriore sententiam, quod materia prima habeat suam propriam existentiam distinctam ab existentia formæ, & quod non dependeat in esse, aut conseruari ab vllō influxu formæ.

Et si dicas cum Arriaga potius admittendum materiam esse in morte animalis absque vlla forma substantiali, quam dari formam corporeitatis.

Contra: quia si admittatur cadauer esse absque forma substantiali, poterit etiam idem admitti de aqua, & quicumque substantia non viuentem; nullum enim est principium probans formam substantialem in aliis non viuentibus potius quam in cadauere: ergo non potest admitti cadauer absque forma substantiali.

57. *Probatur septimo cōclusio*, & cōfirmantur vterius præcedentes probationes: in homine debet dari aliqua forma substantialis præter animam rationalem: ergo datur forma corporeitatis: nam illam aliam formam vocamus hoc nomine. Probatur antecedens: quia accidentia illa diuersæ rationis, quæ sunt in homine, à quibus habet partes integrales heterogeneas, debent habere aliquod principium substantiale intrinsecum, ratione cuius vel emanent à toto composito in quo subiectantur, (si accidentia dicantur subiectari in toto) vel cōueniant materię primæ (si dicatur in ipsa subiectari) alias nullus esset principium colligendi formam substantialem: sed non haberent, nisi daretur alia forma præter animam rationalem; neque enim

materia

materia prima potest esse illud principium, quæ ex se est æque indifferens ad omnes formas accidentales; neque etiã anima rationalis, quia hæc etiã est ex se indiuisibilis formaliter, & æque indifferens ad omnia illa accidentia, quæ conueniunt homini: ergo non potest principiare in vna parte materiæ accidentia diuersæ rationis ab illis, quæ principiat in altera parte, nisi aliunde determinetur. Cuius ratio est, quod causa naturalis eadem applicata eodem modo passo eiusdem rationis, debet habere effectum eiusdem rationis, iuxta illud: Idem manens idem, semper facit idem.

Nec refert quod anima rationalis dicatur virtualiter extensa, & continere in se perfectionem formarum extensarum: neque enim ex hoc aut villo capite imaginabili potest fieri quod in hac parte materiæ causet accidentia spectantia ad oculus, & in alia parte materiæ accidentia spectantia ad ossa, aut carnem; nisi ponatur aliquid determinatiuũ, impossibile est enim quod possit ab aliqua causa provenire naturaliter, & non liberè aliquis effectus hic distinctæ rationis ab effectu, qui producitur ibi, nisi ponatur aliqua ratio particularis, ratione cuius hoc competat ipsi hic, & non competat ipsi ibi.

58. *Scotista cum Scoto probant* ulterius alia ratione, quod non producat de nouo forma cadaueris in morte animalis, & consequenter quod maneat aliqua forma substantialis quæ fuit ante, id est impossibile est quod ad dispositiones quasque diuersas producat forma eiusdem rationis: sed si produceretur forma cadaueris de nouo quoties interit homo, id esset falsum, nam quomodocumque pereat homo, siue suspensio, siue submersio, siue scloperto, siue pugione, siue veneno, siue infirmitate, semper remanet cadauer eiusdem rationis, & consequenter, si constituitur in esse cadaueris per formam cadaueris de nouo productam, forma eiusdem rationis produci deberet ad dispositiones diuersissimas.

Caietanus, Iandunus, & alij respondent formam cadaueris eiusdem rationis non produci ad illas diuersas dispositiones, sed formam vnius rationis ad vnam dispositionem, alterius ad alteram.

Verum quantum ad sensum attinet & ad omnem discursum, apparet formam cadaueris esse eiusdem semper rationis: quamuis enim sit aliqua diuersitas in accidentibus, non tamen sufficiens ad distinctionem specificam, quia talis diuersitas reperitur in ipso eodem viuentis pso diuersis temporibus.

59 *Ioannes à Sancto Thoma* addit ad hanc responsionem, quod quamvis omnia illa cadauera essent eiusdem speciei, adhuc restat eadem difficultas, quia vel sũt omnia eiusdem speciei infimæ, & sic præter formam genericam corporis necesse erit producere formam specialem cadaueris, & de illa manet difficultas, à qua causa producat; vel forma cadaueris est sola forma generica corporeitatis remota anima, & sic homo ante mortem habet in se formam cadaueris; vnde per mortem non fiet generatio aliqua, & consequenter mors non erit corruptio substantialis, quia corruptio vnius est generatio alterius.

Deinde addit formam cadaueris, quia est via ad diuersas formas, posse produci à diuersis agentibus.

Contra: quia falsũ est manere difficultatem huius probationis, si statuatur forma corporeitatis; hæc enim statuta, omnia cadauera illa erunt eiusdem speciei infimæ, & ad hoc nõ est necesse produci aliquã formã specificã de nouo; nec verũ est, quod forma corporeitatis sit forma generica, vt hic satis absurdè supponit. Quãdo etiã moritur homo, licet tũ fiat vera corruptio substantialis hominis, tamen non fit generatio aliqua noua; & quando dicitur quod corruptio vnius sit generatio alterius, hoc intelligendũ est de corruptione, in qua omnes formæ substantiales inclusa in re corrupta separantur à materia, nõ vero de illa, in qua vna tãtum separatur, manente altera.

Ad illud quod addit, posse formam cadaueris produci per plures causas diuersas, quia est via ad diuersas formas

Respondet imprimis, quod sit via ad diuersas formas, non facere ad rem, & perinde eam posse produci à diuersis, siue esset talis via, siue non.

Deinde nõ respondet ad difficultatem, quæ non consistit in hoc, quod eadem forma possit produci à diuersis causis; sed quod eadem forma nõ possit produci ad diuersas dispositiones omnes dissimiles, ac disparatas.

60. *Melius respondetur*, quotiescumque producuntur formæ cadaueris eiusdem rationis, sèper manere in materia prima dispositiones eiusdem rationis determinantes ad illas formas: quamuis enim accedant aliqua accidentia diuersæ rationis, dum ex diuersis causis interit homo, tamen semper remanent accidentia aliqua similia, quæ ex suppositione destructionis animæ possunt determinare ad formas nonas eiusdem rationis; illa autem accidentia diuersæ rationis, quæ superueniunt, non disponunt positivè, neque exigunt connaturaliter formas illas novas per se, sed solum iuuabunt ad separationem animæ: hæc autem separata, alia accidentia, quæ sunt eiusdem rationis in viuentis & cadauere, disponunt positivè ad formam cadaueris.

Confirmatur hoc valde quia si illæ dispositiones, quæ reperiuntur post mortem hominis, ex quantumcumque diuersis causis ortæ, exigunt connaturaliter semper formam corporeitatis eiusdem rationis, quam non asserimus; ita possent exigere formam nonam cadaueris eiusdem rationis: & sicut diuersitas accidentiũ, quæ producuntur ex diuersis causis interficientibus hominem, verbi gratia, non inducit diuersitatem formarum substantialium, quia non obstante illa diuersitate remanent accidentia sufficiens ad conseruationem formæ corporeitatis; ita etiã nõ obstante illa diuersitate possunt produci formæ nouæ cadaueris eiusdem rationis, quia remanere possunt accidentia eiusdem rationis sufficienter disponentia ad hoc.

Vnde in forma potest responderi ad argumentum præmissum numero 58. distinguendo maiorem: ad dispositiones quatinus diuersas, quæ quatenus diuersæ sunt disponant ad illas formas positivè, concedo maiorem; quæ non disponant ad illas formas positivè, secundum quod diuersæ sunt, nego maiorem: & similiter distinguo minorem, & nego consequentiam. Potest etiã distinguere eadem maior alio modo: quando in dispositionibus illis diuersis includitur dispositio eiusdem rationis sufficiens ad aliquam formam secundum se, nego maiorem: quando non, concedo maiorem. In casu autem nostro, dum interficitur homo per diuersas causas, licet reperitur dispositio diuersæ rationis; tamen in omnibus illis dispositionibus diuersis reperitur inclusa dispositio eiusdem rationis, quæ sicut potest in sententia nostra sufficere ad conseruandam formam corporeitatis eiusdem rationis, ita possit quantum ad hoc sufficere ad formam cadaueris nouam producendam.

Verum ex alio capite, nõ debet dici quod dispositio illa positiua omnis, quæ connaturaliter ordinabatur ad animam, exigit connaturaliter formam cadaueris nouã, quæ non ordinabatur ex natura sua ad animam, nec habet similitudinem cum anima quantum ad functiones illas, ad quas deseruiebant illa accidentia & dispositiones: & nisi ipsa forma corporeitatis, quam nos asserimus, esset ordinata ad animam ipsi subordinatam, non deberet dici quod dispositiones illæ, quæ conducebant ad introductionem animæ, possent exigere illam formam.

61. *Obiicitur:* vnius entis vnum est esse, ergo & vna forma, quia forma est, quæ dat esse; ergo si viuens habeat plures formas, non erit vnum ens per se.

Respondet distinguendo primum consequens: vna forma completa & adæquata, ita vt nõ debeat habere duas formas non subordinatas sibi inuicem, concedo consequentiam; ita vt non possit habere duas formas subordinatas sibi inuicem, nego consequentiam. Et iuxta hoc distinguo secundum consequens: si habeat plures formas non subordinatas: concedo consequentiam; si habeat plures formas, sed subordinatas, nego consequentiam.

Confirmatur hæc responsio: quia ens vnum per se unitate metaphysica, debet habere vnum esse metaphysicũ, & consequenter vnam formã metaphysicã, tam bene, quàm ens per se vnum physice debet habere vnũ esse, & consequenter vnam formam physicã: sed unitatem per se

se metaphysicam non tollit pluralitas formarum metaphysicarum subordinatarum sibi inuicem: unde homo est vnum per se metaphysicum, quamuis includat sensitiuitatem & rationalitatem, aliasque differentias metaphysicas: ergo vnitate per se physicam non tollit pluralitas formarum physicarum per se subordinatarum.

62. *Obiicies secundo*, quod aduenit enti in actu est accidens: sed, si daretur forma corporeitatis, anima adueniret enti in actu, adueniret enim materia informata per illam formam corporeitatis, materia autem vt sic informata est ens in actu: ergo non datur talis forma.

Respondeo distinguendo maiorem: quod aduenit enti in actu completo, seu enti vltimate completo, transeat maior: quod aduenit enti in actu incompleto, seu non completo vltimate, nego maiorem, & similiter distinguo minorem: anima adueniret enti in actu completo, nego minorem: in actu incompleto, concedo minorem: nam totum constitutum ex materia & forma corporeitatis est ens incompletum, quia vltius complebile substantialiter per animam.

Dices: si illud totum esset substantialiter incompletum, & vltius per se perfectibile per animam, non posset naturaliter existere absque aliqua anima aut alia forma substantiali supplente defectum animæ: Sed hoc est falsum secundum nos: ergo. Probatur sequela: quia ideo materia prima nequit naturaliter esse absque aliqua forma substantiali, quia est ens per se incompletum, & per se perfectibile per aliquam formam substantialem; ergo si totum conflatum ex materia prima & forma substantiali corporeitatis sit quid incompletum, & per se perfectibile per vltiorem formam substantialem, non poterit naturaliter esse absque aliqua forma.

Respondeo, negando sequelam cum sua probatione: sed potius ratio est, quia materia prima est ex se semper sufficienter disposita ad aliquam formam substantialem, & semper applicatur aliqua causa sufficiens ad producendam aliquam formam talem in illa; ac propterea necessario debet habere aliquam formam, naturaliter loquendo. Totum autem illud, quod est constitutum ex materia & forma corporeitatis, non semper habet dispositiones requisitas ad animam, aut aliam vltiorem formam, & propterea non debent semper naturaliter loquendo habere animam, aut talem aliam formam.

63. *Dices secundo*, secundum Philosophum 5. *Physicorum*, text. 8. quod mouetur est, quod generatur non est: id est, quicquid mouetur quocumque; alio motu præter motum generationis, est compositum substantiale; quod autem mouetur motu generationis, non est compositum substantiale: Sed hoc esset falsum, si forma substantialis animæ posset aduenire materiæ actuatae per formam corporeitatis: ergo non potest, & consequenter non datur talis forma: & præterea male responsum est ad obiectionem.

Probatur minor: quia si adueniret anima materiæ sic actuatae, totum compositum ex materia & forma corporeitatis mutaretur motu generationis, quo generetur viuens. Nec valeret dicere quod loquatur Philosophus de composito completo; quia vniuersimodum capit esse, & non esse in eo loco; sed per esse non intelligit compositum incompletum, sed potius compositum abstractum à completo & incompleto; neque enim quod mouetur aliis motibus, debet esse semper completum compositum, aut incompletum compositum: sed aliquando est completum, vt quando mouetur ignis; aliquando incompletum, vt quando mouetur corpus hominis post mortem.

Respondetur breuiter, sensum istius loci esse, quod quicquid mouetur aliis motibus à generatione, debeat ita esse independens à motibus illis, vt non recipiat aliquod esse simpliciter per illos motus, quia per illos non recipit aliquam formam substantialem, quæ sola posset dare esse simpliciter in sensu Philosophi; quod vero mouetur motu generationis debet non esse, quantum ad hoc quod careat aliquo esse simpliciter, quod per generationem possit acquirere, hoc autem nihil facit contra nos. Vnde in forma nego explicationem axiomatis positam in maiori replica; & si assumatur explicatio iam data in maiori, concedenda est maior, & neganda minor.

Ioannes à sancto Thoma q. 1. a. 3. hanc obiectionem proponit alio modo, aut potius proponit aliam obiectionem huic in re affinem hoc modo: de natura formæ substantialis est dare esse simpliciter, & accidentaliter dare esse secundum quid: sed nulla forma superueniens formæ substantiali potest dare esse simpliciter: ergo omnis forma superueniens debet esse accidentaliter, & consequenter, quod aduenit enti in actu, siue completo siue incompleto, hoc est, enti includenti formam substantialem siue completam siue incompletam, debet esse accidens, & sic anima esset accidens, quod est absurdum.

Probat minorem: quia dare esse simpliciter est facere rem esse extra suas causas, & simpliciter ac absque additione existentem: sed per primam formam substantialem redditur tam materia quam totum compositum ex ipsa, & illa prima forma absolute, & simpliciter existens & extra causas: ergo non potest reddi sic existens per vllam formam aduenientem, & consequenter nulla forma adueniens potest dare esse simpliciter.

Respondetur negando maiorem intelligendo per dare esse simpliciter illud, quod intelligit hic Author quia, vt suppono ex dictis primo *Physicorum*, forma substantialis non dat materiæ existere, aut esse extra suas causas, habet enim materia suam propriam existentiam, per quam formaliter existit, & est extra suas causas, etiam prius natura quam adueniat ipsi vlla forma.

65. Vidit ipsemet hanc solutionem posse dari, & propterea fundat se principaliter in principiis, quibus *Thomista* conantur probare, quod materia prima non existat simpliciter nisi per formam. Addit tamen, ne alligetur probatio prædicta illi sententiæ de materia prima, quod est contra rationem formæ substantialis dare esse incompletum, quod sit in potentia ad vltius esse; quia vel illud esse, quod præbet prima forma, quæ diceretur incompleta, esset sufficiens ad ponendam rem, quam constituit extra causas; vel non sufficit. Si non sufficit, non est esse formæ substantialis, quia non est principium alius esse sufficientis existere per se, si sufficit, illa forma est complete substantialis, & non incompleta, quod est contra nos.

Sed contra hanc doctrinam facit, quod licet forma substantialis daret esse simpliciter in hoc sensu materiæ primæ, si hæc esset pura potentia, vt putant *Thomista*, tamen adhuc non sequeretur esse de conceptu formæ substantialis dare esse simpliciter ita, vt nihil posset esse forma substantialis, quod non daret esse simpliciter, sed solum hoc deberet conuenire formæ substantiali immediate receptibili in materia prima; & sic corrumpitur tota vis huius fundamenti. Et potest responderi secundo ad obiectionem distinguendo maiorem; de ratione formæ substantialis immediate receptibilis in materia prima est dare esse simpliciter, concedo maiorem; formæ substantialis non immediate receptibilis, aut formæ substantialis, vt sic, nego maiorem, & concessa minori, nego consequentiam.

Deinde ad additionem ipsius *Respondeo*, negando assumptum, ad cuius probationem dico primo quod supponat doctrinam illam ipsam, à qua dicit se abstrahere, nempe de ratione formæ substantialis esse, quod det esse simpliciter, hoc est, quod faciat rem, cui aduenit existere & esse extra suas causas. Dico secundo, si forma faceret illud, quod informatur ab ipsa, esset extra suas causas, illud esse quod daret, esset sufficiens ad hoc; nec materiam indigere ad existendum extra suas causas alia vlla forma, & consequenter illam primam formam esse completam in ordine ad hoc; sed tamen inde non sequeretur quin posset vltius compleri substantialiter, & esse substantialiter incompleta, quia non deberet vltius compleri quantum ad hoc quod haberet existere ab illo alio, quo completetur; sed completetur per vltiorem formam quantum ad hoc, quod per aduentum vltioris formæ posset melius conservari in rerum natura, & exercere operationes multas, quas sine vltiori illo complemento non posset exercere.

66. *Idem Author* addit vltius ad idem probandum: illa

Illa prima forma, quæ diceretur incompleta secundum nos, vel diceretur talis, quia habet potentiam ut ulterius informetur, vel quia relinqueret in materia lucem ut ulterius compleri possit. Primum dici non potest, quia nulla forma quantumvis imperfecta, est informabilis ab ulteriori forma substantiali, quia nihil habet de materia, nihil autem est informabile à forma substantiali nisi materia; hæc enim sola potest componere cum forma substantiali. Cuius ratio, inquit est, quod illud quod componit substantialiter cum forma, debeat esse in potentia ad talem formam ita, quod educatur ex illa, vel infundatur illi; non potest autem una forma substantialis educi ex potentia alterius. Secundum etiam probat non posse dici; sed quia responsio non spectabit eo, omitto proponere probationem eius.

Respondeo, dici posse incompletam, quia ulterius informabilis est per aliam formam, quæ informat totum constitutum ex materia prima, & prima forma incompleta. Et ad improbationem huius dico formam substantialem habere aliquid materiæ in hoc sensu, quod possit recipere aliquid ulterius: sicut enim una forma accidentalis, verbi gratia, quantitas potest recipere alias formas accidentales, ut albedinem, nigredinem, dulcedinem; & in hoc sensu habet aliquid materialitatis, idem potest convenire formæ substantiali. Dicere autem quod nihil sit informabile à forma substantiali, & quod nihil possit componere cum forma substantiali nisi materia; & quod forma substantialis non possit educi nisi ex materia, aut infundi nisi materiæ, est directe petere principium, & tam facile à nobis negantur omnia illa, quam ab ipso supponuntur.

67. *Obiicies tertio*: Aut illæ plures formæ educerentur ex eadem potentia materiæ, aut ex diversis: non primum, quia secundum Commentatorem numerus potentialium est secundum numerum specierum; ergo una potentia nequit correspondere pluribus formis diversæ speciei. Non etiam secundum, quia illæ plures potentiæ inessent materiæ sine ordine, & consequenter ipsæ formæ non essent subordinatæ.

Respondeo animas (excipio animam rationalem, quæ non educitur villo modo) non educi proximè ex potentia materiæ primæ, sed ex potentia corporis constari ex materia & forma corporeitatis, quæ forma educitur proximè ex potentia materiæ: unde negari potest maioris suppositum, quod scilicet utraque forma educatur ex potentia materiæ primæ immediate. Quod si supponatur solum utramque educi, sed unam immediate ex sola materia, alteram verò mediatè ex toto constato ex materia, & forma corporeitatis; tum concessa maiori neganda est minor, & potest dici quod utraque educatur ex eadem potentia materiæ, sed una immediate, altera mediatè; nec hoc est contra Commentatorem, qui non potest negare quin una potentia possit respicere diversas speciei formas, nam ipsamet materia prima respicit omnes formas substantiales etiam diversæ speciei; & intellectus respicit assensum & dissensum, voluntas amorem & odium, lac albedinem, & dulcedinem, quas etiam simul potest recipere. Unde quando dicit numerum potentialium esse secundum numerum specierum, intelligi debet, vel de potentia obiectiva, ita ut sensus sit, quod quot sunt species actu existentes, tot sunt in potentia obiectiva, ut possint existere; vel in aliquo alio sensu, qui non faciat ad propositum; quem curantibus auctoritatem Commentatoris indagandum relinquo.

68. *Obiicies quarto*, sequeretur quod caro viva & mortua essent uniuoca uniuocata, quod videtur absurdum. Confirmatur: quia secundum Philosophum 2. gen. animalium c. 1. Neque facies, nisi animam habeat, neque caro, sed corrupta æquiuoce dicitur facies aut caro, perinde quasi lignea, aut lapidea facta sit.

Respondeo, negando sequelam: quamvis enim illa pars corporis, quæ vocatur caro, dum informatur ab anima, sit eiusdem speciei cum parte cadaveris non informatam ab anima; tamen nomen carnis posset simpliciter imponi ad significandum illam partem corporis solum, ut af-

ficeretur ab anima, & pars corporis eadem non affecta anima non potest vocari caro simpliciter in hoc sensu, sed solum æquiuoce: unde caro viva, & mortua non essent uniuoca uniuocata; sed æquiuoca analogæ. Quod si nomen caro esset impositum ad significandam illam partem corporis, quæ dicitur caro, abique ordine ad animam: tum certum est quod caro viva, & mortua in ratione carnis essent uniuoca, non minus quam homo albus, & homo niger essent uniuoca ratione hominis, eadem enim est ratio: sicut enim idem homo potest affici nunc albedine, & propterea dici albus, & nunc nigredine, & propterea dici niger; ita etiam eadem caro potest dici nunc affici anima, & propterea dici viva, & nunc carere anima, ac propterea dici mortua, id est, priuata anima, non vero mortua in eo sensu, quo dicitur homo mortuus, quia homo dicitur mortuus ex eo, quod ipsemet homo desinat existere in rerum natura, caro vero non dicitur mortua ex eo quod desinat existere, sed ex eo quod desinat informari ab anima, quamvis non desinat existere.

Ad confirmationem respondeo breuiter, Philosophum intelligere per faciem & carnem illas partes corporis sic dictas, ut informatas ab anima; unde quamvis separata anima remaneant illæ eadem partes, tamen non deberent habere illam denominationem carnis & faciei, nisi æquiuoce, quod non facit ad propositum.

Adde totam hanc difficultatem esse de nomine, ac propterea parui momenti ad determinandum quomodo se habeat ipsa res.

69. *Obiicies quinto ex Arriaga*, frustra multiplicari formam corporeitatis supra animam: quia ipsa varietas organorum, ac dispositionum diuersarum, quæ sunt in viuentem, potest oriri ab ipsamet anima. Quod probat suo iudicio euidenter: quia per nos ipsa anima petit immediate illam varietatem formarum partialium substantiarum, quæ præcedunt animam, & organizant materiam: ergo poterit immediate petere ipsam varietatem dispositionum sine illa forma substantiali.

Confirmatur: quia illæ formæ partiales nihil operantur: ergo frustra ponuntur.

Respondeo, negando antecedens cum sua probatione: quamvis enim anima connaturaliter petere posset tanquam subiectum sibi proportionatum totum integrale substantiale constatum ex pluribus partibus substantiis diuersæ rationis, tamen non potest petere tanquam subiectum sibi proportionatum materiam solum cum accidentibus. Deinde accidentia diuersa connaturaliter conuenientia alicui substantiæ, debent habere principium intrinsecum, ratione cuius conueniunt ipsi, ex quo principio profluere seu emanare debent: anima vero non potest esse tale principium ut patet ex probatione septima Conclusionis; forma vero substantialis non debet præsupponere aliquod principium intrinsecum, ratione cuius conueniat rei, unde anima bene posset exigere formam substantialem præuiam, licet non posset accidentalem.

Ad confirmationem respondeo, formas illas substantiales tantum operari in viuētibus, quantum operatur in igne forma ignis, aut in aqua forma aquæ: constituit enim corpus, quod est subiectum animæ, & est radix dispositionum accidentalium, quæ reperiuntur in viuētibus maxima ex parte.

70. *Obiicies sexto ex eodem*: illæ formæ, quæ antecedunt animam non essent substantiales, & essent: ergo implicant. Probat antecedens: essent quidem ex hypothesi; non essent vero, quia substantiæ conceptus non consistit in eo quod primo antecedit, nam quantitas, ac dispositiones sunt priores natura quam forma substantialis, & tamen non sunt formæ substantiales; sed conceptus substantiæ consistit in eo, quod sit prima radix non effectiua tantum, sed finalis: sed illa forma corporeitatis non est talis, quandoquidem ordinetur ad animam.

Respondeo, negando antecedens, ad cuius probationem dico conceptum formæ substantialis consistere in hoc, quod sit forma, quæ non præsupponit aliquam aliam formam, ex qua sequatur, & est principium aliquarum formarum conseruatoriarum istius rei, cuius est forma constituta

constitutiva, ut dictum est suo loco 1. *Physicorum*. Quod vero conceptus substantialis formæ non consistat in hoc quod sit illi forma, ad quam tanquam ad finem cæteræ formæ ordinatur, patet: quia certe intellectiones, & volitiones, & habitus & species intelligibiles, ac impressæ non ordinantur ad animam tanquam ad finem; & tamen sunt accidentales & anima est forma substantialis. Vnde in forma negatur maior probationis pro secunda parte.

71. *Obicitur septimo ex Ioanne a sancto Thoma*: omnes gradus generici, & speciei prædicantur essentialiter de quolibet inferiori: sed non potest essentialiter prædicatio de eadē re sumi à diuersis formis: ergo debet provenire ab eadem. Probatur minor: quia quæ sumuntur à diuersis formis prædicantur de aliquo, cui conveniunt iuxta modum, quo tales formæ in eo sunt: formæ autem quæ sunt in aliquo, vel subordinantur inter se, vel non. Si non, solum sequitur prædicatio per accidens; si sic, prædicatio potest esse per se, sed in secundo modo dicendi.

Hæc obiectio in re nullius est momenti, & continet obcurtissimam doctrinam: sed quomodo cumque

Respondetur, negando minorem, ad cuius probationem dico, si sensus sit quod prædicata desumpta à formis diuersis habeant prædicari de re iuxta modum, quo tales formæ in ea sunt, quatenus debeant prædicari essentialiter de illa, si formæ constituent ipsam essentialiter, & accidentaliter, si non transeat; si vero sensus sit quod prædicata illa debeant prædicari de re tanquam realiter distincta; si formæ sint realiter distinctæ à re, est manifeste falsum.

Ad illud de subordinatione formarum dico quod formæ illæ, de quibus loquimur sint subordinatæ, nec tamē inde sequitur quod prædicata ab ipsis desumpta non prædicentur essentialiter: quando enim prædicata desumuntur à formis subordinatis, quantum qualibet est pars essentialis rei, in qua includitur prædicabuntur essentialiter, quia non est maior ratio, cur vna prædicetur essentialiter quam altera.

Confirmatur ut hoc: quia prædicata quæ desumuntur ex materia, & forma, prædicantur essentialiter de composito constituto ex materia & forma, quia materia, & forma sunt subordinatæ sibi inuicem, & partes essentielles compositi: ergo similiter prædicata quæ desumerentur à diuersis formis subordinatis, quæ essent partes essentielles eiusdem compositi, possent prædicari essentialiter de ipso.

72. *Respondet ipse*, negando consequentiam, & assignando disparitatem, quod materia, & forma ex intrinseca sua ratione habent rationem actus, & potentia, & constituent compositum essentialiter, & in primo modo perfectæ: sed duæ formæ non se habent sicut actus, & potentia, nec possunt constituere aliquid vnum essentialiter, quantum haberent aliquam subordinationem inter se.

Sed contra: quia in hac disparitate manifeste petit principium, dum dicit duas formas non posse se habere ut actus & potentia, aut constituere essentialiter aliquid compositum; hoc est enim quod nos negamus.

Adde ad hæc in hoc argumento videri supponi quod *Scotus* velit vnam prædicatam desumi ab vna forma, & alteram ab altera, verbi gratia, genericam à forma corporeitatis, & specificam ab anima: sed omnino falsum est *Scotum* tale quidpiam sensisse: imo omnia prædicata generica & specifica quæ dicuntur de viventibus, desumuntur ab vtraque forma, & etiam à materia, ut patet ex dictis in Logica, dum examinabatur ex quo desumebatur genus & differentia.

73. *Quæres primo*, an forma corporeitatis, quam iam asserimus antecedere animam, & ea ablata manere, consistet partibus integralibus heterogeneis, aut homogeneis.

Arriaga supra putat, *Scotum* tenere quod detur vnica tantum forma corporeitatis, & quod in hoc dissideat à recentioribus admittentibus cum ipso plures formas substantiales in viventibus, quod hi putent dari plures formas partiales corporeitatis in viventibus, vnam correspondentem vni parti corporis, & alteram alteri parti diuersæ rationis; & vterque addit sibi placere magis sententiam *Scoti*. Verum cum *Scotus* non possit ponere formam corporeitatis indiuisibilem instar animæ rationa-

lis, necessario debet asserere eam constare pluribus partibus integralibus, quarum vna sit forma manus, verbi gratia, altera pedis, &c. non minus quam isti recentiores; vnde non potest habere dissidium quantum ad hoc cum recentioribus aut vllis; vnde dissidium tantum esset, si ipse putaret illas partes, ex quibus integratur forma totalis corporeitatis viuentis, verbi gratia, esse eiusdem rationis, recentiores vero existimarent, eas esse diuersæ rationis; quare credo *Arriagam*, *Scotum* intelligere in hoc sensu.

Respondetur tamen, formam corporeitatis integram totius hominis constare pluribus partibus integrantibus heterogeneis, ac diuersæ rationis; nec *Scotus* aliter se habere.

Probatur secunda pars: quia licet *Scotus* magis inclinet quod detur vnica tantum forma corporeitatis, loquitur tamen de vnica integraliter diuisibili, quæ sicut vnica posset vocari, quia constaret pluribus partibus homogeneis: ita etiam vnica posset vocari, quamuis constaret pluribus partibus heterogeneis: ergo ex eo quod dicat *Scotus* dari vnica formam corporeitatis, non sequitur quod voluerit illam formam non constare ex partibus integralibus diuersæ rationis.

74. *Probatur ergo prima pars*, quæ est solutio huius quæstioni: quia si pars illa formæ, quæ est in oculo, esset eiusdem rationis cum parte, quæ est in aure aut manu, deberet habere accidentia eiusdem rationis in vtraque parte: sed hoc est falsum: ergo.

Confirmatur primo, quia in oculo debet esse aliquod principium intrinsecum substantiale, ratione cuius habeat illa accidentia, quæ habet, potius quam accidentia alia diuersæ rationis, verbi gratia, accidentia similia accidentibus manus: sed nisi pars formæ corporeitatis, quam habet, esset diuersæ rationis à parte formæ correspondente manui, non haberet tale principium: ergo illa pars est distincta rationis.

Confirmatur secundo, quia habemus tantam rationem quoad sensum, & discursum distinguendi specie formam substantialem oculi, à forma substantiali manus, & formam substantialem carnis à forma substantiali ossis, quantum habemus ad distinguendam aquam à vino, aut lapidem à ligno; neque enim habemus principia distinguendi hæc, nisi quod videamus ea exigere accidentia distincta: sed certe oculus, & manus, caro, & os exigunt accidentia notabilissime distincta: ergo debet dici quod distinguantur specie.

75. *Quæres secundo*, an corpus quod constituitur ex materia & hac forma corporeitatis, sit illud corpus, quod ponitur directe in prædicamento substantiæ, aut aliqua species contenta sub illo corpore.

Respondetur negative, illud enim corpus quod ponitur directe in prædicamento substantiæ, debet esse quid completum physicè, aut conceptus abstractus à rebus completis physicè: & idem est de quacumque specie sub illo contenta: hoc enim corpus est quid incompletum physicè non minus quam materia prima, quia est pars physica viuentis: nulla autem talis pars ponitur directe in prædicamento vllò; & valde cauenda est vtriusque corporis æquiuocatio, quæ fundamentum præbet Thomistis præsertim *Ioan. a S. Thoma*, non semel impingendi in hac materia.

QVÆSTIO IV.

De prima definitione Animæ.

76. **R**efutatis variis, iisque satis absurdis antiquorum Philosophorum de animæ natura sententiis, quorum aliqui eam ex atomis sphaerica figura compositis, qui continuo egrederentur & ingrederentur per respirationem; alij ex vnitatibus constitutam putauerunt; nonnulli existimabant eam esse vnum ex elementis: plerique harmoniam seu temperamentum quoddam resultans ex contrariis. His, inquam, vel ex hoc ipso, quod nulli inniterentur fundamento, facile reiectis opinionibus, *Philosophus lib. 2.* duas proponit animæ definitiones. Primam

An corpus constitutum ex forma corporeitatis, & materia, sit corpus directe positum in prædicamento substantiæ.

cap. 1.

cap. i. quod *Anima sit actus primus corporis organici physici potentia vitam habentis*. Secunda vero cap. 2. nempe quod *Anima sit quo vivimus, sentimus, loco movemur, & intelligimus primo*. Quas definitiones hac & sequenti quæstione examinabimus, ut quid sit anima intelligatur.

Supponendum autem per animam intelligi formam illam, à qua viventia omnia corporea habent vivere secundum quemcumque conceptum, quem communiter habemus de viventibus, & à cuius separatione dicuntur, quæ antea vivebant, mori.

CONCLUSIO I.

77. Bona est prima descriptio anima qua dicitur, quod sit actus primus corporis organici physici potentia vitam habentis. Hæc est communissima apud omnes interpretes Philosophi, quamvis non eodem modo ab omnibus explicetur.

Probatur: quia omni, & soli convenit absque superfluitate, aut defectu, ut patebit ex eius explicatione. Dicitur actus, quia est forma adveniēns materiæ primæ aut corpori organico, omnis autem forma est actus, quia informat, & actuat determinando illud, cui advenit, ad constituendam certam speciem aut ad faciendas certas operationes, quas ex se non magis peteret facere quam oppositas, si opposita forma adveniret illi. Dicitur primus, quia est forma substantialis, & in hoc distinguitur à formis accidentalibus, quæ dicuntur actus secundi, quatenus comparantur ad formas substantiales, quamvis ex formis accidentalibus una soleat etiam dici actus primus in comparatione ad alias formas accidentales, v.g. calor in comparatione ad calefactionem, & habitus in comparatione ad actus, & intellectus (in sententia Thomistarum) putantur quod sit accidens in comparatione ad intellectum. Dicitur corporis organici, ut distinguatur ab aliis formis substantialibus, quæ non sunt actus talis corporis. Additur physici, ut significetur corpus illud, cuius anima est actus, non esse corpus mathematicum, hoc est, quantitatem triū dimensionis, aut corpus artificiosum mediante arte confectum. Et quamvis hoc ipsum significatum fuerit sufficienter per illud, quod dicebatur ante, nempe animam esse actum primū, hoc est formam substantialem, neque enim vlla forma substantialis potest esse actus per se corporis mathematici, aut artificiosi, quia artificiosum esse, tamen addi poterat maioris claritatis causa in ordine ad illos qui non cognoscerent statim an actus primus, seu forma substantialis posset informare talia corpora. Dicitur denique potentia vitam habentis, ut intelligatur quale corpus censeatur debet organicum illud, in ordine ad quod descripta est anima; solum enim censeatur debet tale corpus illud quod potest exercere operationes vitæ, quales sunt illæ, ex quarum processu ab aliqua re cognoscimus illam rem vivere, ut sunt operationes vegetationis, nutritionis, sensationis, intellectus, volitionis.

Hic est sensus primæ descriptionis à Philosopho traditæ. Ut melius autem appareat quod omni, & soli animæ conveniat, proponendæ sunt aliæ Conclusiones spectantes ad naturam animæ declarandam.

CONCLUSIO II.

78. Anima est forma substantialis informans materiam, seu corpus organicum. Hæc est omnium Peripateticorum contra eos, tum qui putaverunt eam esse formam assistentem, & non informantem, nec vniibilem physice corpori; tum qui dixerunt eam esse temperamentum quoddam resultans ex contrariis, aut elementum, aut conflatum ex elementis, aut atomos egredientes ac ingredientes.

Probatur autem theologicè: quia anima rationalis est talis forma: ergo & omnis, quia nulla potius debet non esse talis, quam rationalis; nec hæc potius debebat esse quam omnis alia anima, ut omnes fateantur. Probatur antecedens ex Concilio Viennensi Clement. de summa Trinitate, ac fide catholica, ubi damnantur tanquam hæretici, negantes animam rationalem esse veram corporis formam.

Probatur ratione: quia anima est substantia; sed non est materia prima, nec corpus, nec actus subsistens comple-

tus instar Angeli: ergo est forma substantialis informans. Consequens est evidens: quia non datur aliqua alia substantia media inter has substantias. Probatur maior: quia vivens & non vivens substantialiter differunt, non minus quam ignis, & aqua: ergo illud, à quo habet vivens per se primo differre à non vivente, est substantia, si enim non esset, non posset substantialiter differre à non viventibus quatenus vivens. Sed illud, quo per se primo differt, est anima: ergo anima est substantia. Probatur secundo eadem maior: quia illud, quo per se primo constituuntur non viventia corporea in esse tali, est substantia: ergo & illud, quo constituuntur per se primo viventia debet esse substantia. Neque enim viventia debent habere imperfectiora constitutiva quam non viventia.

79. Probatur minor quoad primam partem: quia alias omnes substantiæ materia constantes deberent esse viventes, ac animatæ, quod est absurdum. Probatur eadem minor quoad secundam partem primo: quia anima rationalis non est corpus, cum sit spiritualis, ut postea videbitur: ergo anima ut sic non est corpus, ratio enim animæ ut sic includitur in anima rationali. Secundo, quia si esset corpus, vel esset corpus compositum ex materia & forma, vel esset corpus simplex completum, sicut aliqui philosophantur de Cælo; vel esset corpus simplex incompletum. Non corpus compositum ex materia, quia sic reperiretur in viventibus duæ materiæ, quod est absurdum, tum quia una superflua, tum quia nullum indicium est alterius. Nō corpus simplex completum, quia non deberet recipi in materia. Non est etiam corpus incompletum simplex, quatenus corpus distinguitur à forma substantiali corporea, quia sic non deberet recipi in materia, aut alio corpore. Et dico: in quantum corpus distinguitur a forma substantiali corporea, quia capiendū corpus pro substantia non spirituali, sed opposita substantiæ spirituali, anima posset esse corpus, quantum ad hæc rationem: sed hic non capimus corpus hoc modo.

80. Probatur denique eadem minor quoad tertiam partem primo: quia alias vivens non esset unum ens per se. Secundo, quia non deberet indigere corpore in ordine ad suas operationes. Tertio, quia corpus viventis indiget conaturaliter aliquo complemento substantiali, & secundum se est quid substantialiter incompletum, ut patet, quia nō potest aut exercere functiones suorum organorum, aut perseverare in esse; sed vergit statim ad corruptionem, nisi habeat animam; sed hoc non esset verum, si anima esset substantia completa assistēs ipsi, eo modo quo Angeli assistunt corporibus, quæ assumunt. Quarto, quia quodquidem sunt aliquæ operationes, quæ producuntur à viventibus, ad quas concurrunt tam anima quam corpus viventium, ut sensationes internæ & externæ, potius dicendum est, quod illæ proveniant ab anima tanquam à forma informante, sicut operationes aliarum substantiarum compositarum proveniunt à tali forma; quam quod proveniant ab ipsa tanquam ab assistente. Quinto, si fuisset substantia assistēs, non deberet vlla anima depēdere in conservari ac produci à corpore, quod falsum est de sensitiva & vegetativa; nec dependeret vlla anima, etiam rationalis, ab vllis determinatis dispositionibus, ut maneret in corpore, sed posset ad nutum exire & redire quando vellet, quod manifeste falsū est. Sexto denique: quia omnes rationes, quæ probant alias formas substantiales esse informantes & non assistētes, æque idem concludunt de anima sensitiva & vegetativa: sed ex suppositione quod hæc sint formæ informantes, sequitur corpora, quæ informant esse ex se substantialiter incompleta, & posse ulterius compleri; sed si corpora aliorum viventium sunt incompleta, idem dicendum de corporibus humanis à paritate rationis: hæc vero non essent sic completa nisi anima rationalis esset forma informans: ergo talis dicenda est.

Ex hac Conclusionem patet vere dici de anima in præmissa definitione, quod sit actus primus in sensu, in quo id explicatur est in primæ Conclusionis probatione.

81. Obicitur primo: dissoluto temperamento corporis tali vel tali, perit vita eius, & eo manente manet ergo vita eius consistit formaliter in tali temperamento, & consequenter

Anima est forma substantialis.

Anima hæc est corpus.

Anima hæc est forma assistens.

ter anima, quæ est vita physica corporis in actu primo.

Respondeo negando consequentiam, quia potest vita ac anima dependere à réperamento illo sic, ut eo ablato naturaliter manere non possit, quamvis non consisteret formaliter in illo temperamento, & de facto aliæ formæ substantiales sic dependent à dispositionibus accidentali- bus aliquibus, in quibus tamen non consistunt, ac vniuer- saliter omnis effectus est per se depēdēs, in fieri & cōser-uari ab aliqua causa taliter applicata, eaque applicata na- turaliter existit, & ea ablata non existit; nec tamen inde sequitur quod consistit effectus formaliter in illa causa.

Obicies secundo: Aug. 22. civit. cap. 11. docet secundum Aristotelem animam esse substantiam compositam ex materia, & forma; ergo est corpus, & consequenter non est forma informans.

Confirmatur: quia Philosophus 2. de gen. animalium c. 3. ait animam participare corpus quoddam elementis diuini.

Respondeo, Augustinum ita docuisse ex Cicerone, qui eam sententiam Philosopho imponit 1. Tusculanarum questionum.

Ad confirmationem Respondeo: Philosophum solum velle quod corpus constitutum per animam in esse viuentis, sit diuinius quam corpus elementare, propter maiorem similitudinem, quam habet cum Deo in ratio- ne viuentis.

CONCLUSIO III.

82. Per corpus organicum positum in definitione viuentis potest intelligi quantum ad rem ipsam vel corpus, quod est altera pars viuentis, constitutum ex materia prima, & forma corporeitatis; vel corpus, cuius anima est pars essentialis intrinseca; sed ex mente Philosophi per corpus intelligi debet altera pars viuentis. Hæc quantum ad primam, & tertiam est Scoticarum communiter, quantum ad secundam vero Thomistarum.

Probatur prima pars: quia omnis actus informans potest definiri per ordinem ad subiectum, quod natum est ab eo informari: sed corpus, quod est altera pars viuentis, est subiectum natum informari ab anima; ergo anima potest definiri per ordinem ad tale corpus, & conse- quenter, si corpus positum in eius definitione, potest in- telligi de illo corpore, eatenus enim non posset, quatenus non bene describi posset anima in ordine ad ipsum.

Confirmatur, illud corpus quod est altera pars viu-entis, est ad sensum notissimum, nec minus etiam est no- tum, quod nulla substantia corporea possit informari ab anima nisi tale corpus, ex suppositione quod detur, & quod omne tale possit informari ab anima: ergo opti- me potest describi anima per ordinem ad tale corpus.

Probatur secunda pars ex dictis supra in explicatione definitionis: quia quotiescunque constitutum essentiali- ter per aliquam formam potest concipi aliquo conceptu, in quo non inuoluitur ipsa forma, qua constituitur, potest forma describi per ordinem ad illud, ut sic conceptu: sed corpus constitutum essentialiter per animam potest con- cipi sub ratione substantiæ viuentis, id est potentis sen- tire, aut crescere; & in hoc conceptu non inuoluitur anima aut vlla forma physica, potest enim de viuentibus corporeis haberi hic conceptus antequam cognoscatur quod consistat materia, & forma, aut corpore, & anima: ergo quandoquidē reuera anima sit illud quod vltimate constituit illud in esse tali, potest describi in ordine ad illud.

83. *Probatur denique tertia pars*: quia Philosophus post traditam prædictam definitionem subiungit, anima & corpus (illud scilicet corpus de quo ante fecit mentionē) est homo, sed hoc est falsum de corpore per animam con- stituto essentialiter, sicut esset falsum dicere quod ani- mal constaret animalitate & sensibilitate, & homo hu- manitate & rationalitate, aut album albo & albedine; es- set autem verum de corpore, quod est altera pars viu-entis: ergo secundum Philosophum per corpus debet in- telligi corpus, quod est altera pars viuentis.

Confirmatur ex tex. 4. vbi habet: Atque cum tale etiam sit corpus, id est, habens vitam, corpus profecto non erit

anima, sed ut subiectum potius est & materies. Sed quod se habet ut subiectum & materia re spectu formæ; non potest constitui essentialiter per illam formam: alias posset dici quod album, ut dicit aggregatum, seu conflu- tum ex pariete, & albedine, esset subiectum & materia albedinis, quod est absurdum: ergo corpus, de quo Philo- sophus mentionem faciebat, non est constitutum essen- tialiter per animam, sed altera pars viuentis.

CONCLUSIO IV.

84. Corpus tam quod est subiectum anime, quam quod est constitutum intrinsece per eam, debet esse organicum, id est, habens partes diuersæ rationis aptas ad operationes vita- les exercendas, hoc est, ad illas operationes, ex quibus colligimus res viuere, v. g. sensaciones & nutritionem ac similia: non esset tamen necesse addere illam particulam in descriptione anime, quamvis poterat addi.

Probatur prima pars: tum quia anima nec subiectatur nec constituit intrinsece vllum aliud corpus, ut patet; tum quia non potest assignari aliud corpus ab ipsa aut informatum, aut constitutum; tum quia cum anima sit principium talium operationum & hæc exigant diuersa organa, nec organum vnius sufficiat ad alias, exigit sine dubio connaturaliter corpus habens diuersa illa orga- na; & propterea naturaliter non debebat subiectari, aut informare alia corpora, saltem modo connaturali, quod sufficit nostro intento.

Probatur secunda pars: quia eo ipso quo ponitur in de- finitione anime, quod sit actus corporis potentia vitam habentis, sufficienter declararetur anima, ut distingui- tur ab aliis formis, quamvis nec poneretur illa particu- la, nec conciperetur corpus ab anima informatum aut constitutum, ut integratū ex partibus distinctæ rationis.

Probatur denique tertia pars: quia quandoquidem nul- lum sit corpus aptum ad tales functiones, aut potens viu-ere, nisi organicum, & præterea quandoquidem diuer- sitas illa partium integralium corporum viuentium seu potentium viuere, sit notabiliter differens à diuersitate quacunque, quæ reperitur in aliis corporibus, non male addebatur illa particula, ut facilius posset quis cognos- cere quænam corpora essent apta viuere.

85. *Dices*: forma cadaueris est actus corporis organi- ci non minus quam anima: ergo inutiliter additur illa particula, siue ad distinguendam animam ab aliis for- mis, siue ad facilius cognoscendum quænam corpora sint apta viuere.

Respondeo hanc difficultatem solum currere in senten- tia Thomistarum & recentiorum, qui asserunt dari illam formam cadaueris post recessum anime; vnde Scorsisse ad eam impugnandam vtuntur hoc argumento, nempe quod sequeretur illam formam cadaueris esse animam, quandoquidem esset actus corporis organici non minus quam anima.

Et si dicant illud corpus organicum, cuius actus est forma cadaueris, non esse potentia vitam habens, & cō- sequenter formam illam non esse animam, quia tota descriptio anime ipsi non continet.

Contra, quia saltem sequitur hanc particulam orga- nici nihil iuuare ad facilius cognoscendum quodnam corpus sit aptum ad operationes vitæ, aut quænam for- ma sit anima.

Dices secundo: nostra forma corporeitatis est actus corporis organici potentia vitam habens; ergo prædicta difficultas militat etiam contra nos.

Respondeo, si intelligeretur per corpus subiectum for- mæ, quod ab ipsa informari deberet, propterea potest & de- bet intelligi secundū mentē Philosophi, negando antecē- dēs: quamvis enim constituat corpus organicum, nō ta- mē subiectatur in ipso, sed in materia prima, quæ nō est corpus organicum, ut est euident. Si vero intelligatur per corpus organicum corpus constitutum essentialiter per il- lum actum, quo describitur in ordine ad ipsum, tū fatē- dam est, quod illa forma sit actus corporis organici & quidē potētia vitæ habētis, tū substantialem quam acci- dentalē, imo actū habens vitæque vitam quando ani- matur & exercet operationes vitales. Et quamvis hinc sequeretur,

Quid in-
telligitur
per cor-
pus pos-
itum in
defini-
tione ani-
mæ.

Corpus
viuentis
debet esse
organi-
um; sed
non ne-
cessario
hoc erat
specificā-
dum in
definitio-
ne ani-
mæ.

sequeretur, quod per illam particulam non posset facilitari quis ad cognoscendam naturam corporis quod constituitur per animam, ut distinguitur à corpore quod constituitur per formam corporeitatis, posset tamen deservire ad discernendum illud corpus ab aliis corporibus, & in ordine ad hoc poni in descriptione animæ: quæ etiam responsio posset adhiberi à Thomistis ad primam replicam. Deinde posset intelligi per potentiam vitam habentem, illud quod est potens vitam habere in actu secundo absque accessu vllius complementi substantialis, hoc enim modo solum corpus, quod constituitur per animam intrinsece esset potentia vitam habens.

CONCLUSIO V.

86. Melius intelligitur per vitam positam in definitione animæ vita in actu secundo, quam in actu primo.

Probat, quia si intelligatur per corpus quid constitutum per ipsam animam, non recte potest dici, quod sit in potentia ad vitam in actu primo, quandoquidem vita in actu primo sit ipsamet anima; sicut non bene diceretur ignis esse in potentia ad formam ignis, & homo ad rationalitatem. Si vero intelligatur per corpus altera pars viventis quæ est subiectum animæ, licet verum sit, quod illud sit in potentia ad vitam in actu primo, tamè vita in actu primo ad quam est in potentia, est ipsamet anima, nec potest intelligi anima, quin intelligatur talis vita, neque talis vita quin intelligatur anima: ergo si describeretur anima per ordinem ad talem vitam, describeretur per ordinem ad seipsam, aut ad aliquid æque ignotum ac obscurum ac ipsamet, & consequenter definitio esset vitiosa: ergo vltius melius intelligitur per vitam vita in actu secundo, hoc est operatio vitalis, ex qua colligitur aliquid viuere.

Clara descriptio animæ.

Per hæc explicata manet sufficienter, & prima descriptio Philosophi, & declarata natura animæ, quæ tamen breuissime, & clarissime describi posset dicendo quod sit forma substantialis ratione cuius competit corporibus viuere. Supposito enim conceptu vitæ, per hanc descriptionem poterit facile quis animam distinguere ab omni alia forma, & tolluntur æquiuocationes, quas pati potest communis descriptio præmissa, quæ tamen, quia communis, vsurpanda, & explicanda erat.

QVÆSTIO V.

De secunda definitione Animæ.

Secunda definitio hic explicanda est, quod anima sit principium primum quo viuimus, sentimus, locomouemur, intelligimus.

CONCLUSIO I.

87. Hæc descriptio, si copulatiue sumantur omnia, quæ in ipsa ponuntur, non est bona descriptio animæ ut sic. Hæc est communis, & probatur: quia alias qualibet anima deberet esse principium intelligendi, & consequenter rationalis, quod est absurdum. Probat sequela, quia si anima ut sic esset principium intelligendi, qualibet anima deberet esse talis; definitio enim animæ ut sic debet conuenire omni animæ, sicut definitio animalis ut sic conuenit homini & bruto.

CONCLUSIO II.

88. Illa descriptio sufficit ad cognoscendam quamcumque animam, eamque ab aliis formis, quæ non est anima, discernendam, & in hoc sensu est bona.

Probat: quia eo ipso, quo dicitur quod anima sit principium illarum operationum sic, ut quamuis omnis anima non sit principium omnium illarum, nulla tamen illarum ab alio principio primo physico procedat, quæ ab anima; facile potest quis cognoscere quamnam formæ sint animæ, & quamnam non sint. Nec sane credo Philosophum, dum vsus est hac descriptione, aliud interdixisse quàm hoc. Vnde absolute & simpliciter existimo hanc descriptionem, quomodo cumq; sumatur, non exactè describere naturam animæ ut sic, sicut nec bene describeretur ratio animalis ut sic, dicendo quod esset substantia corporea, quæ posset sentire, & discurre. Potest tamen ex

illa descriptione colligi descriptio animæ ut sic, dicendo, quod anima ut sic sit forma substantialis, in qua particulariter conueniunt illa forma, quæ sunt principia viuendi, & sentiendi, & loco mouendi progressiue, & intelligendi.

Potest etiam describi alio modo dicendo quod sit principium primum physicum, à quo substantia corporea habet viuere, intelligendo per vitam conceptum illum, in quo diximus quæstione prima omnia viuentia creata conuenire vniuocè.

Quia vero anima est principium primum physicum, à quo habent substantiæ corporeæ viuere, & quia ex communi hominū sensu illa corpora dicuntur viuere, & quæ nutriuntur, & quæ sentiunt, & quæ loco mouentur progressiue ex virtute sua intrinseca, & quæ intelligunt; propterea omnis forma, quæ est principium cuiusuis ex his operationibus, est anima; & hoc tantum, ut dixi, Philosophus voluit explicare per prædictam definitionem.

89. Porro quoniam operationes hæc vitales, ex quibus colligitur substantiæ viuere, sunt operationes, quæ requirunt in substantia, à qua procedunt, diuersas partes heterogeneas, optime sequitur quod anima, quæ est principium harum operationum debeat esse actus corporis organici, quod corpus potest habere vitæ, seu exigere operationes vitales, & in hoc sensu prior descriptio animæ potest per hanc posteriorem probari, quantum ad illas partes, in qua dicitur quod sit actus corporis organici.

Rursus eo ipso, quo anima sit actus corporis organici potest exercere operationes vitales sequitur quod ipsamet anima sit principium primum physicum talium operationum: nec enim corpus illud organicum habet ab alio principio quam ab anima posse illas exercere; & in hoc sensu potest per priorem descriptionem hæc posterior probari. Vtraque vero definitio, si intelligatur radicaliter, est essentialis, tam bene quàm quæcumque alia, quæ de vlla substantia potest à nobis dari. Intelligitur autem radicaliter, si intelligatur sic, ut velit quod anima sit illa forma, quæ ex natura sua intrinseca petit actuare tale corpus, & principiare tales operationes.

90. Obiicies. Deus est principium primum, quo viuimus, mouemur, sentimus, & intelligimus; ergo esset anima, si vlllo modo bona esset prædicta descriptio.

Respondeo primo negando antecedens; nam licet dicamur in Deo viuere, non tamen potest dici proprie quod ipse sit principium, quo viuimus.

Respondeo secundo distinguendo antecedens: principium physicum effectuum & extrinsecum; transeat maior: principium intrinsecum formale & essentialis, nego antecedens & consequentiam: quia quando dicitur, quod anima est principium quo viuimus, hoc intelligitur de principio intrinseco, quod sit nobis essentialis.

Dices: materia prima nostra est principium intrinsecum & essentialis, quo elicere possumus illas operationes, neque enim sine materia potuissimus illas elicere: ergo illa definitio conuenit materiæ.

Respondetur distinguendo antecedens: principium intrinsecum materiale, concedo: formale, nego antecedens & consequentiam.

Dices secundo: forma corporeitatis est principium formale intrinsecum istarum operationum, ad eas enim elicendas concurrunt non minus quam anima: ergo prædicta definitio conuenit ipsi, & consequenter non est bona.

Respondeo distinguendo antecedens: principium intrinsecum formale, quod absque alio principio formali superueniente possit sufficere ad illas operationes, nego; quod non possit, concedo, & nego consequentiam: quia quando dicitur quod anima sit principium intrinsecum formale istarum operationum, hoc intelligitur de principio intrinseco formali non requirente aliud principium formale superueniens.

91. Obiicies secundo, ut prædicta descriptio sit aliquo modo bona, nulla forma potest esse principium vllius ex illis operationibus, quæ non sit anima: sed hoc est falsum, quia forma grauium & leuium est principium motus localis quo descendunt & ascendunt, & tamen illa forma non est anima: ergo.

Qsq. 2

Respondeo

Respondeo negando minorem, ad cuius probationem dico, quod motus localis, per ordinem ad quem describitur anima, non est motus localis quomodocumque, nec motus localis, qualis est motus gravium & leuium; sed motus localis organicus petens procedere à substantia mediantibus partibus diuersæ rationis, ita ut earum diuersitas inueniat ad illum motum: huiusmodi autem motus localis non competit ulli rei, nisi animatæ, nec ab alio principio intrinseco potest provenire nisi ab anima.

QVÆSTIO VI.

De diuisione Animæ ut sic in quinque genera potentiarum, & quatuor gradus viuientium.

92. **I**N hac quæstione examinabitur diuisio vulgaris animæ ut sic, in vegetatiuam, sensitiuam, & rationalem; & præterea quo sensu sunt quinque genera potentiarum, & quatuor gradus viuientium.

CONCLUSIO I.

Optime diuiditur Anima ut sic tanquam in species realiter distinctas & diuersæ rationis, in animam vegetatiuam tantum, hoc est, illam quæ ultra operationes vegetatiuas, non habet operationes sensitivas ac rationales: & in animam sensitiuam tantum, hoc est, quæ supra vegetatiuas & sensitivas non habet rationales operationes: & in rationalem; quæ scilicet ultra vegetatiuas & sensitivas habet etiam rationales.

Hæc est communis, & patet: quia resera dantur huiusmodi tres species animarum inter se realissime distinctæ, in plantis, brutis, & hominibus; nec vlla prorsus anima assignari potest, quæ nõ sit aut vegetatiua tantum, aut sensitiva tantum, aut rationalis in sensu iam explicato: sed nihil aliud requiritur ad hoc, ut diuisio illa sit bona: ergo.

93. *Aduertendum autem*, quod non sit diuisio generis in species infimas, quia anima vegetatiua, quæ est vnum ex membris diuidentibus, est genus respectu plurium animarum vegetatiuarum sub se comprehensarum: anima enim vegetatiua cedri & cypressi, sine dubio distinguuntur species; & idem est de anima sensitiva ut sic; siquidem anima ouis & leonis distinguuntur specie. Non est etiam diuisio generis in species subalternas, quia anima rationalis, ut communiter supponitur est species infima. Est ergo diuisio generis in plures species, quarum aliqua est infima, aliqua non est, sicut diuisio animalis in brutum, & hominem.

Quod si placeret alicui hanc diuisionem reducere ad bimembrem, quamuis id non sit necessarium, facile poterit, diuidendo animam, ut sic, in vegetatiuam, quæ scilicet ultra vegetationem non habet sentire, & in sensitiuam, quæ ultra vegetationem habet sentire. Deinde subdividendo animam sensitiuam in eam quæ ultra vegetationem, & sensationem non habet discurre, quæ est sensitiva tantum; & in eam quæ ultra vegetationem, & sensationem habet discurre, quæ est rationalis. Vnde potest dici quod illa diuisio trimembris sit æquiualentem bimembris, quatenus scilicet est facile reducibilis ad bimembrem; sed hoc est parui momenti.

94. *Obiicies primo* membra diuidentia bonæ diuisionis excludere debent se inuicem, ita ut vnum ex illis non possit dici de altero in recto, sicut homo non potest prædicari de bruto, nec brutum de homine: sed anima vegetatiua potest dici de sensitiva, & hæc de rationali, nam sensitiva est etiam vegetatiua, & rationalis est etiam sensitiva, & vegetatiua; ergo illa diuisio non est bona.

Respondeo distinguendo minorem: vegetatiua, quæ est membrum diuidentis huius diuisionis, potest dici de sensitiva; aut sensitiva, quæ est alterum membrum diuidentis potest dici de rationali, nego minorem; vegetatiua & sensitiva abstracta ab his membris & anima rationali, transeat minor, & nego consequentiam. Quod autem vegetatiua, quæ est membrum diuidentis huius diuisionis, non possit prædicari de sensitiva, patet manifestè, quia quæ est membrum diuidentis non est vegetatiua quæcunque, sed vegetatiua tantum in sensu supra explicato: talis

autem anima non potest verè prædicari de sensitiva, & eodem modo discurrendum est de sensitiva in ordine ad rationalem.

95. *Obiicies secundo*: quæ ordinatim ponuntur in aliqua serie per modum superioris, & inferioris, non possent esse membra diuidentia bonæ diuisionis; vnde pessimè diuideretur substantia in animal, & hominem: sed vegetatiua anima est superius ad sensitiuam, & hæc ad rationalem: ergo mala est præmissa diuisio.

Respondeo ex dictis distinguendo minorem: vegetatiua tantum, quæ est membrum huius diuisionis, nego: vegetatiua abstracta ab illa & sensitiva, quæ non est membrum huius diuisionis, concedo minorem, & nego consequentiam.

CONCLUSIO II.

96. *Quatuor sunt genera viuientium, quæ à se inuicem sunt separabilia, & ad quæ omnia viuientia reduci possunt ita, ut nullum sit viuens, quod non contineatur sub aliquo genere ex illis.* Hæc est communis cum Philosopho, & patet, quia sunt quædam quæ vegetantur & non sentiunt, nec loco moventur progressiue, nec discurrent, ut sunt Plantæ: quædam vero quæ non vegetantur tantum, sed etiam sentiunt, sed non loco moventur progressiue, nec discurrent, ut conchæ: quædam, quæ rupibus, ac lapidibus adhærescunt, nec vquam ab vno in alium locum progressiue feruntur, licet moueant se localiter quoad partem sui, quando tanguntur: quædam quæ & vegetantur & sentiunt & locomouentur, sed non intelligunt, ut cætera Bruta: quædam denique quæ ultra has omnes functiones etiam intelligunt, ut homines: ergo dantur quatuor huiusmodi genera viuientium. Quod vero non dentur plura, patet: quia non potest assignari aliud genus. Quod autem omnia viuientia ad hæc quatuor genera reducantur, aut sub illis contineantur, patet etiam: quia non potest assignari vllum quod non contineatur.

Aduerte autem hæc quatuor viuientium genera esse propriè dicta genera, si quantum tantum excipias quod est intelligens, nam alia tria continent sub se plures species, quantum vero non comprehendit nisi solos homines, qui sunt omnes eiusdem speciei. Et licet vocentur gradus viuientium, hoc non obstat, quia tales vocantur ex eo, quod conceptus abstracti ab illis possint reperiri in vna & eadem anima, v.g. rationali, quæ habet omnes illas functiones.

97. *Obiicies*. Si darentur quatuor genera viuientium, darentur etiam quatuor genera animarum, & consequenter anima, ut sic deberet diuidi in quatuor animas specie distinctas, & non in tres.

Confirmatur: quia si potest sensitiva non locomotiva haberi, non magis distinguitur vegetatiua à sensitiva, quam sensitiva non locomotiva à sensitiva locomotiva, & consequenter tam bene possunt sensitiva locomotiva, & non loco motiva poni tanquam membra diuidentia animum ut sic, quam vegetatiua, & sensitiva.

Respondetur breuiter, ommissa superflua aliquorum speculatione ad saluandum trimembrem animæ diuisionem, & quatuor membra generum viuientium; concedendo primam sequelam, & negando consequentiam: quia licet posset anima diuidi in tres animas, adæquate, bene explicatis illis animabus diuidentibus, ut supra explicata sunt; hoc non impedit quo minus etiam optime, & adæquate diuidi posset in quatuor membra, modo saluatur distinctio sufficiens membrorum, & adæquatio.

Itaque optime diuideretur anima, ut sic, in vegetatiuam non sensitiuam: sensitiuam non locomotiuiam: sensitiuam locomotiuiam, non rationalem: & rationalem, & similiter optime possent assignari tres tantum gradus, aut genera viuientium, nimirum eorum quæ vegetantur, quæ sentiunt, & quæ intelligunt. Vnde concedo totam confirmationem, nec id est inconueniens.

Quod si non daretur aliquod viuens sensitivum, quod non esset locomotivum, illa quatuor genera viuientium nõ essent realiter distincta, & si sufficeret distinctio formalis, posset assignari plura genera, posset enim assignari gradus appetentium, nam appetitus elicitus ita arguit vitam,

Bene diuiditur anima in vegetatiuam, sensitiuam, & rationalem.

Quatuor sunt genera viuientium.

vitam, & habet connexionem cum anima, quam motus localis qualicumque. Vnde existimo Philosophum dum assignauit quatuor hæc genera viuientium, fuisse in opinione quod sensitiuitas, & loco motiuitas essent separabilia realiter.

CONCLUSIO III.

Quomodo dantur quatuor genera potentiarum vitalium, quæ realiter reperiuntur separatæ in diuersis animalibus, dantur vero quinque, ex quibus tamen vna non est sic separabilis ab aliis sicut reliquæ. Hæc in re debet esse communis ex suppositione præcedentis Conclusionis. &

Probatur prima pars: quia quodlibet genus animæ habet sibi potentiam particulariter convenientem: sed sunt quatuor genera animalium ac viuientium separabilia, ut patet ex præcedenti Conclusionis: ergo.

Confirmatur: quia datur potentia vegetatiua, sensitiua, loco motiua, & intellectiua, & ex his vegetatiua reperiuntur sine reliquis in plantis; sensitiua sine locomotiua & rationali, in aliquibus animalibus, locomotiua sine rationali in aliis animalibus: ergo dantur quatuor genera potentiarum realiter separabilia hoc modo.

Probatur secunda pars: quia præter illas quatuor potentias datur appetitiua, quæ tamen nequit esse absque sensitiua, nec hæc sine illa, si loquamur de appetitiua sensitiua: si vero loquamur de appetitiua rationali, hæc nequit esse absque intellectiua, nec è contra: ergo dantur quinque potentie vitales, quarum tamen vna non est sic separabilis sicut reliquæ.

Obiicies: potentia nutritiua & generatiua sunt potentie realiter separabiles, est enim vna, nempe nutritiua, sine altera in mulla, ac aliis fortassis animalibus, ergo dantur plura quam quatuor genera potentiarum vitalium.

Respondeo negando consequentiam, quia illæ duæ potentie comprehenduntur nomine potentie vegetatiue, per potentiam enim vegetatiuam intelligitur potentia vitalis non sensitiua.

Obiicies secundo: deberent dari quinque genera animalium, si darentur quinque genera potentiarum: ergo vel hæc Conclusio est falsa, vel præcedens, aut prima.

Respondeo negando sequelam antecedentis: quia plura genera potentiarum possent provenire ab vno genere ex generibus, aut speciebus animalium, & sic de facto genus potentie sensitiue & appetitiue provenit ab anima sensitiua ut sic.

QVÆSTIO VII.

Vtrum sint plures anime in quolibet animali.

99. QVandoquidem ex animalibus cætera præter hominem & vegetantur, quod ipsis conuenit ratione animæ, quatenus vegetatiua est, & sentiunt quod ipsis conuenit ratione animæ sensitiue; homo autem ipse præterea intelligat, & hoc habeat ab anima rationali, quæ talis est; non defuere qui dixerunt in homine esse tres animas realiter distinctas, à quarum vna haberet vegetare, ab altera sentire, & à tertia intelligere; in cæteris vero animalibus duas, vegetatiuam scilicet, & sensitiuam. Hinc examinari solet an ita sit; an potius quodlibet animal vnicam tantum animam habeat, quæ præstet omnia vitalia munera, quæ ipsi competunt.

Ut autem controuersia huius quæstionis melius intelligatur, aduertendum, non queri, an sint plures anime integrantes vnam totalem animam, quarum vna corresponderet vni parti corporis, & altera alteri, hoc enim examinandum est quæstione sequenti de diuisibilitate anime: sed an sint plures anime non natæ integrare vnam animam totalem, & correspondentes eidem parti corporis.

CONCLUSIO I.

100. In homine tantum datur vnicæ animæ, quæ est rationalis, & in aliis animalibus vnicæ animæ, quæ est sensitiua. Hæc est communissima cum Philosopho 2. de anima text. 31. Scoti 4. distinct. 44. quæst. 1. num. 4. D. Thoma 1. part. q. 76.

quos sui sequuntur & recentiores contra Platonem, Galenum, Occamum, Mayronium & alios: & ita videtur aliquibus colligi ex Scriptura, Patribus, & Conciliis, ut oppositam sententiam hæreticam censcant; alij vero temerariam & in fide periculofam. Sed omittis Theologicis probationibus ac censuris eas consequentibus: hic examinanda res est philosophice, & quoad rationem naturalem.

Probat aliqui primo: quia omnis anima est forma substantialis, sed plures formæ substantiales nequeunt esse simul in eodem subiecto naturaliter: ergo.

Verum hæc probatio admittentibus formam corporeitatis in viuentibus simul cum anima non est probanda: nisi quatenus supponeretur quod, qui ponit plures animas in animalibus, putent animam vegetatiuam, quam in ipsis ponunt cum sensitiua, esse eiusdem speciei cum anima vegetatiua plantarum; & animam sensitiuam, quæ in homine ponunt præter rationalem, esse eiusdem speciei cum anima sensitiua brutorum. Hoc autem supposito hæc probatio posset esse bona hoc modo formata: Non potest formæ completæ substantiali aduenire naturaliter alia forma substantialis, alias non esset cõpleta: sed anima vegetatiua plantarum est completa, & sensitiua etiam brutorum, alias plantæ essent entia incompleta, & bruta pariter: ergo non potest in brutis aut homine simul cum tali anima esse alia anima. At si quis putaret animam vegetatiuam brutorum esse distinctæ speciei à vegetatiua plantarum, & hanc esse formam completam, illa non; hæc probatio nihil valeret contra eos. Et hinc sequitur non valere aliam probationem, quæ dicitur quod alias sequeretur hominem non esse vnum ens per se; nam si animæ dicerentur esse incompleta & subordinata, id non sequeretur magis quam sequitur de homine constituto ex forma corporeitatis.

101. *Probat secundo Ruvius:* quia anima rationalis est forma substantialis informans ac tribuens materiæ esse substantiale, tum corporeum, quia non est capax esse incorporei, neque datur medium inter esse corporeum & incorporeum, tum viuens, quia cum sit principium vitæ, non potest dare esse non viuens: sed non potest dare ipsi esse viuens insensibile: ergo sensibile, & consequenter à primo ad vltimum dat materiæ tres gradus vitæ, nempe vegetatiuum, sensitiuum & rationalem, & consequenter superfluerent aliæ anime.

Hæc probatio eo tendit, ut non possit dari vlla anima rationalis, quæ non tribueret esse vegetatiuum & sensitiuum: sed certe difficile est assignare repugnantiam in hoc: & facile responderi posset ad rationem hanc Ruvii, dicendo quod anima rationalis non adueniret materiæ, nisi iam constitutur in esse viuens per animam vegetatiuam, & in esse sensitiui per animam sensitiuam, & ipsa mer constitueret compositum constitutum per illas animas in esse intellectui; nec ab illa haberet vlla ratione illud compositum, aut posse se nutrire, aut posse sentire, præsertim sensatione distincta à sensationibus rationalibus.

Hinc sequitur non valere aliam probationem Toletii, nempe quod sequeretur, si anima non esset sensitiua, quod non esset forma informans, sed forma subsistens instar Angelij; quamuis enim non esset sensitiua, posset aduenire corpori sensitiuo incompleto & ipsum informare.

Probatur tertio, quia sensatio & nutritio impediunt contemplationem: ergo proveniunt ab eadem anima, à qua provenit contemplatio: alias enim contemplatio non deberet impediri per illas: sed si omnia illa proveniant ab eadem anima, non sunt multiplicandæ plures: ideo enim essent multiplicandæ, quia non possent provenire ab vna anima.

Contra: quia quamuis provenirent hæ operationes à diuersis animalibus, hæ tamen anime possent habere subordinationem talem inter se, ut vna anima posset impedire operationes alterius.

102. *Melior probatio conclusionis est,* quod non sint multiplicandæ entia sine necessitate, sed nulla est necessitas ponendi in animalibus plures animas, nec vlla, prout

Q99 3 est

est ratio, cur una & eadem anima non posset esse in brutis principium vegetandi & sentiendi; & in hominibus principium vegetandi, sentiendi, & intelligendi: ergo non sunt asserendæ plures animæ.

Confirmatur: quia si essent plures animæ in animalibus, posset ab homine, verbi gratia, tolli dispositio sufficienti ad animam sensitivam, & sic non obstante quod moreretur homo, posset esse animal & vivens, quod est contra omnem experientiam. Probatur sequela: quia sic contingit in aliis formis substantialibus subordinatis, ut ablata una, maneat aliquando altera, ut patet de forma corporeitatis, & anima: ergo idem dicendum etiam de animalibus à paritate rationis, si sunt similiter subordinatæ.

Obiicitur secundo, & est fundamentum *Platonis*: Homo habet inclinationes oppositas: secundum enim sensum affectat, secundum rationem respuit, & è contra, & in hoc consistit rebellio carnis adversus spiritum, de qua intelligitur illud Pauli Gal. 6. *Caro concupiscit adversus spiritum, & spiritus adversus carnem*: ergo habet diversas animas, neque enim ab eadem anima, illæ oppositæ inclinationes provenire possunt.

Respondetur negando consequentiam, cum sua probatione, nihil enim impedit, quo minus eadem anima posset inclinari ad obiectum prosequendum propter unam considerationem in ipso repertam, v. g. quia esset delectabile, & ad idem fugiendum propter alteram considerationem, verbi gratia, quia haberet concomitantem aliquam penam.

Confirmatur hæc responsio ex diversis inclinationibus colligeretur diversitas animarum, ex quibus procederent, deberent esse duæ animæ sensitivæ in cane; nam habet diversas inclinationes sensitivas, unam ad manducandum panem propositum, & alteram ad non manducandum propter timorem castigationis: sed hoc est falsum: ergo diversæ inclinationes non necessario exigunt duas animas.

103. *Obiicitur secundo*, & est fundamentum *Galenii*, qui lib. 7. de decretis *Aristotelis* & *Platonis* gloriatur se demonstrasse contra *Philosophum* tres animas in homine: Virtus sentiendi derivatur à cerebro ad omnes alias partes corporis, in cerebrum vero non derivatur ab ulla alia parte: ergo à se eam habet, & consequenter in eo ponenda est anima rationalis, quæ à sensitiva cognitione in suis operationibus dependet: sed irascibilis ponitur in corde, & concupiscibilis in iecore: ergo sunt diversæ animæ in diversis partibus corporis collocandæ.

Respondetur, omisso diligentiori examine doctrinæ in hac obiectione traditæ, negando consequentiam, quia eadem anima inexistens diversis partibus corporis, potest principiare operationes illas diversæ rationis.

Obiicitur tertio: Homo habet operationes proprias animæ sensitivæ & vegetativæ non minus quam rationalis: ergo non minus debet habere animam rationalem, quam vegetativam, ac sensitivam.

Confirmatur: quia una anima dat tantum unum esse: sed homo habet tria esse, nimirum esse vegetativum, esse sensitivum, & esse rationale: ergo debet habere tres animas.

104. *Respondetur* distinguendo antecedens: operationes proprias animæ sensitivæ & vegetativæ distinctæ realiter à rationali, nego antecedens: animæ sensitivæ & vegetativæ ut sic, in qua convenit anima rationalis cum aliis animalibus sensitivis & vegetativis, concedo antecedens; & similiter distinguo consequens: animam vegetativam & sensitivam distinctam realiter à rationali, nego consequentiam: animam vegetativam & sensitivam ut sic, identificatam realiter rationali, concedo consequentiam.

Ad confirmationem distinguo maiorem: unum esse realiter, concedo: unum esse formaliter, nego maiorem, & distinguo etiam minorem: tria esse realiter distincta, nego: formaliter distincta, transeat minor, & nego consequentiam. Itaque in homine non magis distinguitur

esse vivens, esse sensitivum, & esse rationale, quam in lapide esse substantiam & esse corporeum, & consequenter sicut ab eadem forma lapidis habet esse substantiam & corporeum, ita ab eadem anima, homo habere potest esse vivens, sensitivum, & rationale.

105. *Obiicitur quarto*: corruptibile & incorruptibile differunt genere: ergo non possunt identificari, & consequenter anima intellectiva, quæ est incorruptibilis, nequit identificari vegetativæ aut sensitivæ, quæ sunt corruptibiles.

Respondetur, quidquid sit de antecedentis veritate & bonitate consequentiæ, negando suppositum ultimi consequentis, nempe quod intellectiva identificetur animæ sensitivæ aut vegetativæ corruptibili; solæ enim animæ plantarum & brutorum sunt corruptibiles, & hæc non identificantur animæ rationali; anima autem vegetativa & sensitiva ut sic abstracta à corruptibilitate & incorruptibilitate non minus, quam ratio substantiæ ut sic, ut autem contrahitur ad animam rationalem, recipit incorruptibilitatem simul cum differentia rationalitatis.

106. *Obiicitur quinto*: Homo seu potius embrio hominis prius vivit vita plantæ, deinde vita sensitivæ, & postea rationalis: ergo prius informatur ab anima vegetativa, tum anima sensitivæ, & denique rationali; ac consequenter hæc tres animæ admittendæ sunt in homine.

Respondetur solent Thomistæ cum *Dino Thoma* 1. p. q. 118. art. 2. concedendo antecedens & primam consequentiam, & negando consequentiam secundam, quia ad introductionem animæ sensitivæ destruitur vegetativa, & hæc destruitur ad introductionem rationalis; ac consequenter non manent tres hæc animæ in homine. Et si dicatur hinc secuturum, mediante semine hominis prius produci plantam aliquam, & postea brutum aliquod, & denique hominem, quod videtur absurdum; negant sequelam, quia secundum ipsos anima vegetativa & sensitiva, quæ producuntur prius quam rationalis, sunt animæ distinctæ speciei ab animalibus plantarum & brutorum; & eorum distinctionem specificam colligunt ex eo, quod illæ ordinantur ad animam rationalem, & non habent esse permanentes, sed vel statim, vel paulo postquam producuntur, debeant connaturaliter interire.

Sed certe hæc responsio reducit difficultatem ad questionem de nomine, nec dat ullam rationem cur constitutum ex corpore & anima quacunque vegetativa tantum, non sit planta, aut cur constitutum ex anima quacunque vegetativa & sensitiva tantum non sit brutum; quod enim illæ animæ, de quibus agimus, non sint permanentes, aut quod sint ordinatæ ad aliam animam, non facit proferus ad rem.

Confirmatur, quia in conceptu, ac definitione animalis aut plantæ ut sic, non ponitur quod sit quid permanentes, aut non ordinatum ad aliud, quod ex ipso generari deberet: sed id fieri deberet, si valeret prædicta responsio: ergo non valet.

Confirmatur secundo, quia gratis asseritur produci illas tres animas sibi inuicem subordinatas, eo modo quo asserunt authores huius responsionis.

107. *Dices cum Ruvio*, animam rationalem esse perfectissimam formam, ac exigere perfectissimam dispositionem, quæ naturaliter non potest produci statim, sed paulatim, procedendo ab imperfecto ad perfectum, unde cum producat aliquando dispositio illa in semine in tali gradu imperfecto, ut non sufficiat ad introductionem animæ rationalis, nec tamen possit naturaliter consistere cum forma seminis, debet hæc forma destrui & introduci alia forma, quæ non est anima rationalis, & prima quæ produci potest est vegetativa: deinde producuntur perfectiores dispositiones incompatibiles cum anima illa vegetativa, & insufficientes pro rationali, & propterea introduci debet alia forma, nempe anima sensitiva; ac demum productis perfectioribus dispositionibus incompatibilibus cum hac forma, & sufficientibus pro rationali, introduci debet anima rationalis.

Contra, quia quamvis anima rationalis sit perfectissima, ac exigit perfectissimas dispositiones successive produ-

Nō prius
introdu-
citur ani-
ma vege-
tativa, aut
sensitiva
in mate-
ria semi-
nis huma-
ni quā ra-
tionalis.

producēdas in materia seminis, non constat eas produci in illa materia in gradu aliquo incompatibili cum forma seminis, qui gradus non sufficit ad introductionem animæ rationalis: sed nisi hoc constet, tota illa doctrina *Ruij* corrumpitur: ergo supponit probandum. Probatur maior: quia si id constaret, maxime ex perfectione animæ, sed inde non constat; quia quemadmodum anima vegetatiua, licet excedat omnes formas quæ non sunt animæ, non tamen exigit, ut producat in semine ante se dispositio requirens vllam aliam formam: ita etiam anima rationalis licet excederet in perfectione alias animas, non tamen exigere deberet, ut prius produceretur alia anima in materia seminis quam ipsamet. Imo omnino absurdum videtur quod aliqua forma completa substantialis ordinetur ex natura sua ad introductionem alterius formæ, qua introducta, destrueretur illa altera forma: hoc autem sequeretur in sententia horum authorum.

Deinde, quemadmodum in materiam alimenti mediante virtute nutritiua hominis prius introducit ipsamet anima rationalis, quam vlla alia forma; cum tamen illa materia debeat perfectissime disponi; ita etiam quævis materia seminis debeat perfectissime disponi, non debet prius produci vlla alia forma quam anima rationalis. Nec refert prorsus id, quod pro disparitate adfert *Ruij*, nempe primam introductionem animæ rationalis esse longe perfectiorem quam sit nutritio, seu introductio in ipsius partes acquisitas per nutritionem: nam illa maior perfectio non, infert productionem priorem alterius formæ ante animam.

Melior responsio. 108. Itaque respondeo aliter ad obiectionem præmissam, distinguendo antecedens: prius viuunt vita plantæ, ac vita sensitiua in actu secundo, quam rationali, hoc est, prius habet operationes vitales ac sensitiuas quam rationales, concedo antecedens; in actu primo, hoc est, prius habet animam vegetatiuam, aut sensitiuam, quæ anima est vita in actu primo, nego antecedens & consequentiam. Prima igitur anima, quæ in semine humano per generationem humanam introducit est anima rationalis. Sed hæc, quia prius inuenit aut principiat dispositiones. Sufficientes ad operationes vegetatiuas quæ sensitiuas, & ad has quam ad rationales: propterea prius constitutum per ipsam exercet operationes vegetatiuas, quam sensitiuas, & has quam rationales.

Confirmatur hæc doctrina, & simul impugnat præcedens doctrina: Sicut paulatim introducuntur dispositiones ad animam, ita paulatim etiam expelluntur: ergo in illa successiua destructione dispositionis perueniri deberet ad gradum talē, qui esset incompatibilis cum anima rationali, & sufficiens ad sensitiuam; & rursus perueniretur ad gradum incompatibilem cum sensitiua, & sufficientem ad vegetatiuam, non secus, ac in prima productione dispositionum perueniri debebat prius ad gradum sufficientem pro vegetatiua, & insufficientem pro sensitiua; & postea ad gradum sufficientem pro hac, & insufficientem pro rationali. Est enim prorsus eadem ratio: sed hoc est falsum: quia alias quando moreretur homo, produceretur sensitiua, & quando moreretur aut destrueretur compositum ex illa anima, produceretur vegetatiua, quod est contra omnem sensum & experientiam.

109. Dices: si embrio statim ac incipit habere operationes vegetatiuas, haberet in se animam rationalem, esset irregularis, qui cum destrueretur: sed hoc est falsum secundum Theologos communiter: ergo non habet talem animam, sed aliquam aliam distinctam.

Respondeo primo, ad hanc difficultatem, quæ merè Theologica est, negando sequelam maioris, quia irregularitas hæc oritur ex lege positiua, quæ poterat determinare ut non incurreretur, nisi destrueretur fœtus, postquam haberet operationes aliquas determinatas: vnde si destrueretur embrio antequam posset habere tales operationes, quamvis haberet animam rationalem, non incurreretur irregularitas.

Respondetur secundo, ante illos dies, quibus propter destructionem embrius non incurritur irregularitas, pos-

se dici quod nulla sit anima in ipso, sed solum forma corporeitatis, quæ paulatim introduci posset iuxta materiæ applicationem, ac dispositiones: nec vllus motus aut augmentum ipsius intra tempus illud habitum arguit animam vllam: nam augmentum posset ab extrinseco aduenire, & motus quicumque quem experiuntur matres, posset habere pro causa spiritus vitales ipsius matris.

110. Quæres, an vnica illa anima, quæ in homine ponitur iuxta resolutionem huius quæstionis, & à qua habet homo, tanquam à principio formali physico, vegetare & sentire non minus quam intelligere, sit dicenda vegetatiua & sensitiua formaliter, sicut animæ plantarum & brutorum dicuntur, an vero virtualiter tantum?

Respondeo ad hanc difficultatem, quæ meo iudicio est solummodo de nomine, ac propterea breuiter expedienda, animam rationalem esse formaliter vegetatiuam, & sensitiuam. Ita communior iam sententia cum *Conimbricenses*, & *Complutenses*, *Ruij*, *Suario* hic, contra *Caetanum*, *Toletum*, & paucos alios hic.

Probatur primo, quia esse formaliter vegetatiuam & sensitiuam, non est aliud quam esse formam substantialem, à qua habet compositum per ipsam constitutum posse elicere operationes vegetatiuas & sensitiuas: sed hoc competit animæ rationali, si sola reperitur in homine: ergo.

Confirmatur: quia non aliam ob rationem dicitur anima brutorum esse formaliter sensitiua, aut anima plantarum formaliter vegetatiua, quam quia sunt formæ, à quibus habet compositum ex ipsis exercere illas operationes: ergo cum hoc competat animæ rationali, debet dici formaliter vegetatiua, ac sensitiua.

Probatur secundo: homo est formaliter viuens vita vegetatiua, & est formaliter animal, seu viuens sensitiuum: ergo habet formam, quæ est formaliter vegetatiua & sensitiua: non aliam quam animam rationalem: ergo.

Confirmatur. Ideo dicitur homo formaliter animal, & sensitiuum, & non virtualiter, nec eminenter formaliter, quia conuenit cum aliis animalibus, quæ formaliter dicuntur animalia in conceptu animalis ut sic, qui conceptus intrinsece reperitur in homine secundum propriam rationem formalem ipsius, licet contractus per differentiam nobiliorem, quam sint differentie quibus contrahitur ad alia animalia: sed anima rationalis conuenit non solum in ratione animæ, ut sic, sed in ratione animæ vegetatiuæ ut sic, cum omnibus animabus vegetatiuis, & in ratione animæ sensitiuæ ut sic cum omnibus animabus sensitiuis, & ille conceptus, in quo cum illis conuenit, reperitur secundum rationem suam propriam & formalem in ipsa, licet contractus per differentiam perfectiorem quam sunt differentie aliarum animarum: ergo est formaliter vegetatiua ac sensitiua; & sane qui hoc negaret, posset ac deberet etiam negare consequenter hominem esse animal formaliter, sed virtualiter, aut eminenter.

111. Obiicies. Anima vegetatiua formaliter debet esse materialis, & crescere secundum se, hoc repugnat animæ rationali: ergo non est vegetatiua formaliter.

Respondeo negando antecedens, quamvis enim verum sit de omnibus animabus præter rationalem, hoc tamen non competit ipsis ex ratione animæ vegetatiuæ ut sic, sed ex differentia contrahente illam rationem ad alias animas.

Obiicies secundo: Differentia superior non includitur formaliter in inferiori: ergo nec anima vegetatiua ut sic includitur formaliter in anima rationali.

Respondeo negando consequentiam, quia non sunt tales rationes utrobique ad idem probandum de ipsis quantum ad hoc. Imo si argumentum valeret, etiam probaret quod animæ vegetatiuæ plantarum non essent formaliter vegetatiuæ, quia eadem est ratio de ipsis, ac de anima rationali quantum ad hoc. Deinde probaret quod anima rationalis non esset virtualiter vegetatiua contra aduersarios, quia differentia superior non includitur etiam virtualiter in inferiori.

An anima rationalis sit vegetatiua & sensitiua formaliter.

112. *Pro resolutione aliarum difficultatum*, quæ opponi possent, *aduerie*: quando dicimus animam rationalem esse formaliter vegetatiuam & sensitiuam, non loqui nos de anima vegetatiua plantarum, aut sensitiua brutorum secundum rationem specificam istarum animarum, aut secundum etiam rationem genericam in qua possent inter se inuicem particulariter conuenire, & distingui ab anima rationali: certum est enim, quod secundum illas rationes non continentur formaliter in anima rationali; sed loquimur de conceptu formali animæ vegetatiuæ, & sensitiuæ ut sic communissimo, & hunc contendimus reperiri formaliter in anima rationali, ab eoque eam dici formaliter vegetatiuam, ac sensitiuam.

Anima rationalis habet formalitatem particularem contrahentem animam vegetatiuam & sensitiuam, distinctam à rationalitate.

Deinde aduertendum quod non solum reperitur formaliter gradus communissimus animæ vegetatiuæ, ac sensitiuæ, sed ulterius etiam formalitas particularis contrahens illum gradum communem, & perficiens ipsum in ratione vegetatiui ac sensitiui. Hoc patet: quia operationes particulares vegetatiuæ, & sensitiuæ proueniunt ab anima hominis distinctæ rationis ab operationibus, quæ proueniunt ab ipsa ut rationalis est, & etiam ab illis, quæ proueniunt à plantis, & animalibus: ergo debet anima habere formalitatem specialem in se, quatenus vegetatiua & sensitiua, distinctam à formalitate animæ vegetatiuæ, & sensitiuæ ut sic, & à formalitate à qua dicitur rationalis, quæ formalitas sit principium istarum operationum.

Confirmatur, quia si per impossibile homo non haberet intelligere, & haberet tamen ceteras operationes, quas de facto habet, deberet habere principium aliquod particulare illarum operationum: sed illud ipsum principium habet de facto, & non est formaliter loquendo principium intelligendi, quia potest concipi homo ut habens tale principium, qui intelligatur habere principium discurrendi formaliter loquendo: ergo reuera habet homo formalitates aliquas in se inclusas, distinctas formaliter à rationalitate, seu formalitate, à qua habet intelligere, & à formalitate animæ vegetatiuæ, & sensitiuæ ut sic, quod est intentum. Hinc habetur quod anima rationalis non solum sit vegetatiua & sensitiua formaliter à conceptu animæ vegetatiuæ, & sensitiuæ ut sic, sed etiam à conceptu animæ vegetatiuæ, & sensitiuæ talis, sicut dicitur de plantis, & brutis.

113. *Dices pro Suarez, qui hic cap. 6. num. 7.* oppositum huius doctrinæ docere videtur: si daretur in anima rationali aliqua huiusmodi differentia, qua distingueretur in esse animæ vegetatiuæ à ceteris animabus vegetatiuis, quæ differentia esset distincta à differentia illa, à qua habet esse rationalis formaliter, sequeretur quod totum constitutum ex illa differentia & anima vegetatiua ut sic, esset species atoma completa animæ vegetatiuæ ut sic, non minus quam anima cuiusvis plantæ, v. g. rosæ, aut cedri: sed hoc est falsum, quia sic non posset accedere ipsi formalitas sensitiuitatis aut rationalitatis, sicut non potest accedere talis formalitas animæ rosæ aut cedri, quia sunt species atome animæ vegetatiuæ, ut sic.

Confirmatur: quia sub viuente quod est genus commune omnibus viuentibus creatis, & cuius constitutum physicum est anima vegetatiua secundum gradum communem animæ vegetatiuæ ut sic, non continetur aliud genus immediatius quam animal: ergo nulla differentia contrahit rationem illam viuentis ut sic ad animam, præter differentiam sensitiuitatis. Deinde sub animali non continetur aliquid immediatius quam homo: ergo differentia qua contrahitur ad hominem, non est alia quam rationalitas: sed hoc est falsum, si vera esset nostra doctrina: ergo non est vera.

Confirmatur secundo, quia alias in homine essent tres differentie atome, nimirum illa particularis, quæ contraheret animam vegetatiuam in esse tali; & alia quæ ob eandem rationem contraheret animam sensitiuam in esse tali; & præterea rationalitas, à qua haberet intelligere: sed hoc videtur absurdum: ergo.

114. *Respondeo* distinguendo sequelam maioris: esset species atoma completa realiter, nego antecedens; com-

pleta formaliter in esse vegetatiui, concedo sequelam & nego minorem, ad cuius probationem dico: quod quando species aliqua atoma est completa tantum formaliter & non realiter, optime potest aduenire ipsi alia formalitas, quæ non debet determinare illam formaliter in illa ratione, in qua est completa, sed secundum aliquam aliam rationem. Deinde potest negari simpliciter, quod sit completa illa species; quævis enim non perficiatur ulterius in ordine ad operationes vegetatiuas aut sensitiuas, perfici tamen potest per formalitatem rationalitatis in ordine ad productionem aliarum operationum, v. g. intellectiuarum.

Ad primam confirmationem respondeo negando consequentiam, quia in ipsomet animali possunt reperiri plures differentie quæ immediate contrahentes viuens ut sic ad animal, à quarum vna habeat esse tale viuens vita vegetatiua, & ab altera esse animalis; & idem est de animali respectu hominis. Et per hoc patet ad secundam confirmationem, cuius minor est neganda.

QVÆSTIO VIII.

Verum anima ut sic sit diuisibilis.

115. *R*esolutio huius quæstionis dependet à declaratione diuisibilitatis animarum in particulari: si enim quævis species animæ sit diuisibilis, anima ut sic, diuisibilis dicenda est; si autem quævis species animæ est indiuisibilis, idem dicendum est de anima ut sic; quod si denique aliqua species animæ sit diuisibilis, aliqua indiuisibilis, anima ut sic abstrahere debet à diuisibilitate & indiuisibilitate, hoc est, nec esse diuisibilis, nec indiuisibilis, sicut abstrahit à corporeitate & spiritualitate ex eo, quod aliqua animæ sint corporeæ, & aliquæ spirituales. Difficultas autem est non de diuisibilitate in partes metaphysicas, nam anima ut sic, cum constet genere, & differentia, est sic diuisibilis, nec de diuisibilitate in partes physicas, hoc est, materiam, & formam realiter distinctas; est enim sic diuisibilis, ut postea ostendetur. Difficultas igitur est de diuisibilitate in partes integrantes, quarum vna corresponderet vni parti corporis, altera alteri.

Prima sententia est omnem animam esse diuisibilem, etiam rationalem, si solum spectetur ratio naturalis. Ita post Cleanthem, & Chrysippum tenet Landannus, & Pomponatius.

Secunda sententia est omnem animam esse diuisibilem. Ita Simplicius, & Thienensis hic.

Tertia sententia, ait animam rationalem, & etiam animas perfectorum animalium, ut equi, bouis, leonis, ac similia esse indiuisibiles; animas vero aliorum animalium imperfectorum, ut sunt angues, vermes, & similia, quorum partes diuersæ à se inuicem separatim viuunt, esse diuisibiles. Ita D. Thomas 1. p. q. 76. a. 8. & sui communiter, quos citant, & sequuntur Complutenses hic disp. 5. & Ioannes à S. Thoma q. 2. art. 2.

Quarta sententia est animam rationalem esse indiuisibilem, ceteras omnes diuisibiles. Hæc est Scoti in 4. d. 1. q. 5. a. 8. & d. 44. q. 1. cum omnibus suis, quos sequuntur Recentiores communiter, Suarez, Hurtadus, Rnuus, Arriaga.

CONCLUSIO I.

116. *Anima rationalis est indiuisibilis.* Hæc est secunda, tertia, & quarta sententia contra primam.

Probat aliqui: quia alias non esset spiritualis, contra dicenda postea.

Contra, quia ut dictum est, q. 2. non repugnat diuisibilitas in partes integrantes substantiæ spirituali, & præsertim ei, quæ est forma.

Melius probatur: quia si esset diuisibilis: aut ita esset diuisibilis, ut pars parti corporis, & alia alteri parti corresponderet, & nulla pars corresponderet pluribus partibus secundum se totam indiuisibiliter; aut ita, ut quævis esset indiuisibilis, tamen secundum se totam, & omnes illas partes, in qua esset diuisibilis, corresponderet omnibus partibus corporis indiuisibiliter. Si primum dicitur,

Anima rationalis est indiuisibilis.

tur, sequitur manifeste quod non esset spiritualis, ut patet ex dictis de conceptu substantia spiritualis. Si secundum, sequeretur plures partes eiusdem formæ substantialis poni in eadem parte corporis; sed hoc est absurdum, quia superflueret altera pars.

Probatur ulterius, quia sequeretur quod quando perderetur aliqua pars corporis, aut abscinderetur manus & pes, pars animæ correspondens illi desineret, & sic anima non esset immortalis. Probatur sequela, quia illa pars, aut posset intelligere, aut operari, aut non posset. Si posset: ergo deberet esse in inferno, si separaretur in statu peccati mortalis; & alia pars animæ separata in statu gratiæ deberet esse in Cælo, aut Purgatorio, quod est absurdum. Si non posset intelligere aut operari: ergo non deberet conservari, sicut nec conservantur aliæ formæ quæ separata nequeunt operari: & sic anima non esset immortalis.

Confirmatur: quia vel partes separata conservarentur, vel non, si non, sequitur mortalitas animæ: si sic: ergo aliquando deberent vniiri iterum, saltem in resurrectione, aliis partibus, & sic post resurrectionem homo haberet omnes partes animæ, quas aliquando habuit: sed hoc est absurdum, quia non haberet tum omnes partes corporis quas aliquando habuit, & non debet habere plures partes animæ, quā corpus; & sane maxima esset improprio inter animam & corpus in resurrectione, si omnes partes, quotquot unquam perdidit & acquisivit animæ deberet simul habere, & non haberet forte mediā partem partium corporis, quas perdidit & acquisivit.

117. *Arriaga* ad argumentum de separabilitate partium, & existentia vnius in Cælo, ac alterius in inferno, *Respondet* negando, quod deberent separata ab aliis partibus animæ conservari, quia quamvis separarentur ab aliis partibus corporis, possent tamen esse unitæ aliis partibus animæ: & præterea posset dici, inquit, quod omnes partes eius informarent omnes partes corporis indiuisibiliter.

Sed utraque hæc responsio ex dictis facile refutatur, quia inutiliter plures partes eiusdem animæ informarent eandem partem corporis; & præterea si forma diuisibilis posset esse indiuisibiliter in corpore extenso, æque bene forma indiuisibilis posset sic esse, nec est vlla difficultas contra hanc, quæ non posset vrgeri contra illam.

Deinde non minus inutiliter conservaretur unita aliis partibus animæ, quando non vniiretur partibus corporis, & præsertim cum nunquam possent omnes partes quæ acquirerentur & perderentur, post resurrectionem vniiri simul aut successiue partibus corporis.

Obicitur. Quidquid recipitur, per modum recipientis recipitur: sed anima recipitur in corpore extenso: ergo debet esse extensa.

Confirmatur: quia quantitas recipitur in toto composito conflato ex anima & corpore, aut materia prima: ergo debet extendere totum illud corpus quoad utramque partem, non minus quam extendit alia composita, quibus aduenit.

Respondetur distinguendo maiorem: id est, recipitur iuxta capacitatem recipientis, concedo: id est, debet habere talem modum, qualem habet recipiens, nego maiorem; & concessa minori, nego consequentiam. Quod si argumentum valeret, probaret etiam animam rationalem esse corpoream, quia illud, in quo recipitur, est corporeum. Quod si intelligatur per maiorem, quod debeat receptum habere partes, si recipiens habeat partes, aut ceteræ partibus, si recipiens careat partibus, negari debet absolute, & in ea petitur manifeste principium.

Confirmatur hoc: quia non est inconueniens quod aliquid indiuisibile commensuraretur rei diuisibili sic, ut sit totum in toto, & totum in qualibet parte: ergo ita potest dici de anima. Probatur antecedens, tum exemplo Angeli, qui potest occupare locum diuisibilem, quamuis ipse sit diuisibilis; tum etiam exemplo Dei, qui secundum se totum est ubique indiuisibiliter.

Ad confirmationem, admissio gratis quod quantitas subiecti deberet in toto composito ex anima & corpore,

quod tamen falsum est in nostra sententia. *Respondet* negando consequentiam, quia non potest extendere nisi subiecta, quæ extendi possunt: anima autem rationalis extendi nequit.

Et si dicas inde secuturum quod quantitas in anima recipi nequiret, quia non potest recipi, nisi in eo cui posset tribuere extensionem. *Respondet* negando sequelam cum sua probatione, sufficit enim quod tribueret ipsi impenetrabilitatem, hanc autem posset tribuere absque extensione partium.

Obicitur secundo, sequeretur quod idem posset moueri motibus contrariis secundum easdem partes, anima enim ut in pede posset moueri sursum, & ut in manu deorsum, & quod anima, quæ est in manu confugiat ad alias partes corporis, abscissa manu, neque enim desinit esse, nec separata manet extra corpus: ergo retrahit se ad alias partes corporis.

Respondet, non esse inconueniens quod idem collocatum in diuersis locis possit, ut in illis locis existens, moueri motibus talibus; & etiam moueri ut in vna parte existens, ac quiescere ut in altera.

Deinde non confugeret anima abscissa vna parte ad alias partes, sed solum tolleretur vniio illius ad illam partem, quæ abscinderetur.

Obicitur tertio: quia utraque pars hominis mouet se simul, quando separantur: ergo qualibet ex illis habet partem animæ sibi correspondentem, neque enim vna numero forma potest esse in diuersis subiectis separatis.

Respondetur negando antecedens naturaliter loquendo; quod si naturaliter contingat, ut vna pars moueatur ab anima, si altera etiam pars videatur moueri, motus ille non animæ tribuendus est, sed spiritibus vitalibus, unde non solet nisi exiguo tempore durare.

CONCLUSIO II.

120. *Ceteræ animæ sunt diuisibiles*. Est prima, & quartæ sententiæ contra secundam & tertiam.

Probatur primo de animalibus vegetatiuis, & sensitiuis imperfectiorum animalium: quia partes ipsarum separata exercent operationes vitæ, ut patet experientia, quæ constat quod ramus abscissus ab arbore virescat, & reliqua etiam arbor; & quod partes vermium oblongum per medium sectæ moueantur, & sentiant longissimo tempore, & quidem tali motu, qui non possit adscribi spiritibus vitalibus. Quod si etiam motus ille localis adscribi posset illis spiritibus, certe sensatio non posset illæ autem partes separata sentiant si tangantur.

Probatur secundo generaliter de omnibus animalibus aliis à rationali: quia non adsunt motiua vlla, quæ arguant indiuisibilitatem in illis, sicut in anima rationali: sed quotiescumque reperitur forma in subiecto extenso, potius debet dici quod sit extensa quàm inextensa, nisi aliunde constet contrarium, sic enim magis proportionabitur suo subiecto: ergo. Maior probabitur solutione obiectionum, Minor ab aduersariis conceditur.

Probatur tertio generaliter: quia si esset vlla anima indiuisibilis præter animam rationalem, quæ esset tota in toto, & tota in qualibet parte alicuius rei diuisibilis, & præsertim ita, ut posset nunc esse in paucioribus, nunc in pluribus partibus, sicut secundum aduersarios competeret animalibus animalium perfectiorum, illa forma esset spiritualis, ut patet ex dictis quæstione secunda: sed fateatur ipsi aduersarii nullas animas esse spirituales præter rationalem: ergo nullæ erunt sic indiuisibiles præter illam.

121. *Probari solet quarto generaliter*: quia omnis anima præter rationalem educitur à potentia sui subiecti, ut fatentur aduersarii, & consequenter dependet ab ipso in esse, & conservari: sed anima indiuisibilis non sic educeretur: ergo nulla datur talis. Probatur minor: quia anima bruti, v. g. non dependet à partibus corporis deperditis per calorem naturalem, aut acquisitis per nutritionem, aut vllis aliis, sine quibus naturaliter existere posset,

Ceteræ animæ sunt diuisibiles.

posset, sed deberet secundum se totam subiectari in illis partibus, si esset indiuisibilis: ergo anima indiuisibilis non educeretur à potentia subiecti, nec dependeret ab ipso in esse, & conseruari.

Confirmatur: quia sequeretur quod anima bruti, v. g. esset principium quo eductiuum sui ipsius ex parte illa materiæ; quæ de nouo per nutritionem acquiritur, quod omnino videtur absurdum.

Ad hoc argumentum de educatione animæ responderet *Daniel Sennertus*, qui suo vel ingenio, vel diligentia nimium confusus, in suis *Hypomnematibus physicis* merito prohibitis, multa contra communem Scholasticorum doctrinam persuadere conatur; Responderet, inquam, ad hoc argumentum iuxta doctrinam ab eo statutam. *Hypomnemata* 4. cap. 4. negando expresse formas vllas educi à potentia materiæ. De qua re quamuis *primo physicorum*, vbi de educatione formarum agitur, disserendum esset; tamen quia *hic auctor* tum ad meas manus non peruenit, iam quod de ipsius doctrina sentiam exponendum videbatur.

Itaque imprimis in suæ sententiæ confirmationem affert, quod eductores formarum potius ad suam sententiam stabiliendam aduersarios conentur ad absurda deducere, quam euidentes rationes pro se adducere; quem modum procedendi valde suspectum putat *hic auctor*.

Sed in hoc ipso valde fallitur: nam hoc ipsum argumentum est efficacissimum ad probandam quamcumque sententiam; quod si non teneretur illa, sed opposita, sequeretur absurda, quæ non sequerentur, neque alia similia, aut æquivalentia, si eam quis amplecti veller.

Deinde §. *Primo* ergo, conatur soluere primum Scholasticorum argumentum, quo probant educationem, quia formæ dependent in esse, & conseruari à materia. Quod sane argumentum & ipse teieci *primo physicorum*, non quia non sequeretur intentum, si constaret antecedens: sed quia non satis probatur antecedens nisi recurriendo ad aliud fundamentum.

Sed hic auctor in sua responsione non videtur intelligere quid Scholastici velint per educationem à materia; & dum ait materiam mere se passivè habere ad formas omnes eo modo (sic intelligendus est, vt dicat aliquid ad propositum) sicut secundum Scholasticos mere passivè se habet ad animam rationalem, petitionis principij, cuius alios accusat, ipsemet peccat vitio.

Quando porro queritur an formæ educantur ex potentia materiæ, queritur quidem vnde originem ducant, non tanquam à causa materiali: quod hic auctor si sapere veller ad sobrietatem, animaduertere deberet, antequam sententiam ferret contra Scholasticos, quos non intellexit, vt paulo ante dixi.

§. *Secundo* quæ an sit, &c. Proponit secundum argumentum in hoc confictis, quod nisi educerentur formæ vel non producerentur de nouo, vel crearentur, & sic non fieret generatio; nam vel existerent antequam appaerent, & sic non producerentur de nouo; vel si non existerent ante, sed producerentur de nouo absque dependentia à materia, eo modo quo Theologi philosophantur de anima rationali, sine dubio crearentur sicut anima rationalis dicitur creati. Hoc argumentum eleuat tamquam nullius momenti; sed satis imperito ac inepto discussu, dicens Theologos, à quibus hoc argumentum proponitur, perpendere debuisse illud sacræ paginæ: *Crescite, & multiplicamini*; & illud Philosophi axioma, *Omnem formam esse sui multiplicatiuam*. Si enim, inquit, hoc intelligerent, intelligerent etiam, cum indiuiduum aliquod viuens generatur de nouo animam non creari, sed multiplicari, atque iis multiplicatis non auferri generationem, sed stabili.

Verum hac responsione verba obtudit hic auctor; & nullo modo satisfacit argumento quod forte non intellexit: nam quamuis verum sit animas se multiplicare; tamen dum se multiplicant produunt animam de nouo, quæ ante non fuit eadem numero, licet fuerit ante alia eiusdem speciei; quod hic ipse auctor non negat, nec potest negari nisi dicendo absurdissime quod eadem nu-

mero anima esset omnium indiuiduorum. Illa ergo anima distincta numero ab anima se multiplicante, aut producit independentè à materia, aut corpore; & sic creatur, hoc est enim quod per creationem intelligitur: aut producit dependentè à corpore & materiæ; & hoc est quod intelligunt Theologi per educationem: ergo cum non possit per creationem produci à causa secunda, sequitur euidenter quod educatur, quod est intentum huius argumeti, & nullo modo soluitur à *Sennerto*; nec certe solui potest nisi admittendo causâ secundâ creare posse.

Præterea §. *Vt vero isti*, &c. ad infirmam eandem communem sententiam de educatione formarum, conatur ostendere non posse explicari quomodo fiat ista educatione. Sed quam hoc verum non sit, patet ex iis quæ dixi *primo physicorum*; vbi ni fallor satis clare id explicatum est; nec hic auctor videtur ipsos terminos in hac materia intelligere.

Item etiam cap. 6. vbi videtur tenere indiuisibilitatem animarum, dicit eandem animam quæ primo parui surculi corpus replet, postea vbi surculus ille in proceram quercum excreuit, illud ipsum corpus nihil auctam implere.

Quæ doctrina & in se falsa est & contraria videtur alij doctrinæ ab ipso paulo post eodem capite propositæ: dicit enim in arboribus, v. g. salice, animam multiplicari abscisso ramo: sed in animalibus, vbi per semen fit propagatio, anima in corpore suo, etiam parte abscissa, integra manet. Est quidem doctrina in se falsa, quia certum est quod non eadem numero anima sit in corpore quercus, ac in ramis quia sine dubio est eadem anima in ramo abscisso, quæ erat in ipso coniuncto: neque enim dicendum est quod ob abscissionem producat in ipso noua anima: sed non est eadem anima in ipso abscisso, ac in quercu à quo euulsus est, alias eadem numero anima esset in duobus corporibus distinctis numero, ac localiter separatis, quorum vnum posset esse in India, & alterum in Hybernia; & sic posset dici, quod vna numero anima esset omnium quercuum, & alia omnium asinorum, quo nihil absurdius excogitari potest. Verum quidem est quod in qualibet arbore possit, & debeat dici esse vna anima, sed non tamen alia vnitate, quam vnitate aggregationis, & continuationis plurium partium: sicut dicitur vnus ignis qui constat ex pluribus partibus; sed non potest dici quod sit eadem ipsa pars animæ, quæ est in vna parte arboris, ac in alia; sicut non potest dici quod vna pars ignis vnus totalis integralis, sit alia pars eiusdem ignis. Et licet hic auctor supponat sola corpora quanta esse proprie diuisibilia, & habere partes; id tamen non probat, nec probari potest; quacunque enim ratione potest dici quod ignis constat pluribus partibus, potest idem dici de anima arboris cuiuscunque, nisi quis velit inutilissimam quæstionem de nomine excitare, cuius etiam ipse qui negaret animæ partes, peiorum haberet partem, quia minus communem, & minus rationabilem.

Est etiam eadem doctrina contraria illi alteri, quia si multiplicatur anima in ramo abscisso hoc fieri non posset, nisi quatenus in ramo abscisso produceretur anima de nouo diuersa numero ab anima, quæ prius erat in ipso; vel quatenus maneret anima eadem ipsa quæ prius inerat; non quatenus produceretur de nouo, vt ante dixi: ergo quatenus manet anima quæ præfuit: sed non manet anima, quæ præfuit, nisi anima totius arboris ex ramo abscisso, & reliquo corpore integrata esset diuisibilis in plures partes, quarum vna corresponderet ramo, & altera reliquo corpori. Nec hoc posset fieri, nisi anima arboris per aggenerationem rami aucta, maior esset quam anima, quæ erat in ipsa, antequam sic aucta fuisset.

Confirmatur totum hoc, & simul probatur hinc auctorem debere admittere educationem illa anima quæ est in ramo abscisso, est numero distincta ab anima arboris cui abscissa est, vt est euident, & ipsemet fateatur; & non erat producta ab alia causa quam ab arbore illa, mediâte sua anima; nec ab hac etiam erat producta ante ipsam ramum.

Ex

Ex hoc quod videtur manifestum, sequitur primo animam arboris post productionem rami fuisse auctam non minus quam ipsa arbor, & consequenter animam totius arboris esse diuisibilem.

Sequitur secundo dari educationem, quia arbor non poterat producere illam animam nisi cum dependentia à corpore istius rami, & talis dependentia non potest saluari absque educatione, ex suppositione quod arbor non habet virtutem creatiuam; imo si haberet virtutem creatiuam, non posset cum vlla probabilitate dici quod haberet illam respectu illius animæ: si enim illa anima non haberet dependentiam ab illo corpore in fieri, sed posset produci per creationem absque concursu ipsius, nihil impediret quin posset produci extra illud corpus, imo deberet sic produci: arbor enim est causa naturalis, & consequenter quidquid potest tanquam causa totalis adæquata producere absque villo, nisi eo; à quo in actione dependet.

Dicitur: anima rationalis creatur, & tamen non producit nisi in subiecto: ergo idem in proposito dici posset.

Respondetur negando consequentiam, quia anima rationalis producit à Deo, qui est causa libera, atque adeo potens producere animam prout voluerit: unde quia disposuit eam non producere nisi in subiecto, propterea non producit nisi in illo: sed arbor non est causa libera unde deberet producere quidquid potest producere absque dependentia à subiecto, quamuis non adsit subiectum.

Per hæc autem reliqua huius Authoris hac de re doctrina impuguari potest, & responsiones ipsius ad obiecta sibi proposita refutari, nec opus est specialius id facere.

122. Complutenses respondent animas indiuisibiles materiales, ex eo quod sint mediæ inter animas diuisibiles materiales, & animam rationalem, participare de vtriusque aliquid; de illis quidem, quod dependeat à materia; de hac vero, quod possint informare aliquas partes materiæ absque dependentia, & educatione: unde negant animas omnes materiales dependere ab omni parte subiecti, in quo existunt, licet dependeat ab aliquibus. Et si queratur, à quibus partibus dependet potius quam ab aliis; respondent quod ab illis, in quibus in prima sui productione producebatur. Et si dicatur quod etiam possit esse absque aliqua ex illis partibus, vt si scindatur manus, aut pes animalis, tum enim scinditur sine dubio pars aliqua ex illis, in quibus primo producebatur; nec etiam est vlla pars corporis primo producti & informati ab anima, quæ non perdit aliquid sui per actionem caloris naturalis, aut aliarum causarum; unde necesse est animam posse esse absque aliqua parte ex illis, in quibus primo producit.

Respondent, animas illas ex sua perfectione supra alias animas imperfectas, & accessu ad perfectionem animæ rationalis habere, quod licet in fieri dependeat ab illis partibus, in quibus primo producebantur, in conservari tamen non dependeat ab vlla determinata parte materiæ, sed ab illis partibus sine quibus naturaliter consistere nequeunt, quæcunque illæ sint.

123. Contra hanc responsionem primo facit, quod illud de mediatione animarum perfectarum inter imperfectas & rationalem in ratione illa ibi assignata, sit petitio principij: id enim à nobis negatur, & est quod modo examinatur.

Secundo, quod non nisi effugium merum sit, quod gratissime fingunt esse particulare animabus illis, nempe posse educi & dependere in fieri à subiecto, à quo non dependent in facto esse, seu conservari, cuius nec experimentum habent in vlla alia forma, nec etiam in his animabus, nec rationem vllam ob quam id asserant. Sed nec videtur posse fieri quia non potest aliquid dependens per se in fieri ab aliquo, conservari absque illo, nisi sit aliquid aliud supplens influxum illius, à quo dependebat in fieri vt manifestum est, sed non est assignabile aliquid, quod suppleat defectum influxus partium à quibus dependebat anima in fieri, quando conservatur sine illis,

nisi quis velit recurrere ad Deum aut ad causas superiores ad quas absque necessitate non est recurrendum, qualis necessitas non est hic. Quod si quis etiam recurrere ad illas partes, posset æque dicere quod animæ illæ non dependeat in conservari ab vllis partibus, sed quod quemadmodum conservatur absque influxu partium percurrentium, à quibus dependebant in fieri, Deo, vel causis aliis superioribus illarum partium concursu suppletibus; ita etiam conserventur absque concursu vllius partis.

Et sane quod ad me attinet, si tenerem aduersariorum sententiam, dicerem illas animas potius creari quam educi de potentia subiecti, & sic longe facilius tollerem vim huius difficultatis, & magis consequenter philosophari me existimarem.

124. Terrio facit contra eandem, quod anima bruti in hoc instanti, in quo conservatur, habeat dependentiam ab aliquibus partibus materiæ determinabilibus à Deo, sine quibus non potest consistere pro illo instanti, nisi succederent earum loco aliæ partes; sed vt dixi in argumento, aliquæ partes inclusæ in illis partibus possunt perire, non pereunte anima: ergo anima non dependet etiam ab illis partibus in conservari magis quàm à manu.

Dicitur animam dependere in conservari ab aliquibus partibus corporis ita, vt non possit esse sine illis, Deumque videre quot & quænam sint partes ad animæ conservationem requiritæ, sed illas partes non esse determinate has: sed vel has vel alias æquivalentes & succedentes illis; unde in hoc instanti potest dependere ab hoc corde, v.g. cum illis omnibus partibus, quas includit, & in alio instanti à corde constante aliis partibus.

Contra: quia sic aliqua forma naturalis non creata migraret de subiecto in subiectum cum dependentia; quod omnino nouum est, & non dicendum absque virgenci causa. Deinde ipsa anima, vt dictum est in confirmatione, est principium quo physicum & effectuum vniendi se ad partes quascunque acquisitas per nutritionem: sed non potest esse principium quo vniendi se cum dependentia: ergo non potest habere dependentiam à partibus illis nouis. Probatur minor: quia in illo instanti in quo vni debet partibus nouis, debet ipsamet prius natura existere quam producat vniorem, sed non posset si dependeret in illo instanti ab illa vniione aut influxu materiæ, cui per eam vnitur: ergo.

125. Obiicit primo, non repugnat aliquam formam materialem esse indiuisibilem: ergo cum nulla experientia constet quod id non conueniat animabus brutorum perfectorum, ita dicendum est.

Respondetur negando consequentiam, quia quamuis experientia non haberetur de contrario, haberi posset ratio, & haberetur etiam de facto, vt patet ex probationibus Conclusionis.

Respondetur secundo, distinguendo antecedens: non repugnat forma materialis indiuisibilis, petens occupare locum aut subiectum diuisibile indiuisibiliter, & ita vt possit esse quandoque in maiori, quandoque in minori, nego antecedens, cuius ratio patet ex dictis quæst. 2. non repugnat forma materialis indiuisibilis alio modo, concedo antecedens.

Quod si etiam non repugnaret talis forma, absolute adhuc repugnaret forma talis, quæ connaturaliter dependeret à subiecto extenso, sicut aduersarij dicunt animas dependere.

126. Obiicit secundo: si animæ illæ essent diuisibiles, deberent conservari partes earum separatæ, sicut conservantur partes aliarum animarum diuisibilium: sed hoc est falsum: ergo non sunt sic diuisibiles.

Confirmant Complutenses: quia non est necesse vt forma extensa pereat per solam diuisionem, neque enim videtur natura prouidisse extensionem formarum, nisi vt partes separatæ possent existere, & tales formæ exigere videntur dispositiones tales, vt saltem paruo aliquo tempore possint conservari in partibus abscissis ac separatatis.

Respondetur negando sequelam maioris, potest enim forma esse diuisibilis, & tamen talis naturæ, vt connaturaliter

raliter exigit ad sui conseruationem talem particularem dispositionem subiecti, vt non possit sine illa naturaliter conseruari: talis autem posset esse hæc dispositio, vt non reperiretur in pluribus partibus diuisis simul: & licet aliquando reperiretur in vna ex partibus, in quas posset diuidi subiectum formæ, aliquando tamen diuisio posset esse talis, vt non reperiretur in vlla ex illis.

Quomodo anima perfectiorum animalium sint magis indiuisibiles quam imperfectorum.

Et per hoc patet, ad locum Philosophi de inuenture, & senectute cap. i. vbi dicit quod animæ perfectorum animalium sint magis vnæ & indiuisibiles quam imperfectorum: per hoc enim vult tantum quod sint magis indiuisibiles quantum ad hoc, quod partes earum non possint conseruari diuisæ, aut quod non sint diuisibiles in partes, quæ separatæ conseruari possunt, sicut sunt diuisibiles animæ imperfectæ.

Confirmatur hoc primo: quia licet animæ animalium imperfectorum sint diuisibiles quaua versum ex omni parte, si tamen anguilla, aut lacerta diuideretur penes longitudinem à capite ad caudam, nulla pars viveret, & tamen inde non sequeretur, quin in qualibet ex illis partibus fuerit pars animæ ante diuisionem: ergo ex eo quod non possint conseruari partes, animæ perfectorum animalium in partibus eorum separatæ, non sequitur quin fuerint ante diuisionem diuersæ partes animæ in illis partibus.

Ex hoc patet, ad confirmationem negandum esse quod diuisibilitas, ac extensio tribuatur omni formæ, vt possint partes eius separatæ conseruari, & quod non possit per solam diuisionem forma extensa deficere; & denique quod omnis forma extensa petat connaturaliter dispositiones, quæ possent sufficere ad conseruationem partium quando separatæ pro modico tempore.

Confirmatur secundo: quia forma indiuisibilis licet informet quamcunque partem sui subiecti secundum se totam, non potest tamen conseruari in omni parte, nisi illa pars coniungatur cum aliis partibus determinatis habentibus certam dispositionem, & organizationem: ergo similiter posset pars formæ diuisibilis esse talis natura, vt licet possit informare subiectum suum quando coniungeretur cum aliis partibus, non posset tamen ipsum informare, quando non coniungeretur cum illis.

127. Obiicit tertio: si vna pars animalis perfecti doleat verbi gratia, pes, alia partes, nempe caput, sentit dolorem, & non est tam habilis ad suas functiones quam alias esset: sed hoc fieri non posset, nisi esset eadem anima in omnibus illis partibus: ergo est.

Respondeo negando minorem. Et si argumentum quidquam concluderet, probaret etiam animas imperfectorum animalium esse indiuisibiles contra aduersarios: nam si lædatur cauda anguillæ, & lacertæ, sentient dolorem in capite non minus quam animalia perfectæ. Quod ergo sentiat ille dolor in capite, non oritur ex indiuisibilitate, sed ex eo quod à parte læsa species imitatur ad caput ad phantasiam qua percipit partem illam fuisse læsam: quod si ex diuisibilitate animæ id oriretur, quando doleret pes hominis, non solum deberet sentiri dolor ille in capite, sed etiam in manu, quod falsum esse patet experientia nostra de nobis ipsis, quorum animæ sunt indiuisibiles.

128. Obiicit quarto Ioannes à S. Thoma ex eodem S. Thom. quando forma perit corpus organicum integratum ex partibus diuersæ rationis, est indiuisibilis in informando, sed quæ est sic indiuisibilis, non recipit extensionem à quantitate, aliunde autem nequit habere extensionem: ergo nulla talis forma potest habere partes extensas. Sed anima brutorum perfectorum est talis forma: ergo.

Respondeo distinguendo maiorem: indiuisibilis in informando, id est, requirit tale corpus, vt simul informet ipsum, & non potest prius informare partem, ac postea aliam, & ita totum, transeat maior: id est secundum se totam informat totum illud, & omnem partem eius, non vero cum proportionem partis ad partem, nego maiorem, & minorem etiam (si tamen vlla forma recipiat extensionem à quantitate, de quo in Logica actum est.

Et si argumentum hoc valeret, probaret etiam quod

animæ imperfectorum animalium essent indiuisibiles, nam petūt corpus organicum. Quam replicam licet sibi opponat dictus autor, nullo tamen modo eam soluit.

Obiicit quinto ex Caietano: si hæc animæ essent diuisibiles, per nutritionem acquirerentur nouæ partes: sed hoc est falsum, quia alias animalia, quo maiora, eo essent fortiora contra experientiam.

Respondeo negando minorem cum sua probatione: ratio autem cur maiora non deberent esse semper fortiora, est, quia partes eorum non essent tam bonæ dispositionis ad fortitudinem; ex qua etiam ratione oritur quod ex animalibus eiusdem magnitudinis vnum altero sit fortius.

QVÆSTIO IX.

Vtram partes integrantes animarum sint heterogeneæ, an homogeneæ.

129. S. Vpposito quod animæ omnes, præter rationalem, sint diuisibiles in plures partes integrantes, quarum vna correspondet vni parti corporis, altera alteri: quæritur iam an illæ partes in quas diuidi potest, & à quibus integratur, sint eiusdem rationis, an diuersæ. Non est autem difficultas de partibus correspondētibus partibus corporis, quæ sunt eiusdem rationis, omnes enim fatentur omnes partes animæ, quæ subiectantur in carne esse eiusdem rationis, sicut partes carnis, nulla enim est ratio vnde colligatur diuersitas talium partium: sed controversia est de partibus, quæ correspondēt partibus diuersæ rationis, v. g. an pars animæ, quæ correspondet carni, sit diuersæ rationis ab illa, quæ correspondet ossi, & hæc diuersæ rationis ab illa, quæ correspondet oculo, &c.

Prima sententia est eas esse homogeneas: ita Thomistæ communius, quos sequuntur Conimbricenses 1. de generat. c. 4. q. 22. a. 2. Arriaga hic n. 204.

Secunda sententia est eas esse heterogeneas: ita Suarez disp. 15. met. sect. 10. Hurad. disp. 5. de anima sect. 5. aliique plures.

CONCLUSIO I.

130. Probabilis est illas partes esse homogeneas. Est iuxta primam sententiam, & patet: quia non sunt diuersificandæ illæ partes absque necessitate, nulla autem est necessitas id faciendi: ergo. Probatur minor: quia si esset vlla, maxime diuersitas illa quæ est in partibus corporis: sed hæc non sufficit, quia illa prouenit ex diuersis partibus formæ corporeitatis, quas supra dixi fuisse heterogeneas.

Dicitur illa pars animæ, quæ petit subiectum distinctæ rationis à subiecto alterius partis, debet distingui specie ab alia parte, alias non posset tale subiectum ex natura sua requirere: sed pars animæ, quæ est in oculo, exigit subiectum distinctum à subiecto partis, quæ est in carne aut ossi: ergo.

Respondeo negando minorem, illa enim pars est ex natura sua indifferens, vt sit in hac aut illa parte, & determinatur vt sit hic potius, quam ibi ab extrinseco, eodem modo, quo pars carnis, quæ est in capite, quauis sit eiusdem rationis cum illa, quæ est in pede, determinatur, vt sit potius in capite quam pede. Et per hoc etiam patet ad aliam rationem, quæ posset afferri, nimirum quod pars animæ, quæ est in oculo, habet elicere operationes distinctas ab illis, quas potest elicere pars animæ existens in carne; hoc enim non oritur ex vi istius partis, sed ex coniunctione eius cum illa parte corporis, vnde si eadē pars poneretur in aure, non videret ibi, sed potius audiret.

Confirmatur totum hoc, & probatur Conclusio secunda: quia anima rationalis eiusdem rationis indifferens est ad plures partes corporis, & iuxta diuersitatem earum, diuersas elicit cum illis operationes: ergo similiter animæ aliæ, quauis essent constantes partibus eiusdem rationis, posset esse ex se indifferentes ad plures partes corporis diuersæ rationis, & ad elicendas cum illis diuersas operationes.

131. Alij probant hanc Conclusionem: quia si partes animæ essent diuersæ, etiam partes bruti essent diuersæ speciei, & consequenter non possent inger se continuari quod est absurdum.

Hæc

Hæc probatio nihil valet: neganda enim est vltima consequentia, nihil enim impedit quod minus, quæ sunt diuersæ speciei possint continuari inter se, modo ex natura sua essent ad hoc ordinata, vt bene posset esse, & de facto est in partibus bruti, quæ sunt diuersæ speciei ob diuersitatem partium formæ corporeitatis, quibus constat, quamuis partes animæ sint eiusdem speciei Nec hinc sequeretur quod omnia, quæ sunt diuersæ speciei, possint continuari: sicut enim quamuis aliqua eiusdem speciei possint continuari, non tamen omnia: ita etiam de rebus diuersæ speciei dicendum est.

132. *Difficilium potest* Conclusio hæc probari in sententia *Arriagæ & aliorum*, qui non tenent dari formas corporeitatis; nam ex suppositione quod non daretur talis forma, quæ esset principium illarum variarum dispositionum accidentalium, quæ reperiuntur in diuersis partibus bruti, iisdem principiis, ex quibus colligitur forma corporeitatis habere partes heterogeneas, haberetur etiā quod anima quæcumque diuisibilis deberet habere partes heterogeneas; neq; enim alias posset exigere & principiare illas dispositiones diuersas; & si semel concederetur quod anima constans partibus eiusdem rationis posset esse principium quo dispositionum diuersarum in diuersis partibus corporis, posset etiam dici quod forma substantialis lapidis & ignis essent eiusdem speciei.

Nec refert, si dicatur quod anima rationalis posset principiare illas diuersas dispositiones in diuersis partibus corporis, quamuis non habeat partes diuersæ rationis; nam ex vno capite sequeretur quidem quod id esset verum de anima illa, si non daretur præter animā alia forma in viventibus, & consequenter etiam sequeretur posse dici de aliis animabus, quod absque heterogeneitate partium, possent in diuersis partibus principiare diuersas dispositiones: sed ex alio capite sequeretur oppositum de vtriusque: neque enim intelligibile est, quomodo possit forma eiusdem rationis principiare naturaliter ex se in subiecto eiusdem rationis, vnde implicat animam rationalem indiuisibilem solam esse in corpore heterogeneo absque alia forma substantiali.

133. *Nec etiam refert*, si dicatur partes homogeneas formæ spectantis ad idem suppositum posse principiare accidentia diuersæ rationis; licet formæ substantiales spectantes ad diuersa supposita id præstare non possint; ac consequenter non sequi, quod forma substantialis lapidis, ac ligni esset eiusdem speciei, licet formæ substantiales oculi, carnis, & ossis essent eiusdem speciei. Nam quod spectent ad idem, vel ad diuersum suppositum, nihil prorsus facit ad rem; neque enim ex eo, quod formæ spectent ad diuersa supposita, colligitur quod sint distinctæ speciei: nam etiam formæ eiusdem speciei spectant quandoq; ad diuersa supposita, vt forma Ioannis & forma Pauli: sed ex eo, quod principient diuersa accidentia, & se solis fiant principia quo diuersarum operationum: vnde si hoc competat diuersis partibus eiusdem suppositi, debent dici esse diuersæ rationis.

Ex quo patet impugnationes *Arriagæ* contra sententiam aduersariorum nihil concludere.

Dico: quamuis diuersæ partes eiusdem animæ spectantes ad idem suppositum, & informant partes corporis diuersæ rationis, sint eiusdem speciei, tamen animæ exigentes corpora diuersæ rationis in diuersis suppositis non possunt esse eiusdem rationis: ergo quamuis partes animæ exigentes diuersa accidentia ac dispositiones spectantes ad idem suppositum, non sunt diuersæ rationis, sed eiusdem; tamen animæ exigentes diuersa accidentia, ac dispositiones in diuersis suppositis debent dici distinctæ speciei; & consequenter spectare ad diuersa supposita, aut ad idem, est magni momenti ad colligendam diuersitatem specificam formatum.

134. *Respondet* distinguo consequens: si exigeret illa præsuppositiue, & ita vt ipsamet non esset principium quo elicitiuum eorum, concedo consequentiam; si vero exigeret illa sic, vt ipsamet deberet esse principium quo productiuium eorum, nego consequentiam: & ad secundam consequentiam dico spectare ad idem suppositum, vel

diuersa supposita distinctæ rationis, facere multum ad cognoscendam diuersitatem formarum, quando ipsamet diuersitas non oritur ex ipsimet formis; quando vero oritur, nihil prorsus facit ad rem.

Et si queratur, cur colligatur anima equi & bouis esse diuersæ rationis, & anima oculi & carnis non esse.

Respondet rationem esse, quod anima equi & bouis non habent vllam attributionem ad se inuicem, ratione cuius deberent dici esse vna forma, & consequenter quandoquidem præexigunt corpora distinctæ rationis non integrabilia, debent dici esse distinctæ speciei; neque enim vllum indicium est identitatis, specificæ ipsarum; at partes animæ correspondentes oculo, ac carni bouis, sunt compartes spectantes ad eandem formam, & exigentes vnum corpus: vnde si non constet ex aliquo capite quod sint diuersæ speciei, potius dici debet quod sint eiusdem.

Fundamentum aduersæ sententiæ est, quod non implicet partes animæ esse diuersæ rationis: sed hoc supposito facilius saluatur diuersitas partium corporis organici, si dicatur anima constare talibus partibus: ergo.

Confirmatur: quia anima habet in diuersis partibus corporis diuersas operationes, ac dispositiones: ergo ipsamet habet diuersas specie partes.

Respondet ex dictis negando minorem, quia illa diuersitas saluatur propter diuersas partes formæ corporeitatis tam bene absq; diuersitate partium animæ, ac cū illa.

Respondet etiam ad confirmationem negando consequentiam, quia potest habere illas ob diuersitatem partium corporis, quæ concurrunt cum ipsa ad illas operationes.

Q V A E S T I O X.

Quasnam partes corporis informat Anima.

Partes, de quibus hæc quæstio potissimum examinatur, sunt caro, ossa, nervi, vngues, dentes, capilli, sanguis, ac tres alij humores animalium.

C O N C L V S I O. I.

135. *Anima quæcumq; informat omnes partes corporis, quæ aliquam operationem vitalem exercent, taliter vt sit diuisibilis, tota omnes, & pars partem: si vero sit indiuisibilis, tota omnes, & tota etiam quauislibet partem informat.* Est omnium Philosophorum, & Theologorum cum Philosopho lib. 2. de anima c. 3. contra quosdam antiquos, præsertim *Xenocratem*, qui in vertice; *Hippocratem*, qui in cerebro; *Hierophilum*, qui in cerebri concauo; *Stratonem*, qui in membrulis; *Epicurum*, qui in solo, & toto pectore; *Stoicos*, qui in corde, vel circa cor, animam tanquam imperatricem in regia collocatam esse voluerunt.

*Probat*ur: quia omnes illæ partes viuunt: ergo informantur ab anima.

Confirmatur: quia inde colligitur vllam partem corporis informari ab anima, quia in illa parte exercentur operationes vitales: ergo omnes partes exercentes operationes vitales informantur ab anima.

Confirmatur secundo quia operatio vitalis, connaturaliter loquendo, exigit prouenire à principio intrinseco suo subiecto: sed non aliud principium intrinsecum formale potest habere quam animam: ergo omnes partes exercentes tales operationes informantur ab anima.

Obicitur primo Philosophum lib. de animalium motu dicentem non oportere animam esse in vnaquaque parte corporis, sed in aliqua parte præcipua.

Respondetur primo, solum, velle quod non sit in qualibet parte corporis cum tanta dependentia, ac est in certa quadam parte nimirum in corde, vel in capite: quod verum est, quia ita est in corde, vt eo transiit anima relinquat corpus: non est autem ita in manu aut pede.

Respondetur secundo, eum velle quod non sit in qualibet parte corporis exercente operationes vitales per modum morticis, nam sic solum secundum Philosophum est in corde, quia inde transmittit spiritus vitales ad reliquas partes corporis: licet sit in qualibet parte tali per modum informantis.

Obicitur secundo, anima est actus corporis organici: ergo non actuat partes similes, seu homogeneas, quæ non sunt organice.

R r r

Respon

Respondetur distinguendo consequens: non actu illas per se separatim existentes, concedo: existentes in membris exercentibus actus vitales, seu coniunctas cum aliis partibus cum quibus constituunt corpus organicum, nego consequentiam. Quod si hoc argumentum valeret, probaret quod non esset in vlla parte corporis, quia nulla est in qua non sint partes aliquæ homogeneæ.

Obiicit tertio: Sequeretur quod intellectus esset in pede, & consequenter intellectus, quod est absurdum, quia sic pes intelligeret.

Respondetur concedendo sequelam cum consequentia, & negando id esse absurdum. An autem sequeretur quod pes intelligeret, est quæstio de nomine, melius autem dicitur quod non sequatur, quia denominatio illa intelligendi & volendi conuenit toti homini & non parti, secundum communem loquendi modum fundatum forte in eo, quod potentia intellectiva (& idem est de volitiva) non determinet sibi determinatam aliquam partem, sicuti potentia visiva & auditiva, & consequenter ista denominatio non debeat competere alicui parti.

Quod si dicatur caput aliquando seire & recordari; illa denominatio tribuitur capiti non ratione intellectus præcise, sed ex eo, quod alij sensus, quorum operationibus mediantibus quis intelligit, in capite potissimum vigent: quæ etiam est ratio, ob quam videmur nobis expectari quod habeamus intellectionem & volitionem in capite, non autem in aliis partibus.

Obiicit quarto: Sequeretur quod anima rationalis, quæ est indiuisibilis, esset in duobus locis, scilicet in loco capitis & pedis simul: ergo, &c.

Respondetur non esse absurdum quod anima, quæ est illimitata ad corpus, posset esse simul in pluribus locis inadæquatis constituentibus vnum locum adæquatum; sicut non est absurdum quod Angelus indiuisibilis occuparet locum diuisibilem huius aule ita, vt nulla pars ipsius esset, cui Angelus secundum se totum non esset præses.

Ex his sequitur carnem & ossa, neruosque ac cartilagineas, membraque ex illis coalescentia informari ab anima, quia omnes hæ partes exercent operationes vitæ aut nutritiæ, aut sensitiuæ, aut vtriusque.

CONCLUSIO II.

138. Sanguis non animatur, & idem est de aliis humoribus animalium, vt atra bile, flaua bile, pituita, quæ vocantur partes fluidæ animalium, ad differentiam eliarum partium, quæ vocantur solida. Hæc est Galeni lib. 4. de usu partium. Scoti in 3. dist. 9. 2. & in 4. d. 10. q. 4. n. 3. D. Tb. 1. q. ult. art. 1. quos præter suos sequuntur Suarez, Ruuius, & alij contra Hurtadum, Toletum, Arriagam hic.

Secunda autem pars sequitur ex prima, quia nullus humor potius deberet animari, quam sanguis, vt omnes faterentur: ergo si hic non animatur, nec alij humores animabuntur.

Probatur ergo prima pars primo: quia si sanguis vllius animalis animaretur, maximè humanus: sed hic non: ergo.

Probatur minor: quia anima indiuisibilis non potest animare partes discretas non continuatas: sed sanguis non continuatur cum aliis partibus solidis hominis: ergo non animatur anima rationali indiuisibili, qua aliæ illæ partes animantur.

Probatur minor ex Philosopho 3. Hist. animalium c. 14. vbi expresse docet sanguinem esse dispersum per omnes partes corporis, ac in illis moueri. Et 2. de partibus animalium c. 3. vbi ait quod sanguis non sit cõtinuus carni, sed in corde, ac venis contineri quasi in vase: hoc autem non esset verum si esset cõtinuus vlli parti corporis; nulli enim potius deberet continuari quàm carni, aut venis, aut cordi: nec videtur quomodo posset res fluida, quæ secundum se totam moueri potest, continuari cum re solida, quæ ad motum eius non mouetur.

139. Probatur secundo eadem pars: quia sanguis est alimentum viuens: sed absurdum videtur aliquam partem integram viuens esse à natura institutam pro alimento eiusdem viuens, ac aliarum partium eius.

Confirmatur: quia quando per nutritionem sanguis conuertitur in substantiam viuens, debet perdere formam

substantialem, quam habet, & acquirere formam viuens: ergo ante non habuit formam viuens, & consequenter non habuit animam, quia alias deberet perdere animam vt acquireret illam, quod videtur ridiculum.

Hæc confirmatio est satis apparens contra aduersarios non admittentes formas corporeitatis, quod si hæ admitterentur, non esset adeo vrgens, qui possent respondere sanguinem debere per se perdere illam partem formæ corporeitatis, à qua habet esse sanguis, ac consequenter etiam perdere vnionem, quam habet ad animam, aut partem animæ correspondentem illi formæ, vt acquirit aliam partem formæ corporeitatis diuersæ rationis, ac consequenter aliam vnionem ad animam, aut aliam partem animæ correspondentem illi formæ, quod non est adeo inconueniens, ac primum.

Dices cum Hurtado: vnum viuens potest esse alimentum alterius viuens, v. g. vnus piscis alterius piscis, & ouis lupi, ac hominum: ergo sanguis animatus posset esse alimentum alterius animati.

Confirmatur: quia caro animata conuertitur in os animatum.

Respondetur distinguendo antecedens: quod non sit pars istius alterius viuens, concedo; quod sit nego.

Ad confirmationem nego antecedens tã facile quàm asseritur.

140. Dices secundo, duplicem esse sanguinem in homine, vnum perfectum, & non nutritiemale, alterum imperfectum, & nutritiemale; priorem vero animari, & non esse alimentum viuens; sed solum posteriorem, qui non animatur.

Contra, quia hæc distinctio de duplici sanguine est gratis excogitata absque vlla experientia, vel ratione ad efugendam difficultatem præmissam; & vel hoc ipso capite reicienda est. Deinde ceteræ probationes a quæ probant de vtroque hoc sanguine, quod non animatur.

Arriaga negat nutritionem esse actionem substantialem, per quam vna substantia conuertatur in aliam, & dicit nutriri hominem per hoc, quod sanguinem mutet accidentaliter, ab accidentalibus, quæ habet, dum vocatur sanguis ad accidentia, quæ habet dum est caro, aut os.

Contra: quia hic modus dicendi est contra communem omnium Philosophorum sensum de nutritione: Deinde supponit carnem, ossa & sanguinem non esse substantialem diuersa, quod est falsum. Rursus absurdum videtur quod vna pars viuens ordinaretur à natura, vt conuerteretur totaliter in aliam partem, siue illa conuersio sit substantialis, siue accidentalis.

141. Probatur tertio conclusio, nullus sanguis exercet vllam operationem vitæ, nec enim sentit, nec nutritur, nec augetur vitaliter alio modo, quàm augetur aqua per iuxta positionem. Et quamuis *Arriaga* hoc neget, fatetur nulla experientia sibi constare oppositum, ait tamen nos etiam non habere vllam experientiam pro nostra parte. Sed quandoquidem non videmus vllam aliam liquidam sic augeri, & præterea videamus sanguinem posse augeri per meram iuxta positionem naturaliter, quod tamen non cõpetit aliis rebus, quæ crescant vitaliter, profecto longe verisimilius est sanguinem non augeri vitaliter.

142. Probatur quarto Theologicè: quia ex vi consecrationis aduenit sub speciebus panis totum corpus Christi quoad omnes partes per se primo spectantes ad primariam constitutionem ipsius: sed secundum *Trident. sess. 13. cap. 3.* non aduenit sanguis nisi concomitanter: ergo sanguis non spectat ad primariam constitutionem corporis; sed nihil debet animari nisi quod sic spectat: ergo sanguis non debet animari.

Hurtadus respondet, alias partes Christi non animatas, vt capillos, aduenire primario sub istis speciebus & non tantum concomitanter.

Sed quidquid sit de veritate huius, non facit ad propositum *Hurtadi*, sed potius confirmat probationem: quia si aliquæ partes corporis non animatæ per se primo ponantur sub illis speciebus, & non tantum ex concomitantia, multo magis omnes partes corporis animatæ deberent sic aduenire: vnde si sanguis non sic adueniat, signum est, quod non sit animatus.

Arriaga

Sanguis non animatur, nec alij humores.

Sanguis non continuatur cum aliis partibus.

Distinctio sanguinis nutritiæ, & non nutritiæ est inuoluta.

Arriaga dicit corpus aliquando accipi, prout opponitur sanguini ac partibus fluidis, ut scilicet significat constitutionem ex partibus solidis; & sic capi, prout dicitur poni sub speciebus panis per se; ac propterea sanguinem non poni sub illis primario, sed concomitanter tantum.

Contra, quia si sanguis non spectat ad constitutionem corporis hoc modo accepti, non debet animari, nec vlla est ratio, ob quam dicatur animari.

143. *Obiicitur primo*: sanguis est vera pars hominis pertinens ad veram eius constitutionem: ergo animatur. Probatur consequentia: quia partes totius debent forma totius informari.

Probatur antecedens, ex *Innocentio III. extranag. de celebratione Missar.* ubi dicit aquam & sanguinem fluxisse de latere Christi, ut ostenderet Christum habuisse quatuor humores qui pertinent ad veram hominis constitutionem. Item ex *Trident. sess. 13. c. 3.* ubi docet per concomitantiam, quia partes homini inter se copulantur, sanguinem esse sub speciebus panis, & corpus sub speciebus vini; ergo secundum Concilium sanguis & caro sunt veræ compartes. Item ex *Concilio Ephesino*, ubi dicitur Verbum factum esse hominem assumptione carnis & sanguinis, quibus verbis clare sentit carnem & sanguinem esse partes hominis.

Confirmatur, quia Verbum Divinum non assumeret sanguinem, nisi sanguis esset informatus anima, alias assumeret duas naturas, vnam animatam, & alteram non animatam.

Confirmatur secundò, quia si assumeret sanguinem non animatum nec animabilem, posset dici quod sanguis esset Deus, sicut diceretur de aqua, si assumeretur à Verbo.

Confirmatur tertio, quia *Leuit. 17.* dicitur quod anima carnis sit in sanguine, & *August. quæst. 57. in Leuit.* dicit quod anima, quia spiritus est, nequit habitare in siccò, & ideo in sanguine habitare dicitur.

144. *Respondetur* distinguendo antecedens: est vera pars hominis spectans ad primariam eius constitutionem, aut talis, quæ debet informari ab anima hominis, nego antecedens; est pars hominis, hoc est, aliqua substantia reperta in homine, & ad ipsius non solum conseruationem, sed etiam ad operationes vitales eius eliciendas necessaria, concedo antecedens, & nego consequentiam: ad culum probationem dico non omnes, quæ dicuntur partes hominis, informari debere ab anima hominis.

Ad probationem antecedentis respondeo, sanguinem spectare ad constitutionem hominis secundariam, non primariam, & cum esse compartem cum carne licet non eodem modo, quia hæc est de primaria constitutione, sanguis solum de secundaria constitutione; & ob hanc ipsam rationem fuit assumptus sanguis à Verbo, non ex eo, quod esset de primaria constitutione hominis.

Nec refert quod *Concilium* non faciat differentiam inter modum, quo caro est pars, & sanguis, aut modum quo assumerentur; quia sufficiebat intento ipsius, quod Verbum assumpserit veram carnem & sanguinem, siue vtrumque per se primario, siue vnum primario & alterum secundario assumpserit; & præterea eo quod sanguis repetiatur in homine connaturaliter, & requiratur ad conseruationem & operationes ipsius exercendas, poneretur concomitanter sub speciebus panis; & corpus sub speciebus vini.

Dices cū Arriaga: si sanguis diceretur pars, quia necessarius esset ad conseruationem hominis aliasq; eius operationes, calor etiā posset talis dici: sed hoc est falsū: ergo.

145. *Respondetur* negando suppositionem maioris, quod scilicet ideo solum dicatur sanguis pars, sed quia est etiā aliquid substantiale se habens intra alias partes hominis; hoc autem non competit calori, nec vlli accidenti.

Ad primam confirmationem respondeo negando sequelam, & distinguendo eius probationem: assumeret duas naturas, quarum vna spectaret & ordinaretur ex natura sua intrinseca ad alteram, concedo; quæ non essent sic subordinatæ, nego.

Ad secundam confirmationem Arriaga admittit posse dici in rigore quod sanguis esset Deus, quamuis etiam sanguis esset pars animata hominis, sicut dicitur quod

sit caro. Sed quidquid sit de hoc, quod ad modum loquendi spectat:

Respondetur, iuxta communioem modum loquendi, negando sequelam, quia non debet dici Deus absolute & proprie de vlla natura assumpta, nisi de natura omnino completa, quæ non spectat ad constitutionem primariam, aut secundariam alterius naturæ. Sic autem sanguis non est natura completa, aqua vero est; unde quamuis de aqua assumpta potest dici, quod est Deus, non tamen de sanguine assumpto.

Ad tertiam confirmationem respondeo, animam carnis esse in sanguine non informatiue, sed causaliter, quatenus scilicet sanguis est alimentum carnis, & necessarius ad conseruationem animæ, ac vitæ in carne: eodem modo quo solet dici quod anima hominis sit in cibo, & potu, quo modo Scriptura dicit quod non in solo pane viuit homo: & iuxta hoc intelligendus est *Augustinus*, qui prorsus non potest intelligi ad sensum aduerbiorum nisi satis inepte: nam si vellet, quod anima non posset habitare in siccò informatiue, sed quod sic deberet habitare in sanguine, id falsum est, quia etiam informatiue habitat in carne & ossibus quæ non sunt sanguis.

Adde, quamuis ille locus *Augustini* non faciat contra nos, cum tamen in se esse obscurum satis; nam illa ratio ob quam dicit quod non possit anima habitare in siccò, nempe quod sit spiritus, non videtur esse satis apta: quādoquidem nihil prorsus obstat spiritui, quia spiritus est, habitare in siccò potius quam in humido; & quandoquidem aliæ animæ, quæ non sunt spiritus, æque exigant habitare in sanguine, ac anima rationalis secundum omnes. Itaque glossandus est sine dubio ille locus, ut verus sit.

Obiicitur secundo, sine sanguine homo esset mutilus, ac magis imperfectus ad vitæ functiones, quam si perderet manus: ergo est pars integralis ipsius.

146. *Respondetur* negando consequentiam, solum enim sequitur quod sanguis spectet ad aliquam constitutionem hominis, & quod sit magis necessarius ad vitæ conseruationem; hoc autem posset esse verum, quamuis non spectaret ad primariam constitutionem hominis, tum quia calor etiam magis necessarius est ad vitæ conseruationem, quam manus, nec tamen est pars integralis; tum quia maior illa dependetia vitæ à sanguine non oritur ex eo, quod sit pars integralis; alias aliæ partes integrales essent sic necessariae, quod est falsum; sed ex eo quod ob humiditatem ac fluiditatem suam peruadat omnes partes corporis, & deferuiat pro vehiculo ad deferendos spiritus vitales, & quod habeat in se qualitates aliquas deferuiantes ad conseruationem carnis in illa dispositione, in qua apta esse possit ad exercendas operationes vitales, quod totum posset competere illi, quamuis non animaretur; neque enim ex animatione hoc habet, maxime secundum *Arriagam*, sed ex accidentibus particularibus suis, quæ non competunt ipsi ratione animæ.

Obiicitur tertio Philosophum 3. de *Historia animalium* cap. 19. ubi ait, quod semper quamdiu vita seruatur, sanguis animatur, & seruetur.

Respondetur eum velle quod semper animetur, non dum persistit in esse sanguinis, sed dum conuertitur in substantiam aliam, quod semper fit dum viuimus in hac vita.

147. *Obiicitur quarto ex Complutensibus*: sicut comparantur quatuor elementa ad mundum, ita quatuor humores ad hominem: sed quatuor elementa ita spectant ad mundum, ut & secundum se sint partes integrantes ipsum, & præterea aliæ partes integrantes ipsum, nempe mixta, ex illis fiant: ergo sanguis & reliqui humores & sunt partes integrantes hominem, & præterea deferuiere possunt ad aliarum partium nutrimentum.

Confirmatur primo, quia sanguis habet & plures & diuersos motus in animali, ita ut modo versus vnam partem, modo versus alteram media apprehensione & appetitu moueatur, nunc in faciem in erubescens, nunc ad cor in timentibus: ergo animatur, quia ex vi apprehensionis, & appetitus solum moueri possunt, quæ eadem forma substantiali informantur.

Confirmatur secundo : quia est instrumentum animalis ad exercendas operationes vitales: ergo habet vitam substantialem ab anima formaliter prouenientem, non minus quam cetera organa, ut manus, pes, oculi, quæ hoc ipso quod sunt organa ad exercendas operationes vitales viuunt.

Confirmatur tertio, quia elementa informantur partialiter forma totius vniuersi: ergo & humores forma totius animalis.

Respondetur illam comparationem humorum respectu hominis, ad elementa respectu mundi, nihil facere ad propositum aduersariorum, quia solum consistit in hoc, quod quemadmodum in mundo magno reperiuntur elementa quatuor, ita in homine reperiuntur quatuor humores, quod nihil facit ad rem. Imò si comparatio illa valeat, ex ea sequitur intentum nostrum contra aduersarios, quia ita se habent quatuor elementa ad mundum, ut non informantur forma illa, qua reliquæ partes mundi informantur: ergo si eodem modo habeant se humores quatuor ad hominem, non debent animari ea anima, qua reliquæ partes hominis animantur.

Et si dicunt aduersarij non eodem modo quoad omnia se habere humores ad hominem, quo elementa ad mundum, quemadmodum ipsi dabunt aliquam disparitatem ad suum intentum, debent nobis permittere, dare etiam disparitatem ad nostrum intentum, & consequenter obiectio hæc est meo iudicio nullius momenti.

148. *Vnde Respondeo* in forma distinguendo maiorem: quantum ad hoc, quod homo contineat intra se quatuor humores, sicut mundus quatuor elementa, & quod non possit consistere absque illis, sicut nec mundus absque his, transeat, quantum ad hoc quod, quemadmodum elementa sunt partes principales integrales mundi de prima constitutione ipsius, non minus quam mixta: ita humores sint partes integrales hominis de prima constitutione ipsius, negatur, & concessa minori, distinguo consequens: sunt partes integrales de prima constitutione ipsius, negatur, de secundaria, transeat.

Et si quæras, quænam partes sint de prima constitutione hominis, & quænam de secunda. *Respondeo* illas partes, quæ informantur anima hominis, esse de primaria constitutione, quæ vero non animantur anima, esse de secundaria.

Ad primam confirmationem respondeo distinguendo antecedens: ex virtute sua intrinseca, negatur; ex causa aliqua extrinseca mouente & impellente, concedo antecedens, & nego consequentiam; solum enim illa, quæ mouentur ex virtute sua intrinseca, debent dici animari; non vero, quæ mouentur ab extrinseco.

149. *Ad secundam confirmationem respondeo* distinguendo antecedens: est instrumentum deseruiens ad illas operationes exercendas virtute sua effectiua, ac aliquas ex illis produciens in semetipso, nego antecedens; alio modo, transeat antecedens, & nego consequentiam; nec enim cetera illa organa animari dicuntur ex eo, quod sunt instrumenta deseruiencia quomodocumque ad operationes vitales, sed ex eo, quod tales operationes in se ipsis producant, seu ex eo, quod operentur per illas operationes.

Ad tertiam confirmationem respondeo negando consequentiam, quia forma totius vniuersi est aggregatum ex omnibus formis partialibus, quibus constant omnes partes vniuersi, & æque primo omnes illas includens. Vnde quodquidem elementa sint partes integrales æque primo spectantes ad integritatem vniuersi, ac alia quæcumque partes, nec ex eo præcisè spectant ad vniuersum, quia reperiuntur incluse in alijs partibus vniuersi, aut quod deseruiat ad conseruationem aliarum partium; propter ea necessario debent particulariter informari forma totius vniuersi, id est, habere in se partem istius totius formæ: sed humores spectant ad animalia, quatenus reperiuntur intra alias partes illius, & quatenus conducunt ad conseruationem aliarum partium & ad exercendas operationes vitales competentes animalibus, unde non debent informari forma totius animalis, nec esse partes integrales de primaria constitutione ipsius.

Ex his habetur à fortiori, quod semen & lac anima-

lum non informantur, quod etiam authores, qui negant præcedentem Conclusionem, fatentur, dantes pro disparitate, quod semen & lac ordinentur ad bonum non istius individui in quo sunt, sed alterius individui generandi ex semine & nutriendi per lac: quidquid autem animatur anima debet spectare ad bonum individui constantis illa anima. At reuera hæc ratio non mihi videtur magni momenti, tum quia semen & lac quamuis haberent illum vsum extrinsecum, possent etiam spectare ad bonum ipsiusmet individui in quo sunt.

CONCLUSIO III.

150. *Dentes animantur*. Hæc est sententia communior cum Philosopho 2. de generatione animalium c. 4. & D. Thom. 4. dist. 44. q. 1.

*Probat*ur propter magnam similitudinem eorum cum reliquis ossibus, quæ secundum omnes animantur, & ex modo quo augmentantur secundum omnem dimensionem, qualis augmentatio non potest commode dici fieri per iuxta positionem, quia partes exteriores, quæ in pueris sunt minus à se distantes, in adolescentibus & hominibus sunt magis distantes, quod fieri non posset nisi attraherent nutrimentum intra seipsos & nutrent se vitaliter.

Obiicit, secundum Philosophum suprà, dentes non continuantur cum reliquis partibus corporis: ergo non animantur anima totius: nam anima rationalis nequit informare partes non continuatas.

Confirmatur primo, quia per totam vitam crescent: sed hoc non competit vllis alijs partibus informatis anima totius: ergo signum est, quod illi non animantur illa anima.

Confirmatur secundo, quia sponte decidunt; hoc autem non esset verum si animarentur.

Respondeo Philosophum velle, quod dentes non continuantur immediate cum alijs ossibus, cum quo tamen stat, quod possint cū ipsis mediate continuari, quod sufficit, ut animetur eadē anima; alias ipsa ossa non animarentur, quia non omnia immediate inter se continuantur.

Ad primam confirmationem respondeo augmentum tam patuum ac exilis, quod recipiunt dentes ad reparationem iacturæ, quam patiuntur ex comestione, non obstat reanimationi.

Ad secundam confirmationem respondeo eos cadere ob indispositionem non prouenientem ex natura animalis, sed ab extrinseco; hoc autem non potest impedire animationem.

CONCLUSIO IV.

151. *Vngues & capilli non animantur anima totius animalis, nec etiam alia distincta ab ipsa*. Hæc est Galeni lib. artis medicæ, Fernely, Achillini, Fracastorii, Toleri, & quoad primam partem D. Bonauentura in 4. dist. 44. q. 2. Durandus q. 1. quos sequitur Aueris, contra D. Thomam 4. dist. 44. q. 1. quem præter plures ex suis sequitur Ruyus & Arriaga. Quoad secundam vero partem est contra eodem, & etiam D. Bonauenturam, Durandum ac Aueris, qui putant ea non animari anima totius animalis, sed alia anima distincta, quæ manet quandoque destructo animali.

*Probat*ur prima pars, quia nullum est indicium quod auimentur, nisi quod crescant, sed experientia constat eos crescere post mortem animalis: ergo non habent crescere ab anima totius, & consequenter non informantur anima totius.

Confirmatur: quia capilli & vngues crescunt ad nimiam magnitudinem, ac prorsus improporcionatam animali, adeo ut necesse sit eos abscindere: sed prorsus non videtur animam totius habere ex se connaturaliter vim augmentatiuam partium, quas informat ad tam improporcionatam magnitudinem: ergo non est dicendum quod auimentur anima totius.

*Probat*ur secunda pars primo: quia alias ponerentur plures animæ in animalibus: sed hoc est inconueniens; quæ admodum enim vna anima sufficit ad informandas ceteras partes, quæ animantur; ita etiam deberet habere virtutem animandi has partes, si animarentur vlllo modo.

Arriaga

Quæ partes sunt de primaria constitutione viuents.

Non informantur anima totius & lac.

Secundo, quia augmentum harum partium potest dici fieri per iuxta positionem, nec est vllm indicium, quod fiat per vitalem intra susceptionem, ac conuersionem alimenti: sed nullum aliud indicium est, quod animantur: ergo non animantur.

Confirmatur de unguitibus: quia signatis duobus punctis in medio eorum, semper reperientur inter se cum eadem distantia; sed hoc esset falsum, si augmentarentur organice ac vitaliter per intra susceptionem & conuersionem alimenti: ergo non sic augmentantur.

Hinc confirmatur quoad capillos quia si vngues non animantur, nec animabuntur capilli, vt omnes concedunt.

152. *Arriaga* quamuis concedat vngues non augmentari vitaliter, negat tamen inde sequi, quod non viuunt: sicut enim, inquit, ossa animantur anima sensitua licet non sentiant, ita vngues possent animari anima vegetatiua, quamuis non exercerent vllam operationem vitalem.

Sed contra, ideo ossa dicuntur animari anima sensitua, quia hæc identificatur realiter vegetatiuæ, & quia constat ex modo quo augmentantur ossa, quod animantur anima vegetatiua: quod si non constaret ossa animari vlla anima, cui identificaretur sensitua, & præterea non haberent vllas operationes sensitivas, omnino dicendum esset quod non animarentur anima sensitua: sed si vngues non habent operationes vegetatiuas, certe non habent vllas operationes alias vitales, ratione quarum deberent dici animari vlla alia anima, cui identificaretur vegetatiua: ergo non debent dici animari vlla anima, nisi habeant operationes vegetatiuas.

153. *Obiicit*, vngues & capilli crescunt secundum omnem dimensionem, non secus ac gramen, quod secundum omnes viuit: ergo animantur anima totius, aut alia particulari propria. Probatur antecedens: quia non solum iuuenibus longiores sunt capilli, sed crassiores quam in pueris, & vngues in iisdem sunt longiores, latiores, ac crassiores: hoc autem est signum quod augmentantur vitaliter, sicut gramen: ergo.

Respondeo negando antecedens, cum minori probationis; nec enim omne augmentatum, etiam quoad omnem dimensionem, sit vitaliter: potest enim aqua quoad omnem partem augeri per metam iuxta positionem non vitalem; sed debet talis augmentatio fieri per intra susceptionem & conuersionem alimenti. Quod autem augmentatio capillorum & vnguuium non fiat hoc modo, sicut augmentatio graminis, patet: quia, signatis duobus punctis in gramine, videbuntur magis à se inuicem distare post augmentum, & non est vlla pars graminis, quæ non apparet augeri secundum omnem dimensionem; sed signatis duobus punctis in capillis aut vnguibus, semper reperientur æque distare, & præterea nunquam reperitur quod illa eadem pars capilli sit crassior quam semel fuit, licet partibus minus crassis in pueris, succedant in iuuenibus partes magis crassæ ob augmentum pori & materiæ ex qua fiunt, ex quo patet magnum discrimen esse inter capillorum & graminis augmentum.

154. *Obiicit secundo ex Arriaga*: experientia constat aliquos vehementi confternatos metu canescere intra vnius noctis spatium. Sed hoc fieri non posset nisi capilli haberent intra se poros, per quos vitaliter qualitates & humores sugerent, ex quibus causatur illa canities: ergo habent virtutem talem attractiuam & consequenter animantur.

Respondeo negando minorem, posset enim humor propulsus vi metus ad radices capillorum ob eorundem dispositionem per poros capillos paruo tempore serpere, eosque canos facere, absque vlla vitali virtute, sicut oleum peruatit chartam ac per eam paulatim extenditur.

Dicitur: si applicarentur capilli abscissi capiti hominis canescerent: ergo signum est, quod non canescant capilli absque attractione vitali.

Respondeo primo, non constare antecedens, nec credo *Arriaga* vnquam fecisse experientiam ea de re.

Respondeo secundo, negando consequentiam; nam ideo non canescerent capilli abscissi, quia non applicarentur

sufficienter ad partes interiores capitis, in quibus humores infecti reperiantur.

Q V A E S T I O X I.

Quomodo distinguitur anima à suis potentiis.

155. **Q**uælibet anima in particulari habet suas proprias potentias, *Vegetatiua* enim habet potentiam nutritiuam, augmentatiuam, & generatiuam, *Sensitiua*, habet quinque potentias externas, & aliquas internas; *Rationalis* habet intellectum & voluntatem. *Quæritur* ergo hic in genere, quia difficultas est communis, quomodo hæc potentie ab anima distinguantur.

Aduertendum autem, si per potentias vegetatiuæ & sensitivæ intelligatur facultas coalescens ex animæ facultate & corporis, etiam sine dubio illas potetias distingui realiter ab anima, quia anima potest esse absque corpore, & consequenter absque facultate conflata ex sua & facultate corporis; nec in hoc esse potest vlla difficultas.

At si per potetias illas intelligatur facultas propria correspondens ipsi animæ, & connaturaliter concomitans ipsa, siue sit in corpore, siue extra corpus, eadē erit ratio de his potetis sic acceptis, ac de potetis spiritualibus animæ, nempe de intellectu & voluntate, vt omnes fatebuntur; vnde resoluenda est quaestio claritatis causa de solo intellectu & voluntate, & inde solutio transferenda ad alias potentias animæ concomitantes ipsam animam.

C O N C L V S I O I.

156. *Anima rationalis non distinguitur realiter ab intellectu & voluntate, & consequenter potentia cuiuslibet anime concomitantes ipsam, & non includentes aliquid corporis, identificantur ipsi.* Hæc est *Doctores* in 2. dist. 16. cum suis omnibus, quos præter *Nominales* omnes sequuntur *Hurtadus & Arriaga* lectu & hic contra *D. Thom.* 3. p. q. 77. quem sui sequuntur, & præterea *Combricenses, Suarez, Vasquez, Ruinus.*

Probatur primo, auctoritate sanctorum Patrum, *Augustini tractat. 15. in Ioannem* dicentis intellectum non esse aliud quam animam *Isidori lib. 11. Etymologiarum*, vbi ait: *Anima dum viuificat corpus, anima est: dum vult, voluntas; dum intelligit, mens; dum recollit, memoria; dum aliquid sentit, sensus; & Bernardi serm. 11. in Cantua* dicentis: *In anima tria intuear, rationem, memoriam & voluntatem; & hæc tria eandem esse animam.*

Probatur ratione fundamentali; quia non sunt multiplicanda entia sine necessitate, vt omnes fatentur: sed nulla prorsus est necessitas distinguendi realiter potentiam intellectiuam, ac volitiuam ab anima, vt patebit ex solutione obiectionum.

Probatur secundo, quia anima ipsa immediate concurrat ad intellectiones & volitiones: sed ex suppositione quod sic concurrat, non indiget potetis realiter distinctis, quibus mediantibus concurrat ad illas, vt fateatur aduersarij, qui ideo distinguunt realiter potentias ab anima; quia putant animam ipsam non posse immediate ad illas concurrere: ergo non distinguuntur realiter intellectus & voluntas ab anima.

Probatur maior: quia vt probatum est 2. *Physicorum*, substantiæ possunt immediate agere: ergo & anima. Sed nihil potius debet posse immediate producere, quā has operationes: ergo potest illas producere immediate, & consequenter de facto illas producit: si enim potest producere illas, quandoquidem sufficienter applicetur & nullū ponatur impedimentū, debet dici quod actu producat illas, non minus quā dicitur quod calor calefacit.

157. *Arriaga* probat eandem maiorem ex eo, quod si anima non concurreret immediate ad volitiones, non peccaret; nec digna esset odio aut amore, pœna aut præmio, de quo fusiſſime discutiit.

Sed facile negabunt aduersarij sequelam, sicut enim ignis calefacit, quāuis calefactio ab ipso immediate non egrediatur, sed à calore ipsi inhaerente, ita anima peccaret & bene ageret, quāuis actus peccaminosus & bonus ab ipsa met immediate non procederet, sed à voluntate ipsi inhaerente, & eodem modo esset odiosa & grata ratione

operationis bonæ aut malæ procedentis immediate, non ab ipsa, sed à sua voluntate; & hoc esset verum, siue voluntas emanaret ab ipsa, siue produceretur in ipsa à Deo.

Dico, esset inconueniens, quod anima puniretur ob actionem, quam non posset impedire.

Respondeo primo id non esse inconueniens, sicut non est inconueniens quod manus puniatur in inferno propter actiones alias voluntatis, quas non potuit impedire.

Respondeo secundo consequenter ad principia aduersariorum, animam non puniri nisi eodem modo, quo concurret ad illas operationes, sicut enim non concurret immediate ad illas, ita nec vllæ operationes immediate subiectantur in anima, sed in potentiis eius: unde cum pœna consistat formaliter in operationibus, aut passionibus vitalibus, anima non punitur immediate, sed solum mediantibus potentiis, in quibus solis immediate recipiuntur illæ operationes.

Melius probari posset illa maior ex doctrina in præcedenti probatione insinuata, quia omnino absurdum videtur quod ipsa anima non sentiat voluptatem & gaudium, aut tristitiam, aut dolorem, aut intellectiōem, aut volitionem; sed quod hoc totum comperat accidentibus: hoc autē sequeretur ex sententia aduersariorum: ergo est falsa.

158. *Probat Arriaga* eandē maiorem aliter quia si voluntas sola sine concursu animæ produceret volitionem, ferretur in incognitum, contra omnes, neque enim cognitio intellectus posset sufficere, ut voluntas cognosceret, sicut nec cognitio Petri potest sufficere, ut Paulus cognoscat.

Hæc probatio non habet vim contra eos, qui licet distinguunt potentias realiter ab anima, non tamen distinguunt illas inter se: quemadmodum enim eadem anima posset moueri ad volendum ex cognitione, quam haberet de obiecto aliquo, & sic volendo non ferretur in incognitum: ita etiam eadem potentia posset ex cognitione obiecti ferri in amorem, aut odium ipsius.

Hæc ergo probatio solum habere potest locum in sententia aduersariorum, qui ut distinguunt potentias ab anima, ita ipsas etiam inter se distinguunt.

159. *Solent tamen respondere primo*, ob radicationem earum potentiarum in eadem anima, posse voluntatem moueri ab obiecto proposito per intellectum, licet hic realiter ab illa distinguatur. Sed certe illa radicatio nihil facit ad rem, quia per eam voluntas non percipit rem propositam ab alia potentia realiter distincta, sicut potentia olfactiua non percipit res perceptas ab aliis potentiis, & sicut voluntas humana Christi, licet reperiatur in eodem supposito cum intellectu Diuino, non percipit res positas per illum intellectum.

Respondere possent secundo, voluntatem posse moueri per cognitionem potentiæ distinctæ realiter, sicut vna pars corporis potest moueri supposita sensatione alterius, sicut, v.g. caput potest moueri ad læsionem pedis.

Sed respondetur facile non moueri immediate propter illam sensationem, sed quatenus ab illa sensatione producit species in potentia cognitiua, per quam cognoscit illam læsionem, & quatenus postea potentia appetitiua mouet alias partes sibi subordinatas ad auxilium istius partis: quod si vna pars moueretur naturaliter ad motum alterius propter subordinationem aut connectionem, modo non moueatur mediate cognitione, non facit ad rem: hic enim agimus de motione, qua moueretur per excitationem obiecti propositi per cognitionem, & concedimus nihil posse sic moueri quod non cognoscit.

160. *Obiicies primo*: actus & potentia spectant ad idem predicamentum; sed actus vitales, qui producuntur per potentias vitales, sunt qualitates & accidentia: ergo & potentie vitales: sed hoc esset falsum, si illæ potentie identificarentur animæ, nullum enim accidens est identificatum substantiæ, nihil enim identificatum substantiæ est aptum inherere, & omne accidens debet esse aptum inherere, in hoc quippe differt à substantia.

Respondeo distinguendo maiorem: actus qui producit, & potentia, quæ producit, nego maiorem: actus entitatus & potentia obiectiua, hoc est res possibilis & res actus existens sunt eiusdem predicamenti, concedo

maiorem, & concessa minori nego consequentiam. Quod autem maior non sit vera in sensu, in quo negata est, patet, tum quia nulla prorsus est ratio, ob quam colligatur eius veritas, sed gratis omnino asseritur, tum quia ipsamet anima principiat potentias, hæc enim emanant ab anima secundum aduersarios, cum tamen non sit eiusdem predicamenti cum illis secundum eosdem aduersarios: sed nulla prorsus est ratio, ob quam res vnius generis possit emanare à re alterius generis, & non possit ab illa produci, tum quia Vbi producit à substantia vel qualitate rei mouentis aliam rem, & tamen non est eiusdem predicamenti cum substantia aut qualitate.

Quod si loquantur in maiori de potentia susceptiua actus, & actus, qui recipitur in illa, etiam falsa est, ut patet ex iisdem fere rationibus & præcipue ex instantia ipsius animæ, quæ recipit ipsas potentias immediate, cum tamen non sit eiusdem predicamenti cum illis, & quia sicut potest forma spiritualis recipi in subiecto materiali, v.g. anima in corpore: ita etiam poterit forma accidentalis recipi in subiecto substantiali immediate: nec enim magis requirit forma accidentalis subiectum accidentale, quam forma spiritualis subiectum spirituale.

161. *Obiicies secundo*: anima semper intelligeret si haberet sibi identificatum intellectum.

Respondeo negando sequelam; sicut enim ipse intellectus non semper debet intelligere, si ponatur realiter distinctus, ita etiam nec debet semper intelligere, si ponatur realiter identificatus animæ; neque enim quod intelligat aut non intelligat semper, oritur ex identificatione aut distinctione ipsius; sed ex eo, quod non sit causa totalis intellectiōis, sed requiratur alias causas & conditiones, quæ non semper adsunt.

Obiicies tercio, idem non potest esse susceptiuum aut actiuum diuersarum formarum, quales sunt intellectio & volitio; ergo voluntas, quæ est susceptiua & productiua volitionis, debet distinguere realiter ab intellectu, qui est susceptiuus & productiuus intellectiōis: sed si intellectus, & voluntas distinguantur realiter inter se, sine dubio distinguuntur realiter ab anima; nam saltem in creatis, quæ sunt realiter identificata vni tertio, sunt realiter identificata inter se.

Confirmatur ex Suario: quia habitus perficientes animam, & actus ab illis procedentes, sunt realiter distincti: ergo & subiecta immediata eorum.

162. *Respondeo* negando antecedens, quia quemadmodum eadem anima potest recipere voluntatem & intellectum immediate, licet sint diuersæ rationis; ita etiam potest recipere intellectiōem & volitionem immediate, non obstante sua diuersitate, & quemadmodum eadē voluntas potest producere & recipere volitionem & nolitionem, quæ sunt magis oppositæ, quam intellectio & volitio, ita eadem anima potest producere, & recipere intellectiōem & volitionem, & quidem simul, cum non habeant oppositionem inter se, quo minus simul existere possint in eodem subiecto magis, quam albedo & dulcedo: & cum volitio exigat similitudinem cognitionis.

Ad confirmationem nego consequentiam, sicut enim potentiæ realiter distinctæ, & habentes actus & habitus realiter distinctos non debent habere subiecta immediata distincta: ita nec habitus distincti habentes actus distinctos, à paritate rationis.

Confirmatur. Habitus Spei & Charitatis sunt habitus distincti & exigentes actus realiter distinctos, & tamen subiectantur immediate in eadem voluntate, secundum *Aduersarium*: ergo habitus distincti non exigunt subiecta immediata realiter distincta.

163. *Obiicies quarto*, operari per suam substantiam immediate sine potentia realiter distincta est summus gradus operandi: ergo non est conueniens creaturæ.

Respondeo negando antecedens, summus enim gradus operandi est operari sine depēdētia ab alia causa superiori, aut sine dependentia à subiecto: non vero operari sine concursu potentiæ realiter distinctæ, ut patet euidēter ex eo, quod sic operari conueniat accidenti creato, v.g. calor, hic enim calefacit per suam entitatem absque potentia

potentia realiter distincta. Quod si formæ accidentali conueniat hæc perfectio operandi immediate absque potentia realiter distincta, satis inconuenienter negatur formæ substantiali longe perfectiori, præsertim absque causa sufficienti.

164. *Obiicies quinto:* Aliæ substantiæ operantur mediantibus accidentibus realiter distinctis, vt ignis mediante calore, aqua mediante frigore: ergo idem dicendum de anima.

Respondeo primo negando consequentiam, quia si id est verum de aliis substantiis, habentur aliqua principia id colligendi de ipsis, qualia non habentur ad dicendum idem de anima: unde non debet dici de anima, quod dicitur de illis aliis.

Respondeo secundo distinguendo antecedens: in subiecto externo, transeat; in seipsis, nego antecedens, & similiter distinguo consequens: ergo anima debet operari mediantibus accidentibus in seipsa, nego; in subiecto externo, transeat. Nec id est contra nos, quia iam agimus de distinctione intellectus & voluntatis, quæ sunt potentia, quibus operatur immanenter.

Respondeo tertio distinguendo antecedens: operatur mediantibus accidentibus in productione accidentium similium illis accidentibus, concedo: in productione aliarum formarum, quæ ab ipsismet produci possunt absque concursu talium accidentium, nego antecedens: & similiter distinguo consequens: ergo idem dicendum de anima quantum ad accidentia similia suis accidentibus propriis; transeat; quantum ad alia accidentia non similia illis, & quæ ab ipsamet produci possunt, nego consequentiam. Itaque anima non producit per vlla accidentia sua alia accidentia similia illis, sicut ignis producit calorem similem calori suo, & aqua frigus; unde quamvis ignis dicatur producere calorem per calorem, qui est sibi accidens, anima non debet dici producere operationes vitales per alia accidentia: neque enim vnas operationes producit per alias vt omnes faterentur.

165. *Obiicies sexto:* anima non concurrat immediate absque potentia realiter distincta ad actus supernaturales: ergo nec ad naturales.

Probatur antecedens: quia non, vt causa principalis, cum sit inferioris ordinis, nec vt instrumentalis, cum sit perfectior illis.

Respondeo negando antecedens, ad cuius probationem dico, animam esse causam principalem partialem istorum actuum, nec id impediri per hoc quod sit inferioris ordinis, vt in Theologia pluribus locis ostendi solet.

Obiicies septimo: sequeretur quod intellectus vellet, & voluntas intelligat.

Respondetur hoc esse verum realiter loquendo, non vero formaliter. Et exemplum manifestum est, quod hoc non sit inconueniens in Diuinis, in quibus idem omnino sequitur.

Quæres, an potentia animæ distinguantur formaliter ab ipsa & inter se.

Respondeo imprimis quod eodem modo quo distinguuntur inter se, distinguantur ab anima, & eodem modo quo distinguuntur ab anima, distinguantur etiam inter se; an autem distinguantur formaliter ab anima, aut inter se, dependet ex principiis ex quibus colligitur dari distinctio formalis, de qua in Metaphysica.

Q V Æ S T I O XII.

Quomodo specificantur potentia Anima, seu à quo sumant suam specificationem.

166. **H**æc quæstio perinde habet locum, siue potentia animæ distinguantur ab ipsa realiter, siue non; & verus sensus est, non à quo habent suam specificationem intrinsecam, & formaliter: omnes enim concedunt quod hanc habeant ex suis prædicatis essentialibus intrinsecis, sicut homo habet ab animalitate & rationalitate; sed à quo habeant suam specificationem extrinsecam, hoc est, per ordinem ad quæ extrinseca, possumus colligere potentias

esse talis speciei, & vnam ab altera distingui.

Communis sententia est potentias immediate specificari per actus, & quia actus specificantur per obiecta, etiam potentias ab obiectis mediate sumere suam specificationem. Verum non potest hæc sententia sic intelligi, vt possit colligi semper ex diuersis specie actibus, quos anima possit producere, potentias animæ per quas producit illos, esse diuersæ speciei, nam eadem potentia potest actus diuersæ speciei producere, vt intellectus assensum & dissensum, apprehensionem & iudicium, voluntas amorem & odium, oculus visionem albedinis, & nigredinis.

Itaque in hoc sensu per actus & obiecta possumus specificare potentias, seu colligere quod sint eiusdem vel diuersæ speciei, si videamus quod vna potentia ex illis determinat sibi certos actus & certa obiecta, & quod alia potentia determinat sibi alios actus distinctæ rationis aut alia obiecta, tunc enim ex distinctione actuum & obiectorum, ad quæ determinatur vna potentia, ab actibus, & obiectis, ad quæ determinatur altera, possumus colligere quod distinguantur specie illa potentia: quod si ex potentiis distinctis neutra possit habere vltos actus, quibus similes non possit habere altera, nec versari circa vlla obiecta, circa quæ non possit versari altera; tum possumus colligere quod erunt eiusdem speciei.

167. *Hoc patet*, tum quia hac ratione distinguimus specie potentiam visiuam & audituam, & identificamus specie duas potentias visivas duorum hominum: tum quia si non essent distinctæ speciei, non posset fieri, quod vna ex illis ad tales actus, & obiecta determinaretur, potius quam alia; & si essent distinctæ speciei, non posset fieri quod vna non haberet actus aliquos distinctæ rationis ab actibus, quos altera posset habere. Dixi: *præsertim si non identificentur rebus specie distinctis*, quia si sic identificantur, vt in sententia nostra potentia visiva hominis identificatur homini, & bruti bruti, non improbabilius ex hoc capite possent distingui specie inter se: quemadmodum enim potest colligi distinctio eorum ex eo, quod respiciant diuersa obiecta aut actus in sensu explicato, ita etiam videtur posse colligi distinctio specifica ipsorum ex eo quod ex natura sua respicerent diuersa specie subiecta quibus identificarentur. Soler tamen hæc consideratio potentiarum in ordine ad subiecta vocari materialis; altera vero consideratio & distinctio orta ex respectu ad actus & obiecta solet vocari formalis: sed hoc ad nomen spectat, & est parui momenti, modo cognoscatur res ipsa.

Quod si denique ex diuersis potentiis vna respiciat omnia obiecta alterius ita, vt quidquid percipitur per vnam potentiam, possit etiam percipi ab altera, sicut quidquid percipit visus, percipit phantasia, & quidquid hæc percipit, percipitur ab intellectu; modo tamen altera non possit etiam tendere in omnia obiecta ipsius, sufficit ad distinctionem specificam vtriusque, vt patet principiis iam positis: at si vicissim vtræque in quodcumque obiectum alterius tendere possit, vt si potentia intellectiva Angeli possit tendere in quodcumque obiectum potentia intellectiva humana & e contra; modo tamen actus quibus tenderent essent diuersæ naturæ, vt bene posset contingere absque vlla implicancia; adhuc ex diuersitate actuum posset colligi distinctio potentiarum: imo quamuis actus non haberent diuersitatem specificam in natura sua intrinseca, sed diuerso modo producerentur, vt si vna potentia produceret libere actum, & altera sic illum libere non posset producere, aut si vna posset producere actum absque discursu, & altera non posset; ex hoc etiam capite posset colligi distinctio specifica potentiarum, ob easdem rationes, quas supra posui.

Et si quæras, quomodo posset colligi diuersitas in actibus, si non esset diuersitas in obiectis.

Respondeo id posse colligi ex experientia illius, qui vtrumque actu perciperet, aut per visionem intuitiuam vtriusque actus, aut per aliquem discursum.

169. Nullo vero modo admitti debet, quod dicunt Thomistæ, ex diuersitate quacumque actuum, aut obiectorum posse colligi potentias distingui realiter, nā nul-

Quomodo ex actibus & obiectis specificatur potentia.

Specificari possent potentia ex subiectis cui identificarentur.

Possent specificari potentia per actus quacumque obiecta essent eadem.

la maior potest esse diuersitas in actibus, aut obiectis potentiarum ad distinctionem realem arguendam, quam illa quæ est inter obiecta, & actus voluntatis, & intellectus ut fatentur Thomistæ: sed ex dictis quæstione præcedenti patet intellectum & voluntatem non distingui realiter.

Itaque distinctio realis potentiarum debet colligi ex principiis generalibus, ex quibus aliarum rerum talis distinctio argui solet, ut ex separabilitate mutua, aut non mutua, aut ex processione reali vnius ab altera, aut ex subiectione in subiectis realiter distinctis.

Et per hoc patet responsio ad fundamentum Thomistarum à Complutensibus his disp. 7. propositum, nempe quod non sit aliud principium ad colligendum distinctionem realem potentiarum in eodem subiecto, quam ex distinctione actuum, ac obiectorum formalium; nam si nõ sit aliud principium, tum dicendum erit quod non distinguantur realiter: aut si distinguantur realiter, certè aliud principium erit ad colligendum, quod sic distinguantur, quam actuum, aut obiectorum distinctio.

Confirmatur hoc: quia si quis non cognosceret autem, & oculos separari loco, aut posse etiam separari realiter, sed in eadem parte corporis aut experiretur ipse se audire sonos, & videre colores, aut putaret alios id facere, profecto nullo, vel probabili discursu posset deducere, quod potentia auditiva, & visiva essent distinctæ realiter; sed potius deberet existimare quod vna, & eadem potentia realiter, & audiret sonos, & videret colores: quamvis videret sonum, & colorem, actusque quibus perciperentur, tum esse tam distincta, quam modo sunt.

170. Quæres an à potentiis distinctis specie possint provenire actus vitales eiusdem speciei.

Respondeo, si loquamur de potentiis realiter distinctis, quarum distinctio specifica colligitur ex distinctione actuum, & obiectorum, ut sunt potentia sensitiva externa, & interna, ac potentia intellectiva, non posse naturaliter loquendo, vllam ex ipsis producere actus eiusdem speciei cum actibus alterius potentia: hoc patet inductione, quia oculus non potest producere vllum actum eiusdem rationis cum actibus auris, nec sensus internus vllum actum eiusdem rationis cum vllò actu vllius potentia externa, nec intellectus vllum actum eiusdem rationis cum vllò actu vllius potentia sensitiva.

Si vero loquamur de potentiis, quarum distinctio non defumeretur ex actibus, sed ex identitate cum re specie distincta, ut sunt potentia visiva hominis, & bruti.

Respondeo mihi incertum esse, an possint elicere actus eiusdem rationis, quia nescio an visio ocularis bovis, & visio ocularis hominis sint eiusdem speciei nec ne.

171. Quod si loquamur de eo quod possit fieri de potentia absoluta, non video repugnantiam cur non possit dari aliqua vna potentia siue identificata animæ alicui, quæ posset produci à Deo, siue non identificata, quæ potentia posset, & audire auditione eiusdem speciei cum auditione nostra; & videre visione eiusdem speciei cum visione nostra, illa autem potentia esset distincta speciei à potentiis auditiva, & visiva nostra, distinctione etiam desumpta ab actibus, & obiectis, quia posset habere aliquos actus, quos neutra ex nostris posset habere; & tamen produceret actus eiusdem speciei cum actibus nostris, taliter, ut habens illam potentiam, & actus visivos ipsius, si etiam haberet actus nostros, non posset colligere experientia vllam differentiam inter illos magis quam inter duas visiones Petri & Pauli. Et si actus illi ex natura sua essent determinati essentialiter ad subiecta sua ita, ut actus vnius potentia non posset, nec produci ab alia potentia, nec subiectari in illa, quamvis ex hoc capite posset colligi distinctio specifica illorum actuum; hoc tamen non præiudicat huic resolutioni, quia loquor de distinctione, quam posset aliquis habens vtrumque actum, aut videns vtrumque actum introitus, ut nati sunt representare sua obiecta, & secundum omnem rationem, præter illum essentialem ordinem ad tale subiectum & causam effectivam, cognoscere, & dico quod nullam talem distinctionem necessario deberent habere.

Et si quæras iterum, an ex potentiis realiter, & specie distinctis, quæ de facto dantur, vna possit de potentia absoluta producere actus similes actibus alterius potentia, v.g. an oculus de potentia absoluta possit audire, aut intelligere, vel auris videre; resolutionem remitto ad tractatum de visione beata, in qua solet examinari occasione quæstionis ibi propositæ, an scilicet oculus corporeus possit videre Deum.

QVÆSTIO XIII.

Quoniam subiectionem potentia Anima.

172. Hæc quæstio habet locum directè in sententia Thomistarum distinguente potentias ab animæ; quia in illa sola potentia possunt subiectari propriè loquendo: sed ex resolutione eius facile etiam poterit colligi cuius subiecto identificentur, quod quæri solum deberet in nostra sententia, qui non distinguimus potentias realiter à re habente illas.

Non est autem dubium de potentiis spiritualibus, quæ animam vbique concomitantur, ut est intellectus & voluntas, quia omnes concedunt, quod illæ habeant animam pro subiecto, siue cui inhæreant, si distinguantur realiter ab illa; siue cui identificentur, si non distinguantur sic. Sed difficultas tota est de potentiis materialibus totalibus, ut de visiva, auditiva, imaginativa, appetitiva, quæ communes sunt hominibus, & brutis.

Dixi autem: potentias materiales totales, quia quandoquidem non sola anima videt, aut audit aut appetit, nec solum corpus, quod est altera pars animalis, sed totum compositum ex anima, & corpore, per potentiam vitalem totalem, qua exercet illas operationes, intelligi debet potentia concomitans totum illud compositum, non vero pars vlla illius, quæ concomitaretur animam, aut corpus.

Alio modo potest explicari potentia totalis de qua fit quæstio, quod sit illa, quæ immediate in se recipit actus illos vitales, v.g. visionem, & auditionem.

Gregorius in 2. dist. 17. q. 3. dicit has potentias subiectari in sola anima, quem sequitur Arriaz hic disp. 3. n. 56. quoad sensationes brutorum.

Conimbric. 2. de anima c. 1. q. 9. Suar. ibidem, cap. 2. Aversa q. 47. tenent illas potetias subiectari in ipso corpore solo.

D. Thom. 1. p. q. 77. art. 5. cum suis communiter, ac speciatim Complutensibus disp. 7. num. 36. opinantur potentias materiales subiectari in toto composito, quod cum secudum ipsum nihil aliud sit, quam corpus, & anima unita, illæ potentia debent immediate recipi partim in anima, & partim in corpore.

Doctar vero noster, quia putat totum distingui realiter à partibus simul sumptis, & unitis, propterea quamvis teneret cum Thomistis has potentias, si distinguerentur realiter à subiectis, subiectari in toto composito, diceret tamen eas non immediate subiectari, nec in anima nec in corpore, sed in toto resultante ex anima, & corpore.

CONCLUSIO I.

173. Potentia anime materiales non subiectionem in solo corpore immediate. Hæc est reliquarum sententiarum contra secundam.

Probat: quia illud est subiectum immediatum potentia visiva, v.g. quod videt, & mediante potentia immediate in se recipit visionem ocularem: sed non est solum corpus, quod est altera pars animalis, siue illud dicatur esse materia prima sola, siue materia prima cum accidentibus, siue conflatum ex materia prima, & forma corporeitatis, quod videt immediate per visionem mediante potentia visiva: ergo potentia visiva non subiectionem in illo corpore solo.

Probat minor: quia si corpus illud, quatenus includit animam, seu quatenus est aliquid non constitutum per animam videret immediate, ut sic, esset vivens sensitivum, & sic anima non esset principium physicum dans formaliter substantia materiali vivere vita sensitiva, contra omnes.

Probat

An à potentiis distinctis specie possint provenire actus eiusdem speciei.

Potentia materiales non subiectionem in solo corpore.

Probaturs equale: quia reuera eatenus aliqua substantia potest viuere vita sensitua, quatenus potest sentire per visionem, aut alios actus vitales.

Confirmatur: quia potentia visua est in oculo, sed non in oculo, quatenus dicit partem illam corporis, quæ vocatur oculus, absque animatione, sed in oculo animato, & hinc, ablata anima, illa pars non habet illam potentiam, etiam positis quibuscumque dispositionibus, in quibus non inuoluitur quod inferretur ab anima: ergo non in solo corpore residet potentia vitalis.

Probaturs secundo: quia si potentia visua est in corpore, vel emanat ab ipso corpore, vel producitur ab anima in corpore. Si primum, ergo non est vitalis, nec potentia animæ, & præterea deberet esse in corpore, quamuis separaretur anima, quod prorsus est absurdum. Si secundum: ergo non habet dependentiam ab anima, nisi in genere causæ efficientis, & sic posset conseruari in corpore saltem de potentia Dei absoluta, absque anima; quod ab aliquibus saltem ex aduersariis, & merito putatur absurdum.

Confirmatur: quia sic anima nullo modo diceretur videre formaliter, etiam vt quo, neque enim vilo modo videt, nisi quatenus efficit potentiam in corpore: sed hoc non sufficit, vt dicatur videre formaliter vt quo, alias ignis producit calorem in manu posset dici esse calidus vt quo ab illo calore.

174. **Obicitur primo, ex Auerſa:** omnia alia accidentia materialia subiectantur in materia, & non in toto composito, aut anima: ergo idem dicendum de his accidentibus, ac actibus vitalibus ab illis productis.

Respondetur primo, negando antecedens; vt patet ex dictis in Physica.

Respondetur secundo, negando consequentiam, quia quamuis id esset verum de aliis accidentibus, non posset esse verum de accidentibus vitalibus propter fundamenta huius conclusionis, ex quibus colligitur maxima disparitas accidentium vitalium quantum ad hoc, ab aliis accidentibus non vitalibus.

Obicitur secundo, potentia sensitua in aliis animalibus sunt corporeæ: ergo & in hominibus: sed si sint corporeæ, non possunt subiectari in anima sola, nec etiam partialiter: ergo necessario debent subiectari in corpore solo: sed si subiectantur in corpore hominis, eodem modo possent subiectari in corpore solo reliquorum animalium, vt omnes fatebuntur.

Respondetur primo, si non possent istæ potentia esse corporeæ in hominibus, quin subiectarentur in solo corpore, negari potius debere consequentiam, quam id esset admittendum; nec tam facile probari posset ab aduersariis: nam ex diuersitate animæ rationalis ab aliis animalibus, si illæ operationes subiectari deberent in anima, posset dici quod, quamuis illæ operationes essent corporeæ in aliis animalibus, quorum animæ sunt corporeæ, quod essent spirituales in hominibus, quorum anima est spiritualis.

Respondetur secundo concedendo consequentiam, & distinguendo antecedens subsumpti: immediate, translati; mediante toto composito ex ipsa, & corpore resultante, negatur.

175. **Obicitur tertio,** actus vitalis visionibus non elicitur à sola anima, quasi per se operante, sicut intellectio, & volitio, sed mediante organo corporeo, igitur potentia elicitua talium actuum non residet in sola anima: ergo residet in organo corporeo, neque enim sunt illæ operationes per organum corporeum, nisi quatenus organum corporeum habet in se potentiam elicituam istarum operationum.

Respondetur negando consequentiam cum sua probatione, residet enim in toto conſtato ex organo corporeo & anima, & ad eam concurrunt tam anima quam corpus, quatenus habent virtutem constituendi totum compositum in quo residet, & à quo immediate emanat illa potentia.

Potest autem argumentum retorqueri contra aduersarium, quia operatio illa non fit à corpore solo, nisi

mediante anima: igitur potentia elicitua ipsius debet esse in anima, tanquam in subiecto, & non in corpore solo: hæc consequentia est omnino talis, qualis est consequentia obiectionis; unde si non valet hæc, nec illa valere debet; & si illa valet, hæc etiam bona est.

CONCLUSIO II.

176. **Potentia huiusmodi non subiectantur in sola anima.** Hæc est reliquarum sententiarum contra primam.

Probari solet: quia non potest accidens corporeum, extentum præsertim, qualis est omnis huiusmodi actus, recipi in subiecto spirituali solo: ergo.

Verum imprimis hæc probatio difficulter potest videri à Thomistis, qui admittunt huiusmodi operationes subiectari particulariter in anima: nam reuera eadem prorsus ratio, quæ probat non posse subiectari tale accidens in solo subiecto spirituali, videtur æquè probare quod non possit recipi in subiecto spirituali partialiter. Unde meo iudicio tam bene potest negari antecedens, quam ipsi negarent illud, si adderetur partialiter.

Sed nec ab omnibus probatur illud antecedens satis sufficienter. Aliqui probant illud, quia alias non haberet extensionem suam.

Contra, quia licet non posset habere extensionem in subiecto spirituali determinato ad locum indiuisibilem, posset tamen in subiecto spirituali, quod propter diuisibilitatem virtualem suam posset occupare locum diuisibilem, nec video cur corpus extentum possit coniungi physice cum anima indiuisibili, retenta sua extensione, & non posset qualitas extensa vniri ipsi per inhaesionem, retenta sua extensione.

Alij probant illud: quia non potest forma extensa inhaerere vlli, cui non tribuat extensionem, quia extensio est effectus formalis eius: ergo.

177. **Contra,** quia facile negari potest antecedens cum sua probatione, neque enim accidens extentum facit formaliter suum subiectum extentum, absurdum enim esset albedinem facere quantitatem extensam. Quod si faceret etiam subiectum extentum, non tamen omne subiectum, sed subiectum capax extensionis, quale subiectum non esset anima: quemadmodum enim licet quantitas extendat formaliter omnes formas, cum quibus coniungitur, siue in ipsamet recipiatur, siue recipiatur in illis, siue tamen illa, quæ illa recipiatur in eodẽ subiecto, non tamen extendit animam rationalem, quæ est incapax extensionis: ita etiam licet forma extensa faceret omnia subiecta sua extensa, quæ essent capacia extensionis, non tamen deberet facere extensa subiecta sua, quia essent incapacia extensionis.

Deinde posset etiã dici quod accidens extentum extenderet animam virtualiter, quatenus scilicet esset ratio, cur anima occuparet tantum loci actualiter, quantum exigeret illud accidens occupare, quandoquidem accidens non posset occupare tantum loci, nisi subiectum ipsius etiam tantum loci occuparet; quod valde aduertendum est.

Melius ergo probatur illud antecedens: quia partes istius accidentis connaturaliter essent in eodem loco; nam naturaliter loquendo omnis forma absoluta, quæ est in aliquo subiecto, debet esse vbicumque est illud subiectum, quidquid sit de potentia absoluta: ergo illa pars accidentis extensi, quæ esset in anima in hoc loco, in quo esset extra aliam partem, deberet esse simul cum anima in alio loco, in quo esset altera pars ipsius, & sic illæ duæ partes extensionis deberent esse connaturaliter in eodem loco: quod est absurdum.

Dices: forma spiritualis potest esse in subiecto corporeo, vt patet de anima rationali: ergo & corporea in subiecto spirituali.

Respondetur negando consequentiam, quia sequitur inconuenientia connaturalis ex consequenti, non vero ex antecedenti.

178. **Probaturs conclusio secunda,** quia sequeretur quod illæ potentia essent spirituales, emanaret enim connaturaliter à subiecto spirituali, in eoque reciperentur: sed quod sic emanat & recipitur, dicendum est spirituale: ergo.

Probaturs tertio, quia sequeretur quod anima separata haberet illas potentias; nec posset ostendi, cur anima quoad

Potentia
sensitua
non subie-
ctantur in
sola ani-
ma.

An acci-
dens cor-
poreum
subiectari
possit in
sola ani-
ma.

742 De ANIMA. De Potentiis animæ sensitivæ,

ad illarum actus habeat dependentiam à corpore: sed hoc est absurdum.

Confirmatur: quia si potentia visiva sit in sola anima etiam sensitiva, non est vlla ratio cur visio ocularis non esset in pede tam bene, quam in anima.

Dices: licet illa esset in anima, tamen oculus corporeus deberet concurrere ad productionem ipsius.

Contra, quia nulla potentia debet concurrere ad visionem, nisi potentia visiva: ergo si potentia visiva non sit in oculo, oculus non debet concurrere efficienter ad ipsam.

Confirmatur: quia si oculus debet concurrere eum anima: ergo debet habere potentiam visivam effectivam tam bene, quam anima: sed in ipsamet potentia, quæ est visiva effectiva, debet produci visio: ergo tam debet produci in oculo, quam in anima.

Probatur minor: quia hæc est natura actus creati, immanentis, vitalis, intentionalis, ut debeat produci in ipsamet potentia vitali, quæ nata est ipsam producere connaturaliter loquendo.

CONCLUSIO III.

179. *Potentia vitalis non subiectionatur in corpore & anima simul, sed in toto composito ex ipsis.* Hæc quoad primam partem est prima, & secunda sententia, & quarta sententia contra tertiam Thomistarum; & quoad secundam est quarta contra reliquas sententias.

Probatur prima pars: quia vnum numero accidens non potest subiectionari naturaliter in subiectis realiter distinctis immediate.

Probatur secunda pars: tum quia nihil aliud assignari potest, in quo subiectionatur; tum quia ex suppositione, quod datur totum realiter distinctum à partibus, erit subiectum proportionatissimum, & effectivum, & receptivum istarum potentialium & actuum vitalium ab ipsis productorum; tum quia difficultates aliarum sententiarum tolluntur per hanc sententiam; nec habet aliam difficultatem, quam illam, quæ est de distinctione totius à partibus simul sumptis, & unitis, quas difficultates solvimus 1. *Physicorum suo loco.*

Quod si hæc sententia non esset vera, ex his aliis sententiis præferenda esset illa, quæ dicit, quod potentia vitalis sensitiva passiva recipiatur, aut identificetur soli animæ, eamque concomitetur, nam reuera anima debet per illas operationes sentire, corpus autem nequit per illas sentire, neque anima etiam posset per illas sentire, si in solo corpore reciperetur. Ideo vero requireretur organum, quia deberet concurrere effectiva cum anima ad illas sensationes producendas connaturaliter loquendo.

180. *Ad difficultates autem alias contra positas dicendum est*, ad primam, quæ est de subiectione formæ corporalis in subiecto spirituali, quod potentia visiva receptiva visionis, quæ est in anima rationali, sit spiritualis, & licet potentia vitalis productiva totalis sit partim spiritualis, partim corporalis, & propterea absolute vocari possit corporalis, aut corporea, sicut homo dicitur absolute substantia corporea, quamvis includat partem corpoream, & partem spirituales, illa autem pars corporea potest dici non esse potentia immanenter agens, nec arguens vitam in te cuius est, nisi quatenus diceretur potentia immanenter agens illa, quæ non est nata agere, nisi in forma in se, aut suo subiecto recepta.

Et si obijciatur contra hoc, quod visio corporalis hominis sit extrinseca; Altero ex duobus modis potest responderi, tenendo hanc sententiam, vel id negando; nec credo adeo facile id probari posse: vel dicendo non esse inconueniens, quod forma extensa recipiatur in subiecto inextenso formaliter, sed virtualiter extenso, & occupante locum indivisibilem. Et ad id, quod contra obijciatur supra dici debet, quod non omnis forma absoluta debeat connaturaliter poni in quocumque loco, in quo ponitur suum subiectum; sed id solum dici debeat de formis absolutis, ex quarum positione in omnibus locis, in quibus poneretur suum subiectum, non sequeretur superfluitas in ordine ad subiectum, & locum; hoc autem sequeretur ex eo, quod forma extensa poneretur in om-

nibus locis, in quibus poneretur suum subiectum, quia sequeretur quod illud subiectum, ut in vno loco, haberet duas partes eiusdem formæ, quod esset omnino superfluum. Et hæc doctrina confirmari potest per ea, quæ dicta sunt in Physica in Disputatione de Loco.

DISPUT. II.

De Potentiis animæ Sensitivæ in communi.

NTE hanc disputationem agendum esset, & de anima vegetativa, suisque potentiis, & etiam de anima sensitiva quoad substantiam, quia anima vegetativa est univocalior, quam sensitiva, & substantia huius est radix potentialium suarum. Verum quia non nisi paucissima tractanda sunt, non videbatur disputatio particularis de iis instituenda; sed hic breuiter quod opus erat proponendum.

Itaque de ipsamet anima vegetativa, quoad substantiam, nihil aliud particulariter dicendum est, quam quod sit actus corporis organici potentia vitam vegetativam habentis, seu quod sit illud, à quo substantia corporea vivens, & vegetativa, habent sic vivere.

Tres autem principales potentie eius numerari solent; *nutritiva*, quæ huiusmodi vivencia se nutriendo conferunt; *augmentativa*, quæ se augent, & perducunt à statu minus perfecto ad perfectum integraliter; & *generativa*, quæ possunt sibi similia producere.

2. Harum autem potentialium, & actuum ipsis competentium naturam ex dictis in libris de generatione, & corruptione facile cognoscere est, nec hic addendum aliquid remanet, nisi

Primo, quod non distinguantur realiter à toto composito ex corpore, & anima; propter rationes illas, ob quas idem conclusum est de potentiis corporeis animæ in genere. Quod si etiam potentia sensitiva receptiva operationum vitalium identificarentur soli animæ, aut soli corpori, vel in sola anima, aut solo corpore subiectionarentur; idem tamen non esset dicendum de his potentiis, hæc enim sunt merè activa, & non susceptiva, & consequenter non esset eadem ratio de ipsis, ac illis aliis quantum ad hoc.

Secundo nutritivam ac augmentativam potentiam non distingui realiter inter se, tum quia ita sentit Philosophus 2. de anima cap. 4. tam quia nulla est necessitas ea distinguendi; entia autem non sunt multiplicanda sine necessitate.

Dices: sequeretur quod vivens sicut semper nutritur: ita semper cresceret contra experientiam.

Respondeo negando sequelam, quia licet per eandem potentiam realiter iudicemus, & discurremus, non tamen est necesse, quod quoties iudicamus, toties discurremus; & quia non est necesse, ut applicetur semper sufficiens materia augmentationis, quoties applicatur sufficiens materia nutritionis; nec etiam est necesse, ut illa ipsa potentia semper sit æque disposita ad utrumque actum, nec erat conveniens ut esset, quia sic vivencia excreverent ad maiorem, quam ipsis esset conveniens, magnitudinem; & denique, cur homo non semper excreveret quemadmodum semper nutritur perinde difficultatem habet, siue augmentativa dicatur distingui realiter à nutritiva, siue non; neque enim perdit tum augmentativam quando desinit augmentari.

3. *Tertio* potentiam generativam non consequi animam vegetativam ut sic, nec ipsi identificari, quandoquidem reperiantur aliqua animalia, quæ ipsam non habeant, ut mular: & sicut hoc est verum de aliquibus animalibus, ita etiam verum esse posset, & fortassis de facto est de aliquibus plantis; & quemadmodum, non omnes potentie corporeæ animæ sensitivæ sequuntur animam sensitivam ut est,

Potentia vitalis non subiectionatur in corpore & anima simul, sed in toto composito ex ipsis.

Quid sit anima vegetativa.

Tres eius potentie

Quomodo distinguantur à toto subiecto.

Nutritiva, & augmentativa non distinguuntur realiter.

Potentia vegetativa non identificatur animæ vegetativæ.